

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ARKEOLOLOJİ ANABİLİM DALI
KLASİK ARKEOLOJİ PROGRAMI

ANADOLU'DAKİ AKANTHUSLU KAİDELER

Serap TULUMBACI ATEŞ

Danışman
Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

ARALIK - 2021
DENİZLİ

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmaların yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atıfta bulunulduğunu beyan ederim.

İmza

Serap TULUMBACI ATEŞ

ÖNSÖZ

Stratonikeia antik kentinde gymnasium yapısındaki exedra bölümünde bulunan sütunlar, torusla başlayan akanthuslu kaideler üzerinde yükselmektedir. Burada sütunların yerinin dışında, kaide, gövde ve başlık olarak tüm yüksekliği de belirlenebilmektedir. Bunlar Anadolu'daki bu tipte bilinen en erken örnekleri oluşturmaktadır. Stratonikeia ve Anadolu için özgün örnekleri oluşturan bu kaidelerin benzer örnekleri ve kullanıldıkları yapılar bu çalışmada detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Yüksek Lisans tez sürecim boyunca gerek kazı malzemesini çalışmama izin vererek, gerekse yazım ve değerlendirme aşamasında bilgi ve tecrübeleriyle desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Bilal Söğüt'e, Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimleriyle her zaman yanımda olan ayrıca tez sürecim boyunca İstanbul Alman Arkeoloji Enstitüsü kütüphane çalışmam için yardımcı olan hocam Prof. Dr. Celal Şimşek'e ve DAI organizasyonda yardımcı olan Hülya Çatak'a desteklerinden dolayı şükranlarımı sunarım.

Tez kapsamında yapmış olduğum yabancı dil kaynakların çevirisinde yardımcı olan sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi İsaf Bozoğlu Bay'a, bilgi, kaynak ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Umay Oğuzhanoglu Akay, Dr. Barış Yener ve Arş. Gör. Banu Yılmaz'a ile Dr. Nihal Durnagözü'ne çok teşekkür ederim.

Ayrıca Anadolu'daki tespit ettiğim ve izin talebinde bulunduğum malzemeleri çalışmamda yardımcı olan, kapılarını açan Laodikeia Kazı Başkanı ve aynı zamanda hocam Prof. Dr. Celal Şimşek'e, Sardeis Kazı Başkanı Prof. Dr. Nicholas D. Cahill'e, Xanthos eski Kazı Başkanı Prof. Dr. Burhan Varkıvanç ve eski Kazı Başkan Yardımcısı Arş. Gör. Aytaç Dönmez'e, yeni Kazı Başkanı Doç. Dr. Erdoğan Aslan'a, Aphrodisias Kazı Başkanı Prof. Dr. R. R. R. Smith'e ve Kazı Başkan Yardımcısı T. Serra Somersan'a, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Bergama Müzesi, Konya Müzesi, Nevşehir Müzesi ve Milas Müzesi Müdürlüklerine destekleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışma konum kapsamında arazi çalışmalarımın katalog ve belgeleme aşamasında önemli katkılar sunan, kahrımı çekerek yardımcı olan uzman ve öğrenci ekip arkadaşlarım Elif Gülşen Hiçdurmaz, Ramazan Toraman, Hakan Erbil Karakuş, Seda Ak, Tursun Ayyüce Oğuş, Esra Balkaya, Murat Çınar ve Mehmet Baz'a sonsuz teşekkürler.

Bu uzun ve meşakkatli yolda maddi, manevi her zaman yanımda olan, karamsarlığa kapıldığım her anımda beni motive eden hayat arkadaşım, sevgili eşim Arkeolog Emin Ateş'e ve değerli aileme çok ama çok teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

ÖZET

ANADOLU'DAKİ AKANTHUSLU KAİDELER

TULUMBACI ATEŞ, Serap

Yüksek Lisans Tezi

Arkeoloji ABD

Klasik Arkeoloji Programı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

Aralık 2021, 109 Sayfa.

Tez kapsamında ele alınan Anadolu'daki akanthuslu kaideler ile ilgili çalışmalar sırasında tespit edilen 31 adet akanthuslu kaide örneğinden 24 tanesinin izinleri alınarak incelemeleri yapılmıştır. Yayınları olan diğer kaidelerden ise sadece tez içerisinde bahsedilmiştir. Katalogları yapılan farklı kaide profillerine sahip, tez kapsamındaki kaideler Anadolu ve Anadolu dışındaki örnekleriyle kıyaslanarak tarihlendirilmiştir. Müze ve antik kentler içerisinde yer alan bu kaidelerin MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinden Geç Antik Çağ'a kadar yaygın bir kullanıma sahip olduğu görülmüştür. Bununla birlikte Anadolu dışında erken örneklerinden itibaren gymnasium, bouleuterion, tiyatro, cadde, nymphaeum, tak, saray, tapınak, bazilika, şehir giriş kapıları, odeon ve hamam gibi yapılar ile nekropol alanında karşımıza çıkan akanthuslu kaidelerin, Anadolu'da sadece gymnasium, gymnasium-hamam kompleksi, bouleuterion-odeon, tiyatro, kemerli yapı, agora kapısı, nymphaeum ve tapınak gibi yapılarda karşımıza çıkmaktadır.

En erken örnekleri MÖ 3. yy'da Alexandria'da görülen ve Anadolu'da MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde kullanımı başlayan akanthuslu kaidelerin önemli bir yere sahip olduğu ve MS 2. ve 3. yy'da farklı yapı türlerinin cephelerinde yoğun bir şekilde sevilerek kullanıldığı görülmüştür. Yapılan çalışma sonucunda akanthuslu kaidelerin, kaide profilleri belirlenerek bir tipoloji oluşturulmuş ve yaygın olarak kullanıldığı yapılar belirlenmiştir. Dönemin imar faaliyetleri ve zengin bezeme anlayışıyla yapılan akanthuslu kaidelerin, kendi içerisinde farklı bezeme ve tipolojik çeşitlilik göstererek özellikle başta batı Anadolu olmak üzere geniş bir yelpazede yoğun kullanım gördüğü anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akanthuslu Kaide, Akanthus, Kaide, Mimari, Bezeme.

ABSTRACT

ACANTHUS BASES IN ANATOLIA

TULUMBACI ATEŞ, Serap

Master Thesis

Department of Archaeology

Classical Archaeology Program

Advisor: Prof. Dr. Bilal SÖĞÜT

December 2021, 109 pages.

31 acanthus bases have been determined in Anatolia within the scope of this thesis. For 24 of them, permissions have been provided and the examples have been studied in detail. The rest is only mentioned in the thesis after their original publications. The bases which were cataloged in the thesis which have different profiles have been dated by comparing them with the Anatolian and non-Anatolian parallels. These bases, which are kept in museums or ancient cities, had widespread use from the 2nd quarter of the 2nd century BC to the Late Antiquity. Outside of Anatolia, acanthus bases were used in structures such as gymnasium, bouleuterion, theatre, street, nymphaeum, arch, palace, temple, basilica, city gates, odeon, and bath as well as in the necropolis area, however, in Anatolia, they were only present at a limited number of structures such as gymnasium, gymnasium-bath complex, bouleuterion-odeon, theatre, arched structure, agora gate, nymphaeum, and temple.

Acanthus bases, the earliest examples of which were seen in Alexandria in the 3rd century BC and started to be used in Anatolia in the 2nd quarter of the 2nd century BC, were preferred on the facades of various building types in the 2nd and 3rd centuries AD. As a result of the study, a typology was established after the profiles of the acanthus bases and the buildings in which they are widely used were determined. It has been understood that the acanthus bases, which were produced after the architecture and the decoration approaches of the period, showed a decoration and typological diversity and were used extensively in a wide range, especially in western Anatolia.

Keywords: Acanthus base, Acanthus, Base, Architecture, Decoration.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
GİRİŞ	1
Amaç	1
Kapsam.....	2
Yöntem	2

BİRİNCİ BÖLÜM KÖKEN VE TİPOLOJİ

1.1 Akanthuslu Kaidelerin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	4
1.2 Bağımsız Taşıyıcılar.....	11
1.2.1 Paye	11
1.2.2 Sütun.....	11
1.3 Kaide	11
1.3.1 Kaide Tipleri	12
1.3.1.1 Asia-ion (Ephesos) Kaideler	12
1.3.1.2 Samos Kaideler.....	12
1.3.1.3 Attik Kaideler	13
1.3.1.4 Attik-ion Kaideler.....	13
1.3.1.5 Toskania Kaideler.....	13

İKİNCİ BÖLÜM AKANTHUSLU KAİDELER

2.1 Profilsiz Yapılanlar	15
2.2 Torus Profilliler.....	19
2.3 Attik Profilliler.....	31
2.4 Attik-ion Profilliler.....	35
2.5 Pergamon Profilliler	46
2.6 Asia-ion (Ephesos) Profilliler	47
2.7 Karışık Profilliler	48
2.7.1 Miletos Örnekleri	48
2.7.2 Stratonikeia Örneği.....	49
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	50

KATALOG	56
1. Profilsiz Yapılanlar	56
2. Torus Profilliler.....	58
3. Attik Profilliler.....	69
4. Attik-ion Profilliler.....	70
5. Pergamon Profilliler	78
6. Karışık Profilliler (Stratonikeia Örneği).....	79
KAYNAKLAR	80
RESİMLER LİSTESİ.....	85
ÇİZİMLER LİSTESİ	86
TABLOLAR LİSTESİ.....	86
GRAFİKLER LİSTESİ.....	86
KISALTMALAR DİZİNİ.....	87
LEVHALAR	88
ÖZGEÇMİŞ	100

GİRİŞ

Antik yapılarda kullanılan düzenlerin önemli olması kadar, yapı içerisinde kullanılan alt ve üst yapı elemanlarında uygulanan bezeme repertuarı ve estetik duruşu da yapıyı ön plana çıkaran unsurlar arasındadır. Erken tarihlerden itibaren bunun farkında olan mimar ve ustalar malzemenin vurgulanması ve estetiği için inşa ettikleri yapılar içerisinde teknik ve sanatsal gelişmeleri göz önünde bulundurarak farklı uygulamalar ve yorumlar katmışlardır.

Yapılardaki bu gelişim faaliyetleri bezeme anlayışında da etkili olmuş ve yapıların cephelerindeki farklı süsleme unsurlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. MÖ 3. yy'da en erken örnekleriyle Mısır'da karşımıza çıkan akanthuslu kaideler de dönem içerisindeki gelişimi ile birlikte nekropol alanları ile gymnasium, bouleuterion, tiyatro, cadde, nymphaeum, tak, saray, tapınak, bazilika, şehir giriş kapıları, odeon, hamam gibi anıtsal mimari yapıların cephelerini süslemiş ve bezeme anlayışı içerisinde sevilerek kullanılmıştır.

Anadolu'da MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinden itibaren görülmeye başlayan akanthuslu kaideler, farklı kaide profilleri ve bezeme anlayışındaki değişimlerle özellikle MS 2. yy içerisindeki yapı cephelerine görsel zenginlik katan, sevilerek tercih edilen mimari unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzyıldan sonra sayıları azalsa da Geç Antik Çağ'a kadar kullanım gördükleri bilinmektedir.

Amaç

"Anadolu'daki Akanthuslu Kaideler" başlıklı bu çalışma hakkında bugüne kadar detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Çalışma kapsamında hedeflenen, akanthuslu kaidelerin kökeni ve tipolojisi üzerine detaylı bir araştırma yapmaktır. Hedeflenen bir diğer amaç ise akanthuslu kaidelerin özellikle hangi dönemlerde ve hangi yapılarda yoğun kullanım gördüğü konusuna açıklık getirerek, Anadolu ve Anadolu dışındaki örneklerle karşılaştırmaktır.

Bu tip kaidelerin nasıl bir etkileşim sonucu Anadolu'ya girdiği, akanthuslu kaide profillerinin tipolojisi ve hangi tipin yoğun olarak tercih edildiği konusuna değinilecektir. Ayrıca Anadolu'da severek kullanılan bu mimari öğenin bölgeler arasındaki dağılımı ve etkileşimleri de çalışma kapsamında değerlendirilecektir. Söz

konusu bu çalışma sayesinde mimari düzen ve tipolojideki eksikliklerin doldurulmasına katkı sağlanacaktır.

Kapsam

Yapıların inşasında maddi kaygı gözetmeksizin, görsel güzelliği vurgulamak amacıyla sevilerek tercih edilen akanthuslu kaideler, Anadolu'da şimdiye kadar tespit ettiğimiz örneklerle sınırlandırılmıştır. Yapılan araştırma kapsamında 31 adet akanthuslu kaidenin hangi profillere sahip olduğu incelenerek, bir tipoloji oluşturulmaya çalışılmıştır. Bunlardan izinleri alınamayan, yerinde bulunamayan ve yurt dışında olduğu için görülemeyen 7 örnekten daha önce yayınlanmış olanları da tipoloji içerisine dahil edilmiş ancak katalog çalışması olmadığı için detaylı değerlendirmesi yapılamamıştır. Böylece bilinen tüm akanthuslu kaideler genel de olsa çalışma içerisinde yer almıştır.

Yöntem

Tez konusu kapsamındaki öncelikle detaylı bir ön kütüphane taraması yapılmıştır. Çalışma konusunu oluşturan akanthuslu kaideler hem müzeler hem de kentlerde bulunduğundan çalışma izinleri alınmış, sonrasında belgeleme ve katalog çalışmalarına başlanmıştır. Bu çalışma kapsamında tespit edilen akanthuslu kaidelerin fotoğraflanarak ölçüleri alınmış ve tanımları yapılarak kataloğa son şekli verilmiştir. Katalog çalışması tamamlanan akanthuslu kaidelerle ilgili uzun bir araştırma ve kaynak taraması yapılarak literatür toplanmıştır. Bu bağlamda jstor, academia ve yök tez ile Pamukkale ve Selçuk Üniversitesi kütüphaneleri, Stratonikeia ve Lagina ile Laodikeia kazı kütüphaneleri ve DAI kütüphanesinden faydalanılmıştır. Yapılan araştırmalara bağlı olarak en sonunda, toplanan örnekler ile ilgili olarak detaylı bir değerlendirme ortaya konulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÖKEN VE TİPOLOJİ

1.1 Akanthuslu Kaidelerin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Anadolu dışında akanthuslu kaidelerin ilk ve en erken görüldüğü yer olarak Alexandria'da MÖ 3. yy'da akanthus yapraklarıyla süslenmiş ve sütunun alt kısmını oluşturan kaide bulunmaktadır. Yapısal olarak bakıldığında akanthus yapraklarıyla bezenmiş bu bölümün kaideden çok sütunun bir parçası olduğu söylemek daha doğru olacaktır¹. Bunlar da bize Alexandria örneğinin, sütun gövdesi ile bütünlük içerisinde ve tek parça olduğunu göstermektedir.

Alexandria örneğinden daha erken olmakla birlikte, sütunun tamamının akanthuslu olduğu örnekler, Yunanistan ve çevresinde karşımıza çıkmaktadır. Başlangıçta MÖ 5. yy'ın sonlarından itibaren Yunan sanatında oldukça yaygın bir özellik olarak kullanılan gövdesi akanthuslu sütunlar, çeşitli formlarda beyaz zeminli Lekythoslar üzerinde ve mezar stelleri gibi farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır². Bu tip sütunların MÖ 4. yy. vazo sanatında da devam ettiği görülmektedir (Res. 1)³. Bilinen gövdesi akanthuslu sütunlar arasında Delphi ve Cyrene Apollon kutsal alanındaki Protomedes sütunu yer almaktadır⁴. Delphi'de bulunan örnek MÖ 4. yy'ın bilinen en iyi örneklerindedir⁵. MÖ 4. yy'ın sonlarına ait olan (belki de bir Atinalı anısına yapılmış) büyük on beş metrelik gövdesi akanthuslu sütun, kutsal yollara hakim olmak amacıyla yapılmış olmalıdır. Tapınağa ulaşan diğer ziyaretçilerin yanı sıra Sybil'e kehanette bulunanlar tarafından Delphi tapınağına dikilmiştir (Res. 2)⁶. Diğer benzer bir sütun gövde parçası ise Atina'da Megalo Manastırı olarak bilinen kilisede kaydedilmiştir (Res. 3)⁷. Roma'da ise nerede olduğu bilinmeyen yapılardan geriye kalan en az 6 sütun, S. Prassede kilisesinde yeniden kullanılmıştır (Res. 4)⁸.

¹ Pensabene 1993, 121, Kat. No. 779-786.

² Jenkins 2005, 183, dn. 22.

³ Jenkins 2005, 183-184, Fig. 7.

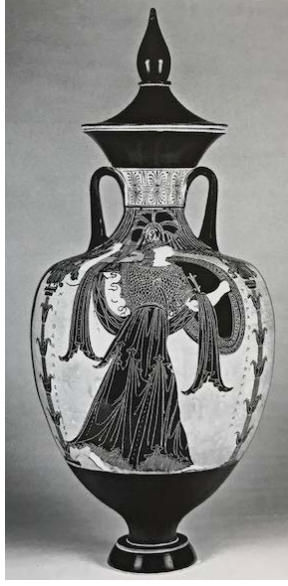
⁴ Bu sütunların her ikisi de Apollon kültüyle bağlantılıdır (Pensabene 1993, 121, Kat. No. 779-786).

⁵ Jenkins 2005, 183-184, Fig. 7.

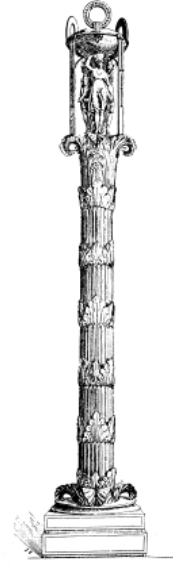
⁶ Rykwert 1994, 19.

⁷ Jenkins 2005, 183-184, Fig. 8.

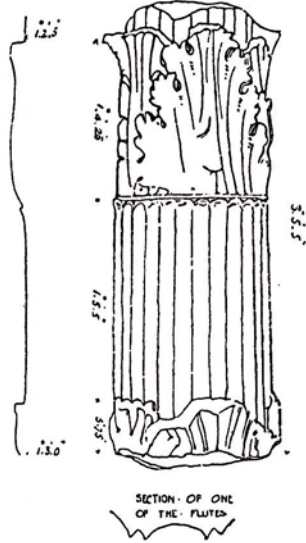
⁸ Jenkins 2005, 183-184; Pensabene 2017, 210, Fig. 25.

Resim 1: MÖ 4. yy'a ait Panathenaia Amphorası üzerindeki gövdesi akanthuslu sütunlar (Jenkins 2005, Fig. 7'den)

Resim 2: MÖ 4. yy. sonlarına ait Delphi'deki gövdesi akanthuslu sütun (Rykwert 1194, Fig. 12'den)

Resim 3: Atina'da Megalo Manastırı olarak bilinen kilisedeki gövdesi akanthuslu sütun (Jenkins 2005, Fig. 8'den)

Resim 4: S. Prassede kilisesinde kullanılan gövdesi akanthuslu sütun (Pensabene 2017, Fig. 25'ten)

Akanthuslu kaidelerin çıkış noktası olarak gösterilen Mısır'da ise bu kaidelerin ilk örneklerinin Firavun Tapınakları'ndaki alt kısmı yaprak kadehi şeklinde düzenlenen papirüs sütunları olduğu bilinmektedir⁹. Alexandria ve çevresinde akanthus yaprakları ile çevrilmiş

⁹ J. McKenzie bu kaidelerin MÖ 1400-1200'de Luksor'daki Amon Tapınağı'nda yer alan papirüs formulu kaidelerden esinlenerek, geleneksel Mısır sanatının da etkisiyle geliştiğini belirtmektedir (McKenzie 1990, 96-

sütunlar görülmeye başlayınca, Mısır'daki lotus ya da papirüs mimari uygulamalarının yerini akanthus yapraklarından oluşan süsleme almıştır. Bu nedenle kaidelerin mimari işlevinin Mısır mimari uygulamalarından kaynaklandığı söylenebilir. Hellenistik dönemde kaidelerin üzerinde uygulanan bezeme kullanımı teknik nedenlerden dolayı akanthus bezemeye dönüşmüş ve Roma dönemi boyunca da devam etmiştir. Belirli sütun büyüklüğü olan ve malzemesi diyorit veya Assuwan granit gibi sert malzemedен yapılan kaideler, ihtiyaca göre sütunun alt kısmında kaide profili olmadan da akanthus yapraklarıyla başlayabilmektedir¹⁰.

Alexandria müzesinde yer alan profilden bağımsız olarak çalışılmış granit pseudo sütun kaidesi, aynı yüksekliğe sahip iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. U. W. Gans bu tipin MÖ 3. yy'ın sonlarına doğru yapılmış olabileceğini söylemektedir. Bu nedenle akanthus yapraklı kaidelerin en erken örneğinin Alexandria'nın kendisinde bulunduğu söylenebilir. Bu bloklara dair görüşler, akanthuslu kaidelerin göz kamaştırıcı bir mimari için kullanılmış olabileceğini kanıtlar¹¹.

Hellenistik Dönem Alexandria'sının akanthus yapraklı kaideleri, devam eden süreçte erken dönem mimarisi için büyük bir öneme sahip olmuştur. Buradaki akanthus yapraklı kaidelerde, Attik tipte profil ve akanthus yapraklarından oluşan bir bezeme söz konusudur. Akanthuslar kaide profilinden ayrı çalışılabildiği gibi, birlikte de yapılabilir. Ancak ayrıca kaide olmadığı zamanlarda, sadece torus bulunabilir¹². Daha erken dönemlerde bezeme unsuru olarak başlıklarda gördüğümüz akanthus yapraklarının kullanımı, erken dönemlerinde daha yüksek ve ince işlenmiştir. Dolayısıyla bu kaidelerin tarihlendirilmesini, herhangi bir veri olmasa bile akanthus yaprakları sayesinde yapmak mümkündür¹³.

Akanthuslu kaide formunun MÖ 3. yy'da görülen erken tiplerinde akanthus yapraklarının mızrak şeklinde olduğu kanıtlanmıştır. MÖ 2. yy'da ise kaidelerin akanthus yaprak gözlerinde ve bazı alanlarda ışık-gölge etkisinin uygulandığı görülmektedir¹⁴.

En erken örnekleri MÖ 3. ve 2. yy'da görülen bu kaidelerin, MÖ 1. yy'da anıtların yapı ögesi içerisinde yükselişe geçtiği bilinmektedir¹⁵. Alexandria'daki iki örnekte de gözlenebilen

97). Buna karşılık P. Pensabene akanthus kaidelerinin çıkış noktasını Delphi'deki gövdesi akanthuslu sütun ile Cyrene Apollon kutsal alanındaki Protomedes sütununa bağlamaktadır (Pensabene 1993, 121).

¹⁰ Pensabene 1993, 121-122, Kat. No. 779.

¹¹ Schreiter 1996, 120, Taf. 27a.

¹² Stratonikeia Gymnasion yapısındaki akanthuslu kaideler bu tipte yapılan örneklerdir.

¹³ Schreiter 1996, 119-120, Taf. 27c.

¹⁴ Pensabene 1993, 122, Kat. No. 779.

¹⁵ Schreiter 1996, 122, Taf. 27a.

bu yükseliş akanthus yapraklarının kamış yaprakları gibi kullanıldığını göstermesi bakımından önemlidir. Akanthus çanağının gittikçe genişlediği görülmektedir¹⁶.

Rhodos'taki Attik profille birlikte işlenen akanthuslu kaide, Mısır'daki bazalttan yapılan kaidelerin materyal ve stilistik yakınlığından dolayı bir birliktelik göstermektedir. Bu yüzden Rhodos'taki¹⁷ kaide MÖ 3. yy'ın sonları ile MÖ 2. yy'ın başlarına tarihlendirilmektedir. Buna ek olarak Kos'taki¹⁸ yerli akanthus formunda işlenmiş olan Attik-ion profilli kaidenin de Mısır ve Rhodos örnekleriyle benzerlik içerisinde olduğu söylenebilir¹⁹.

Alexandria'da bulunan MÖ 2. yy'ın sonlarına tarihlenen dört kaidenin ikisi pseudo²⁰, ikisi ise plastere bağlı bir yarım ile bir çeyrek sütundan oluşmaktadır²¹. Kaide profilleriyle beraber çalışılan bu örneklerin, aynı hizada sonlanan iki sıra akanthus yaprağına sahip olduğu görülmektedir. Benzer diğer örneklerden bir pseudo kaide²² ile yuvarlak formlu bağımsız bir sütuna ait kaidede²³, akanthus yapraklarıyla kamış yapraklarının belli bir düzen içerisinde bezendiği görülmektedir. Kaideler üzerinde aynı hizada sonlanan yapraklar, erken benzer örneklerine nazaran daha sert ve kenar hatları hareketsiz yapılmıştır. Bu akanthuslu kaideler stil özellikleriyle MÖ 1. yy içerisinde verilmiştir²⁴.

Alexandria'daki Kom el Chugafa nekropolünde ele geçen 13 adet kaidede Geç Hellenistik Dönem akanthus yapraklı kaidelerin bulunduğu bir yerdir. Buluntu yeri belli olmayan kaidelerin çoğu burada yer almaktadır²⁵. Bu kaidelerden biri plaster diğerleri ise bağımsız duran sütunlara ait kaidelerdir²⁶. Attik ve Attik-ion profile sahip bu örneklerin boyutlarından dolayı ev ya da anıt mezar gibi sivil yapılarda kullanılmış olabileceği

¹⁶ H. Lauters'in MÖ 1. yy'ın ortalarına verdiği tarihlendirme son zamanlarda tartışma konusudur (Schreiter 1996, 123, Taf. 27b).

¹⁷ Akanthuslu kaideler hakkında detaylı bilgi için bkz. Fyfe 1936, 75-76; Rumscheid 1994, 139-141; Dirschedl 2013, 324-340.

¹⁸ Detaylı bilgi için bkz. Fyfe 1936, 75-76; Rumscheid 1994, 141, Taf. 63, (106. 2).

¹⁹ Schreiter 1996, 120.

²⁰ McKenzie 1990, 73, No. 1-2, Lev. 208a-b (MÖ 2. yy); Pensabene 1993, 488-489, Kat. No. 780-781, Lev. 87 (MÖ 2-1. yy); Schreiter 1996, 121.

²¹ Pensabene 1993, 489, Kat. No. 782-783, Lev. 87 (MÖ 1. yy); Schreiter 1996, 121.

²² McKenzie 1990, 73, No. 3, Lev. 208c; Pensabene 1993, 489, Kat. No. 784, Lev. 87; Schreiter 1996, 122.

²³ McKenzie 1990, 73, No. 5, Lev. 208e; Pensabene 1993, 489, Kat. No. 785, Lev. 87 (MÖ 2-1. yy); Schreiter 1996, 122.

²⁴ Schreiter 1996, 122.

²⁵ Bu kaideler ölçüleri nedeniyle 2 cm'ye kadar farklılık gösterebilir. Bunlar 3 gruba ayrılmıştır. İlk grupta plaster kaideleri ve büyük ölçüde yuvarlak kaideli olanlar, 2. grupta üç tane yuvarlak kaideli olanlar, 3. grupta ise altı tane yuvarlak kaideli olanlar yer almaktadır. Bu kaideler kendileriyle bir yapısal bağlantısı olmamasına rağmen dekorasyon olarak bir birliktelik içerirler (Schreiter 1996, 123, Taf. 27b).

²⁶ Detaylı bilgi için bkz. McKenzie 1990, 73, No. 7, Lev. 209a; Pensabene 1993, 490-491, Kat. No. 787-789, Lev. 87; Schreiter 1996, 123, Taf. 27d-e.

düşünülmektedir²⁷. Bu kaideler Libya'daki Ptolemais antik kentinin sütunlu sarayındaki kaidelerle yakınlık göstermektedirler²⁸.

Suriye'de ise Geç Hellenistik Dönemde Alexandria'da karşımıza çıkan söz konusu kaideler, kaide formu bakımından Alexandria örneklerinden ayrılmış ve ilk kez MÖ 1. yy'da ortaya çıkmıştır. Alt kısımda genellikle Attik profille başlayan bu kaidelerin, üst kısmı ters çan formundan oluşmaktadır. Bu formun bölgede yaygın olan Akhaimenid mimarisi ile Yunan formlarının kombine edilmesi sonucu oluştuğu düşünülmektedir. Kaide üzerinde görülen yaprakların da ters işlendiği görülmektedir. Akhaimenid çan kaidelerle benzerlik gösteren bu örnekler Susa ve Persepolis'teki saraylarda da çok görülmektedir²⁹.

Irak al Amir'de bulunan örnekler ise Alexandria modellerinin varyasyonları şeklindedir. Bunlar öndeki yaprağın arkasına 2. yaprak sırası yükseltılarak kullanılmışlardır. Bazilika'ya yakın bir yerde bulunan yarım sütun kaidesine ait olan, muhtemelen Ptolemaioslar Dönemi'nde yapılmış olan bu örnek MÖ 2. yy'ın geç dönemlerine tarihlenmektedir. Bu kaidelerin çok azı bu dönemde yapılmıştır³⁰.

Irak al Amir'deki yapı ve Ptolemais antik kentinin sütunlu sarayında görüldüğü gibi sivil ve saray mimarisinde de bu kaidelerin kullanımının yüksek olduğunu göstermektedir. Irak al Amir örneklerinde olduğu gibi küçük boyutlu kaideler ve pseudo sütunların, mezar ve sivil mimaride de kullanıldığı bilinmektedir³¹.

Ayrıca Alexandria etkili Irak al Amir kaideleri³² dışında, Petra'da da kaidelerin üzeri akanthus yapraklarıyla süslenmiştir. Irak al Amir'deki eski yapılar gibi Geç Hellenistik Dönem'de inşa edilen Suweida ve Si Tapınakları hem plan hem de mimari bezeme anlamında yerli Yunan formlarıyla birliktelik arz etmektedir³³.

Suweida'da Tapınağın ön cephesini şekillendirmek için kullanılan sütunlarla, Si'deki Baa'lsamin Tapınağı'ndaki sütunların kullanımı benzerlik gösterir. Buradaki kaide Attik profil ile birlikte işlenmiştir. Burada kaidelerin üst kısmında akanthus yaprakların olması çan şeklindeki kaidelerle, Yunan tarzı kaidelerin kombine edildiğini göstermektedir. MÖ 1. yy'ın

²⁷ Schreiter 1996, 124.

²⁸ Pesce 1950, 43-44, Fig. 48-49, 51; Lauter 1971, 153-154, Abb. 6; Schreiter 1996, 123, Taf. 27b.

²⁹ Schreiter 1996, 124-126, Taf. 29a-c.

³⁰ Bilinen örneklerde Korinth başlıklarındaki ikili akanthus yapraklarının çalışılması bunun için bir neden teşkil eder. Buna rağmen Alexandria'daki örnekler olmadan bunu anlamak mümkün değildir. Sadece bazı akanthus çanak yapraklı kaideler MÖ 2. yy'ın geç dönemlerine tarihlendirilebilir. MÖ 175 yılına tarihlendirilen Tobiaden Hrykanos Sarayı'nın ikinci katında, girişin üzerindeki galeri de yuvarlak formulu bağımsız sütunların yanı sıra pseudo sütunlar ile plaster kaideleri de akanthuslu yapılmıştır (Schreiter 1996, 120-121, Taf. 27f; McKenzie 2007, 93, No. 157).

³¹ Schreiter 1996, 124.

³² Schreiter 1996, 124, Taf. 27f.

³³ Schreiter 1996, 124.

sonlarıyla MS 1. yy'ın erken evreleri arasına tarihlenen Gerasa'daki kaideler de Alexandria kaidelerinin türüyle özellik olarak bir birliktelik arz etmektedir³⁴.

Suriye kaideleriyle Alexandria kaideleri arasında bir birliktelik olup olmadığı ise ancak kaidelerin formlarıyla ve akanthus yapraklarının yerel konteks içinde karşılaştırılmasıyla sağlanabilir. Burada yerel güçlü bir ekolün olduğu açıktır. Ancak MS 20'ler civarında da Hauran'da güçlü bir Roma etkisinin başladığından söz etmek gerekmektedir. Suriye bölgesinde çanak yapraklı akanthus motifi ilk kez Geç Hellenistik Dönem'de ortaya çıkmış ve tapınak cephelerinde kullanılmıştır. Bu kullanımın yerel özellik olarak varsayılmayacağı gibi kökeninin Alexandria örneklerine götürülmesi gerekmektedir. Buna göre Geç Hellenistik Dönem akanthus yapraklı kaidelerin nadir formlarda ithal edilerek kullanılmış olması muhtemeldir. Bu bağlamda akanthuslu kaideler Geç Hellenistik Dönem mimarisi dekorasyon formu içinde bezeme unsuru olarak kullanılmış olmasının yanı sıra, özel formlar içerisinde bazı örneklerde yapı ögesi olarak da kullanılmışlardır³⁵. Alexandria örneklerinin aksine Suriye Bölgesi'nde az sayıda tespit edilen akanthuslu kaidelerin genel olarak tapınaklarda kullanıldığı belirlenmiştir³⁶.

Akanthuslu kaidelerin Roma coğrafyasının batı eyaletlerinde görülmesi ise Geç Cumhuriyet Dönemi'ne rastlamaktadır. Nocera Umbra ve Aquileia'daki bu kaideler en erken örnekler olarak kabul edilmekte ve MÖ 1. yy'ın 3. çeyreğine verilmektedir. Aquileia kaidelerinin Attik-ion profilli ve plinthesinin çokgen olması diğer örneklerden ayıran özellik olması bakımından farklıdır. Nocera Umbra kaidesi ise Attik profile sahiptir³⁷. Romanın kuzeydoğusunda yer alan Rieti'de Augustus Dönemi'ne tarihlenen bir örnek bulunmaktadır³⁸. Nimes Qellbezirk ile Rue de l'Aspic³⁹ de yine Augustus Dönemi akanthuslu kaide örneklerinin görüldüğü yapılardır. Sözü edilen bu kaideler, profillerinde yer alan bezemeler sayesinde Alexandria örneklerinden ayrılmaktadır. MS 1. yy. sonlarına tarihlenen Venüs-Genetiks Tapınağı'nda da Akanthuslu kaideler yer almaktadır⁴⁰. Roma coğrafyasında akanthuslu kaidelerin yoğun olarak görüldüğü diğer bir uygulama ise Roma Resim sanatıdır. Pompei duvar resimleri 2. stilinde, mimari yapı cephelerindeki sütun kaidelerinin akanthuslu

³⁴ Suweida'daki tapınak geleneksel kare formlu kaidelere sahiptir. Bu da pronaosu olmayan Yunan tapınaklarından ayrılan bir özelliktir (Schreiter 1996, 124, 126, Taf. 29a).

³⁵ Schreiter 1996, 126.

³⁶ Söğüt-Gider Büyüközer 2016, 194.

³⁷ Aquileia'daki örneğin kapı kenarındaki sütunlara ait olabileceği düşünülmektedir (Schreiter 1996, 128-129, Taf. 29d-e).

³⁸ Reggiani Massarini 1990, 55, No. 68, Taf. 23.

³⁹ Schreiter 1996, 129-130, dn. 123, Taf. 29f, 30a.

⁴⁰ Schreiter 1996, 130, Taf. 30c.

yapıldığı görülmektedir⁴¹. Roma'daki bu popülerliğin nedeninin de Roma resim sanatında görülen mimari tarz olduğu düşünülebilir⁴².

Libya'daki Ptolemais antik kentinin sütunlu sarayında ise hala in-situ durumda olan, Alexandria'nın Geç Hellenistik mimarisinin etkisi altında yapılmış örnekler bulunmaktadır. Burada Roma etkisi saptanmasına rağmen Alexandria form özellikleri görülmektedir⁴³.

Akanthus çanak yapraklı kaidelerin Tripoli'de⁴⁴ Marcus Aurelius kemerinin cephesinde ve sütunlu cadde de örnekleri görülmektedir. Üstteki sütunlar çanak yapraklarla donatılmış Attik profilli kaideden oluşmaktadır⁴⁵.

Leptis Magna Nymphaeum'unda da böyle bir uygulamanın olduğu görülmektedir. Buradaki Nymphaeum apsisli olarak düzenlenmiştir. Exedra üyeleri ve mimari detaylar tanımlanamadan kalmıştır⁴⁶.

Bilinen akanthus yaprak bezemesinin kullanımı için alışılmamış bir örnek de Leptis Magna Bazilikası'nda yer almaktadır. Burada bulunan 12 akanthuslu kaideden 4'ü plaster kaidedir. Nefin üst katında iki yanda bulunan sütunlar çok zor tanınabilmiştir. Bu sütunlar dekorasyona uygun olmadığı için başka bir yapıya ait olduğu, burada devşirme olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir⁴⁷.

Anadolu ve Kuzey Afrika mimarisi içerisinde de tekrar edilen bu form, Augustus Dönemi'nden itibaren programlı bir şekilde kullanılmaya devam etmektedir. Bu kaideler Hellenistik Dönem Alexandria formuna uygun olmakla birlikte, Geç Antik Dönem'de de oraya bir dönüş olduğu ve aynı formların uygulandığı görülmektedir⁴⁸.

Geç Hellenistik Dönem Alexandria'sından bilinen akanthuslu kaidelerin, Bizans döneminde de Kom el Chugafa ve Kom el Dikka'daki örneklerde uygulanmış olduğu görülmektedir⁴⁹.

⁴¹ Akanthuslu kaideler Roma resim sanatının 2. Stil duvar resimlerinde Boscoreale'deki P. Fannius Sinistor villasının Triclinium G ve Cubiculum M duvar resimleri ile Oplontis villasının Triclinium 14'ünde tasvir edilmiştir. Bu konuda bkz. McKenzie 1990, 97, 126, Pl. 229a, 236a; Schreiter 1996, 129-130, dn. 124; Rumscheid 2004, 158, dn. 69; McKenzie 2007, 96-112, Fig. 162.

⁴² Pensabene 1993, 122.

⁴³ H. Lauters'in MÖ 1. yy'ın ortalarına verdiği tarihlendirme son zamanlarda tartışma konusudur (Pesce 1950, 43-44, Fig. 48-49, 51; Lauter 1971, 153-154, Abb. 6; Schreiter 1996, 123, Taf. 27b).

⁴⁴ Ward-Perkins 1948, 64.

⁴⁵ Cadde kavşağında ise Marcus Aurelius ve Lucius Verus için dört köşeli bir planla mermerden inşa edilen bir onurlandırma anıtında bulunmaktadır. Girişler ve cepheler rankeli plasterlerle çevrelenmiştir. Uzun tarafta bu plana uygun olarak düzenlenmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Ward-Perkins 1948, 64, dn. 16; Pensabene 1993, 189-190, Fig. 123-125; Schreiter 1996, 133-134.

⁴⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Ward-Perkins 1948, 64; Schreiter 1996, 136-137, Taf. 30e.

⁴⁷ Schreiter 1996, 139, Taf. 30f.

⁴⁸ Schreiter 1996, 131.

⁴⁹ Pensabene 1993, 190, Kat. No. 798-799, 787-789.

Bu sütun dekorasyonu Rönesans Döneminde de bilinmekteydi. Roma'daki St. John Laterano vaftizhanesinde ilginç bir örneği bulunmaktadır. Bunlar orijinal nartexe ait kırmızı sütunların alt kısmını saran akanthus yaprakları şeklinde yapılmıştır. Muhtemelen devşirme olarak kullanılan bu kaidelerin Roma Venüs-Genetrix Tapınağı'na ait olduğu düşünülmektedir. Bu örnek Yunan tarzı ve Erken Hıristiyanlık kullanımı arasındaki bağlardan birini göstermesi açısından önemlidir⁵⁰.

1.2 Bağımsız Taşıyıcılar

Çalışma konumuz kapsamına giren bağımsız taşıyıcılar, herhangi bir duvara bağlı olmayan ve yalnız olarak duran paye ve sütunlardan oluşmaktadır. Bunlar burada genel olarak ele alınmışlardır.

1.2.1 Paye

Bağımsız taşıyıcı elemanlardan olan paye, duvar örgü sistemiyle kare, dikdörtgen, çokgen ya da dörtgen-yarım daire birleşimi şeklindeki taşıyıcılar olarak bilinmektedir. Kubbe, kemer, galeri, tonoz ve geniş açıklığa sahip çatı örtülerinin ağırlıklarının taşınması amacıyla, duvara bitişik veya bağımsız biçimde tuğla, ahşap, taş ya da mermer malzemelerden yapıldığı bilinmektedir⁵¹.

1.2.2 Sütun

Payeler gibi düşey taşıyıcı olan sütunlar yuvarlak kesitli ve silindirik şeklinde olmak üzere ahşap, taş veya mermerden yapılmaktadır. Sütunlar çoğunlukla yekpare ya da aynı eksen üzerinde yerleştirilen tamburlardan oluşmakta ve bazen taşıyıcı işlevi görmeden yalnızca dekoratif amaçlı olarak da kullanılmaktadır⁵².

1.3 Kaide

Yapıdaki yükün daha geniş bir alana aktarılması amacıyla yapılmış, sütun, duvar ya da paye gövdelerinin üzerine oturduğu yapı elemanıdır. Kaidelerin üzerinde yer alan sütun ya da dikmeler ahşaptan bile olsa, kaide her zaman taştan yapılmıştır⁵³. Antik dönem mimarisinde Asia-ion, Samos, Attik, Attik-ion ve Toskania olmak üzere birçok farklı tipte kaide karşımıza çıkmaktadır.

⁵⁰ Fyfe 1936, 75-76.

⁵¹ Saltuk 1990, 120; Tekçam 2007, 169.

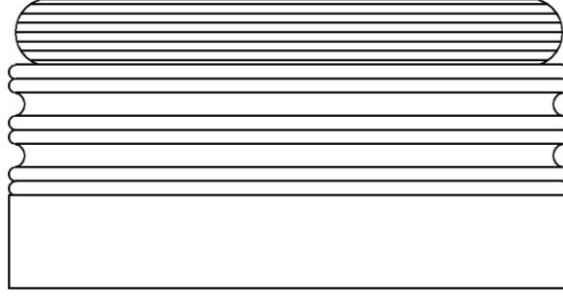
⁵² Sütunlar yukarıya doğru incelenerek ve orta kısımda entasis oluşturmakla birlikte, şekil ve üsluplarına göre farklı düzenlerle adlandırılmaktadırlar. Detaylı bilgi için bkz. Tekçam 2007, 46; Karatağ 2020, 384.

⁵³ Detaylı bilgi için bkz. Tekçam 2007, 213.

1.3.1 Kaide Tipleri

1.3.1.1 Asia-ion (Ephesos) Kaideler

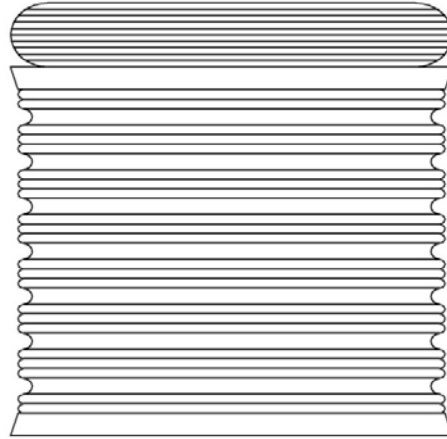
Asia-ion (Ephesos) kaideler altta kare bir plinthe, 3 çift astragal, bunların aralarında 2 iç bükey trokhilos ve en üstte yivli torus profilinden oluşmaktadır. Normal forma ek olarak bunların farklı varyasyonlarının olduğunu da söylemek mümkündür (Çiz. 1)⁵⁴.

Çizim 1: Asia-ion (Ephesos) Sütun Kaidesi

1.3.1.2 Samos Kaideler

Samos kaideler altta spira adı verilen astragaller arasında 5-7 olmak üzere değişen iç bükey trokhilos profilleri ve üstte yivli torustan oluşmaktadır (Çiz. 2)⁵⁵.

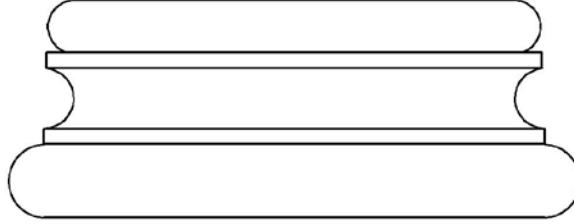
Çizim 2: Samos Sütun Kaidesi

⁵⁴ Dirschedl 2013, 128. Asia-ion (Ephesos) kaidelerin oranları, teknikleri ve farklı varyasyonlarıyla ilgili detaylı bilgi için bkz. Vitruvius III. V. 3; Rumscheid 1994, 296; Dirschedl 2013, 177-245.

⁵⁵ Samos kaide Arkaik dönemde Ionik sütunlarla kullanıldığı bilinen bir kaide türüdür. Yapısal olarak Asia-ion (Ephesos) kaidelerine benzer olsa da spira olarak adlandırılan bölümlerinin kanonik bir yapıya sahip olmadığı bilinmektedir. Samos kaide ya hiçbir bölünme göstermez ya da Asia-ion kaidedeki spiradan daha detaylı bir bölünme gösterir. Samos kaidenin spirası genel olarak düz veya hafif iç bükey kontura sahiptir. Samos kaidelerle ilgili detaylı bilgi ve farklı örnekler için bkz. Rumscheid 1994, 296; Dirschedl 2013, 129-168.

1.3.1.3 Attik Kaideler

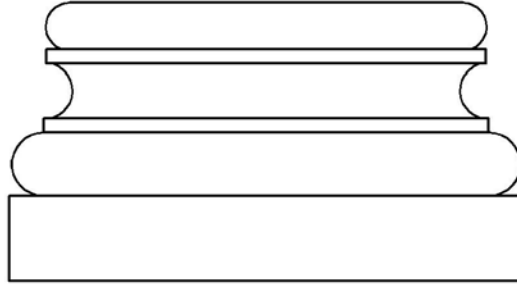
Attik kaide, en altta bir torus, onun üstünde iki bant (astragal) ile sınırlandırılmış iç bükey bir trokhilos ve en üst bölümde de yine dış bükey bir profilli üst torusun oluşturduğu kaide tipidir (Çiz. 3)⁵⁶.

Çizim 3: Attik Sütun Kaidesi

1.3.1.4 Attik-ion Kaideler

Attik sütun kaideleri, Hellenistik Dönem'de Anadolu'da altına plinthe eklenerek Attik-ion sütun kaidesi adını almıştır (Çiz. 4). Attik-ion kaide en alttan başlayarak plinthe-torus-astragal-trokhilos-astragal-torus şeklindeki profillerden oluşmaktadır⁵⁷.

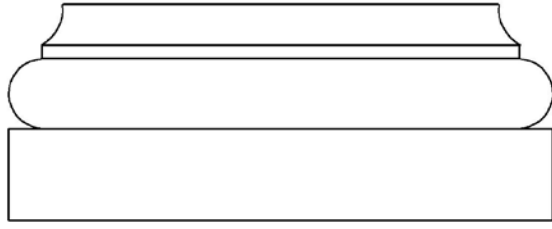
Çizim 4: Attik-ion Sütun Kaidesi

1.3.1.5 Toskania Kaideler

Kaide altta kare şeklinde bir plinthe ve üzerinde bir torustan oluşmaktadır. Bu kaide genellikle torusun üzerinde sütuna geçişi sağlayan apophyge ve sütunun gövdesinin alt bölümü ile birlikte işlenmektedir (Çiz. 5)⁵⁸.

⁵⁶ Coşkun 2011, 7.

⁵⁷ Kaide yapımıyla ilgili ideal oranların detayları için bkz. Vitruvius III. V. 1-2.

Çizim 5: Toskania Kaide

İKİNCİ BÖLÜM

AKANTHUSLU KAİDELER

Yapılan araştırmalar sonucunda çalışma konusu olan Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin birçok farklı profil ve tipte yapıldığı tespit edilmiştir. Akanthuslar kaide profilleri üzerine, gövdenin alt bölümüne gelmektedir. Kaideler olmadan direk akanthuslarla başlayan gövdeler de vardır. Aşağıda da belirtildiğı üzere akanthuslu kaideler, kaide profil tiplerine göre sınıflandırılmış ve buna göre incelenerek değerlendirilmiştir.

Akanthuslu Kaidelerde Kullanılan Profil Tipleri	Akanthuslu Kaidelerin Bulunduğı Antik Kent ve Müzeler
Profilsiz Yapılanlar	- Konya Müzesi - Nevşehir Müzesi
Torus Profilliler	- Stratonikeia Antik Kenti - Milas Müzesi
Attik Profilliler	- İstanbul Arkeoloji Müzeleri - Selge Antik Kenti
Attik-ion Profilliler	- Patara Antik Kenti - Laodikeia Antik Kenti - Sardeis Antik Kenti - Xanthos Antik Kenti - Aphrodisias Antik Kenti
Pergamon Profilliler	- Bergama Müzesi
Asia-ion (Ephesos) Profilliler	- Mylasa Augustus-Roma Tapınağı
Miletos Örneği	- Miletos Antik Kenti
Stratonikeia Örneği	- Stratonikeia Antik Kenti

Tablo 1: Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin dağılımı

2.1 Profilsiz Yapılanlar

U. W. Gans tarafından yayınlanan, MÖ 3. yy'ın sonlarında yapılmış olabileceğı düşünölen Alexandria Müzesi'nde yer alan, granitten yapılmış pseudo sütuna ait akanthuslu kaidenin⁵⁹ altında herhangi bir profil olmadığı ortaya konmuştur. Anadolu'da örneğine çok az

⁵⁹ Alexandria Müzesi'ndeki bilinen en erken profilsiz örnek için bkz. Naumann 1937, 46, Abb. 34; Schreiter 1996, 120, Taf. 27a.

rastlansa da profili olmayan ya da kaide profilinden ayrı olup yapıda birleştirilen örnekler antik dönemde bilinen uygulamalardandır.

Anadolu'da tespit edilen bu tipte akanthuslu kaidelerin ilk örnekleri Konya ve Nevşehir Arkeoloji Müzesi'nde yer almaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda, kaidelerin altında herhangi bir profilinin olmadığı gövdelerinin akanthuslu bölüm ile başladığı tespit edilmiştir.

Konya merkezde Başarabey Mescidi önünde bulunup sonrasında Konya Arkeoloji Müzesi'ne götürülen ve Ikonium'dan bir payeye ait olduğu düşünülen⁶⁰ akanthuslu kaide bunlardan biridir (Res. 5)⁶¹. **K01** katalog numarası verilen bu akanthuslu paye kaidesinin alt kısmında herhangi bir profil bulunmamakta, iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Kaide üzerinde yer alan 1. ve 2. sıra akanthus yapraklarının birbirinden farklı yüksekliklere sahip olduğu görülmektedir. Bugüne kadar tespit edilen akanthuslu kaide örnekleri arasında **K01** numaralı kaidede olduğu gibi farklı betimlemeler karşımıza çıkmaktadır.

Akanthuslu kaidelerin bilinen örnekleri göz önüne alındığında, kaidelerin Korinth başlıklarında olduğu gibi çift sıra akanthus yaprağından oluştuğu, aynı yüksekliğe sahip akanthus yapraklarının kullanıldığı ya da tek sıra akanthus yaprakları arasında kamış yapraklarıyla bezenmiş oldukları görülmektedir⁶².

K01 numaralı kaide stil olarak incelendiğinde, bloğun A⁶³ cephesindeki gözlerinin "U" biçimli olması, Geç Hellenistik-Erken Augustus Dönemi'nde görülen özelliklerdendir. "U" biçimli göz uygulamasının benzerlerini ve bu gelişimin en güzel izlendiği örnekleri Aphrodisias Aphrodite Tapınağı Ion başlıklarının pulvinus bölümündeki akanthus yapraklarında⁶⁴, MÖ 40-MS 14 tarihine verilen Mylasa Menandros anıt sütunu Korinth başlığında⁶⁵ ve Lagina Hekate Tapınağı Korinth başlıklarında takip edebiliriz (Res. 5-6)⁶⁶.

⁶⁰ Aynı alanda daha önce tespit edilen bu blok Ç. Temple tarafından tez konusu içerisinde değerlendirilmiş ve MS 5-6. yy'a tarihlendirilen paye başlığı olarak yayınlanmıştır. Bu örnek için bkz. Temple 2013, 137-138, 295, Fig. 260.

⁶¹ Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 187.

⁶² Detaylı bilgi için bkz. Pensabene 1993, 122, Kat. No. 779; Rumscheid 1994, 141; Schreiter 1996, 121-122, 134, 137, Taf. 27a, 27c, 27f, 31f; McKenzie 2007, 95, Fig. 155-157; Mert 2008, 176-177, Fig. 78; Piescer - Ganzert 2012, 180-181, Fig. 187; Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 197.

⁶³ Şuan Konya müzesi taş eser deposunda yer alan Ikonium paye kaidesi B. Söğüt, Z. Gider Büyüközer ve A. Büyüközer tarafından yayımlanan makalede kaide cepheleri A-B-C-D olarak adlandırılmıştır. Tez konusu içerisinde yer alan bu kaide cephe betimlerinde karışıklık olmaması açısından aynı harflerle isimlendirilerek anlatılmıştır.

⁶⁴ Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 199, dn. 82.

⁶⁵ Boysal 1957, 130-131, Lev. 17; Rumscheid 1994, 32-33, Taf. 109.2.

⁶⁶ Boysal 1957, 128, Lev. 16c-d; Boysal 1994, 322-323, Lev. 82, Fig. 6a-b; Rumscheid 1994, 132-133, Taf. 69. 1-2; Turpan vd. 2012, 186-187, Fig. 4.

Resim 5: K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "U" biçimli gözlerin olduğu cephe

Resim 6: K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "U" biçimli göz detayı

K01 numaralı kaidenin diğer üç cephesinin ve köşelere gelen yaprak gözlerinin "Kalp" biçimli yapılmış olduğu görülmektedir. Ancak B-C-D cephelerindeki ikinci sıra yaprakların alt gözleri kalp şeklindeki, üst kısımda yaprak bitişinde yer alan gözlerin ise damla biçimli yapılmış olduğu düşünülmektedir. B-C-D cephelerinin yanı sıra B-C ve C-D köşelerine gelen akanthus yapraklarının derin kanallar halinde şekillendirilmesi ve bu köşelere gelen yaprakların genişlemesi gibi özellikler, Roma Dönemi'ni işaret etmektedir. Bununla birlikte yaprakların sertleşmesi, uç kısımlarının keskin bir hal alması Augustus Dönemi'nden itibaren görülen özelliklerdendir (Res. 7-8, Lev. 1, K01)⁶⁷. Söz konusu **K01** numaralı akanthuslu paye kaidesi stil özellikleri bakımından incelendiğinde Augustus Dönemi'nin 2. yarısına tarihlenmiştir⁶⁸. Kalp biçimli gözlerin ilk olarak ne zaman ve nerede yapıldığı bilinmemekle birlikte⁶⁹, Erken İmparatorluk Dönemi için karakteristik olduğu düşünülmektedir⁷⁰. Benzer örneklerine Milet Bouleuterion Propylonu Korinth başlıklarında⁷¹, Pisidia Antiokheiası friz bloklarında⁷², Milas Müzesi'nde yer alan akanthuslu sütun kaidesinde⁷³ rastlamak mümkündür.

⁶⁷ Heilmeyer 1970, 79-80; Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 200.

⁶⁸ Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 204.

⁶⁹ Detaylı bilgi için bkz. Rumscheid 1994, Taf. 99.2; Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 200, dn. 89.

⁷⁰ Mert 2008, dn. 332.

⁷¹ Detaylı bilgi için bkz. Rumscheid 1994, Taf. 99.2; Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 200, dn. 89.

⁷² Rumscheid 1994, Taf. 6.3.

⁷³ Rumscheid 2004, 158-160, Fig. 23.

Resim 7: K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "Kalp" biçimli gözlerin olduğu cephe

Resim 8: K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "Kalp" biçimli göz detayı

İkonium antik kentinde özel bir yapıya ait olduğu düşünülen ve Augustus Dönemi'ne tarihlenen kaide, gerek bezemesel şema⁷⁴, gerekse paye kaidesi olması yönüyle diğer örneklerden farklı özellikler sergilemektedir. Kaidenin doğrudan stylobat üzerine oturmuş olma ihtimaliyle birlikte, ikinci öneri olarak erken örneklerden itibaren Attik ya da Attik-ion kaide profilleri ile birleşik yapılar gibi, altında herhangi bir profile sahip olabileceği düşünülmektedir⁷⁵.

K02 numaralı Nevşehir Müzesi'nde bulunan sütunceye ait kaide örneğinde, Konya Müzesi'nde yer alan akanthuslu paye kaidesinde olduğu gibi, alt kısımda herhangi bir profil bulunmamakta, iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Üst iki yaprak ucunda kırılmalar vardır. "S" profil veren kaide üzerinde 8'er adet tek sıra akanthus yaprağı arasından daha ince bir şekilde saz yaprak yükselmektedir (Res. 9-10, Lev. 1, K02). Akanthus yapraklarındaki stil gelişimi incelendiğinde, **K02** numaralı sütunce kaidesi Erken İmparatorluk Dönemi özelliklerini göstermektedir. Müzeye nereden geldiği bilinmeyen kaide hem yapısı hem de bezemesi itibarıyla olasılıkla Nevşehir çevresinde yer alan yapılardan birine ait kaide olmalıdır. Nevşehir Müzesi'ndeki bu örnek, Anadolu'daki örnekler arasında en küçük boyutlu akanthuslu kaide olma özelliğine sahiptir.

⁷⁴ Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 204.

⁷⁵ Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 198.

Resim 9: K02 numaralı Nevşehir Müzesi sütunce kaidesi

Resim 10: K02 numaralı Nevşehir Müzesi sütunce kaidesi

2.2 Torus Profililer

Karia Bölgesi'ndeki Stratonikeia ve Mylasa'da torus profilli örnekleri görmekteyiz. Anadolu'daki torus profilli akanthus kaidelerin ilk ve en erken örnekleri olan Stratonikeia Gymnasion yapısında bulunan kaideler dışında bir diğer örneğini Milas Müzesi'nde yer alan ve hangi yapıya ait olduğu kesin olarak belirlenemeyen kaidede takip etmekteyiz.

Stratonikeia'daki Hellenistik yapılarından biri olan Gymnasion, ortada yarım yuvarlak exedra ve iki yanında ikişer dikdörtgen mekândan oluşmaktadır⁷⁶. Ortadaki exedra kısmına ait olan torus profilli akanthuslu kaidelerin 14 tanesi sütun kaidesi, 2 tanesi köşe plasteri kaidesinden oluşmaktadır. Kazılar sonucunda tespit edilen 9 sütun ve 1 köşe plasteri kaidesi olmak üzere 10 torus profilli akanthuslu kaide çalışma kapsamında ele alınmıştır. Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan örnekler arasında en erken tarihli torus profilli kaide olma özelliğine sahip olan bu kaideler, aynı zamanda Anadolu'da da ilk defa burada görülmektedir. Bu yönüyle oldukça önemlidir. En erken örneklerine MÖ 3. yy'da Mısır⁷⁷, Rhodos ve Kos'da⁷⁸ rastladığımız akanthuslu kaideler, yukarıda da bahsi geçtiği gibi MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde ilk defa Stratonikeia Gymnasion yapısında karşımıza çıkmaktadır. Bu akanthuslu kaideler taslak halde yapılmış ve yaprak detayları Augustus döneminde işlenmiştir. Burada tespit edilen kaidelere **K03-K12** arasında numara verilmiş ve katalogları yapılmıştır.

K03 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır (Res. 11-12, Lev. 2, K03). Stratonikeia Gymnasion kaideleri

⁷⁶ Söğüt 2019, 56-57, Çiz. 8.

⁷⁷ Fyfe 1936, 75-76; Naumann 1937, 46, Abb. 34; Schreiter 1996, 120, Taf. 27a.

⁷⁸ Rhodos ve Kos örnekleri için bkz. Rumscheid 1994, 141, 299, Taf. 63.2, (172.3); Schreiter 1996, 120.

arasında ikincil bir kullanıma sahip tek örnek **K03** numaralı kaidedir. **Res. 12'** deki kaidede görüldüğü üzere iki yaprağı işlenmeden kaba yonulu kalmış ancak bu yaprakların birbirine paralel kısımlarında yaprak gözleri açılmış ve hatta bir tanesinin yarısında yaprak damar çizgileri bile çizilmiş fakat oyulamamıştır. Bir yaprağın ise yarısı işlenmiş, diğer yarısında sadece gözler açılmış ama yaprak damarları işlenmeden yarım kalmıştır. Bu tam bitirilemeyen üç yaprağın olduğu bölümde kaidenin torus profilinin de son halinin verilemediği alta doğru düz kesitli kaldığı görülmektedir. Halen daha işlenmeden yarım kalmış olan yaprakların yanı sıra, yarım kalan torus profili de kaidenin yerine konulduğunda tam işlenmediğini gösteren önemli detaylardandır.

Resim 11: K03 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 12: K03 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Kaidenin arka cephesinin tam olarak bitirilmemiş olması, yapının görünmeyen kısmına gelmesi sebebiyle bu şekilde bırakılmış olabileceğini akla getirmektedir. Antik dönemde birçok yapı ve mimari blok üzerinde görülen bu uygulama, görünmeyen cephelerdeki bu bölümlere harcanacak insan gücü ve maddi kaybın azaltılması nedeniyle tercih edilmektedir.

K04 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun bir bölümü kırık olan kaidenin arka cephesinin tam olarak bitirilmemiş olması, **K03** numaralı kaide ile benzerlik teşkil etmektedir (Res. 13-14, Lev. 2, K04).

Resim 13: K04 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 14: K04 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

K05 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun bir yarısı kırılmış olup, üst kenarlar ile yaprak uçlarında ufalanmalar görülmektedir. **K03-K12** numaralı kaideler arasında dışa keskin çıkışlı torus profiline en net görülebildiği örnek olup, Stratonikeia akanthuslu kaideleri arasında tam olarak bitirilmiş tek kaide **K05** numaralıdır. Kaide üzerinde sadece iki yaprak arasındaki yiv açılması gereken bölüm kaba yonu olarak kalmış, yivler açılmamıştır (Res. 15-16, Lev. 3, K05).

Resim 15: K05 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 16: K05 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

K06 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusunun büyük bir kısmında ve üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırıklar vardır ve aynı zamanda kaidenin diğer yarısı tahrip edilmiştir (Res. 17-18, Lev. 3, K06). Kaidenin torus profiline son halinin verilemediği alta doğru düz kesitli kaldığı görülmektedir. Bu yönüyle **K03** numaralı kaide ile benzerlik içerisindedir.

Resim 17: K06 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 18: K06 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

K07 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır (Res. 19-20, Lev. 4, K07). İşlenen yaprakların bir kısmı ve torusun bir kısmında kırıklar bulunmaktadır. Kaidenin birinci sıra yapraklarından ikisi taslak halde bırakılmış, birisinin yarısı işlenmiş diğer yarısı ise yaprak gözleri işlendiği halde tamamlanamamıştır. İkinci yaprak sırasında üç tanesi işlenmiş, üç tanesi taslak halde bırakılmıştır. Taslak halde bırakılan ikinci sıra yaprakların arasında yer alması gereken yivler de açılmamıştır. Kaidenin bir bölümünün işlenmeden bırakılması **K03 ve K04** numaralı kaideler ile benzerlik göstermektedir. Kaide üzerindeki ikinci sıra akanthus yapraklarının ise **K03, K04, K05, K06, K08, K11 ve K12** numaralı kaidelere göre daha fazla dışa sarkık yapıldığı anlaşılmaktadır.

Resim 19: K07 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 20: K07 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

K08 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torus tamamen kırıktır (Res. 21-22, Lev. 4, K08). **K05** ve **K10** dışında sütun yiv başlangıcının büyük oranda belirgin bir şekilde korunduğu örnekler arasındadır

Resim 21: K08 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 22: K08 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Kaidenin yaprak detayına bakıldığında diğer örneklerde olduğu gibi **K08** numaralı kaidenin de bir bölümü yarım kalmıştır. Kaide üzerinde bulunan birinci sıra yapraklardan bir tanesinin taslak halde, diğer yaprağın ise yarısının işlenip diğer yarısının taslak olarak kaldığı görülmektedir. **K08** numaralı kaide ile **K04** numaralı kaidenin birer yapraklarının taslak kalması, ikinci yapraklarının ise yarısının işlenip, diğer yarılarının taslak bırakılması yönüyle benzerlik göstermektedir. Ancak **K04** numaralı kaidede taslak olan tam yaprağın bir kenarında yaprak gözlerinin açılmış olduğu tespit edilmiştir. **K08** numaralı kaidede ise bu durum söz konusu olmamakla birlikte, sadece yaprak hatları verilmiş ve bu şekilde bırakılmıştır. **K04** numaralı kaidenin ikinci yaprak sırasından ise ikisinin yarısı işlenmiş, diğer yarıları ince yonulu olarak taslak halde kalmıştır. Bu durum **K08** numaralı kaidede ikinci sıra iki yaprağında taslak olarak bırakılması şeklindedir.

K09 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır (Res. 23-24, Lev. 5, K09).

Resim 23: K09 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 24: K09 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

K09 numaralı kaidenin yaprak detayına bakıldığında diğer örneklerde olduğu gibi bir bölümü yarım kalmıştır. Kaide üzerinde bulunan birinci sıra yapraklardan iki tanesinin taslak halde kaldığını, diğer yaprağın ise yarısının işlenip, diğer yarısının taslak olarak kaldığı görülmektedir. Bu yönüyle **K04**, **K07** ve **K08** numaralı kaidelerle benzerdir. Ancak **K04** ve **K07** numaralı kaidelerde taslak olan tam yaprağın bir kenarında yaprak gözlerinin açılmış olması, **K09** numaralı kaidede görülen bir özellik değildir. Olasılıkla usta bu kaidede yaprağın taslak kalan yarısında yaprak gözü detayına girememiştir. **K07** numaralı kaidede ise yaprağın taslak kalan yarısında, **K04** numaralı kaidede ise tam olan taslak yaprağın bir kenarında yaprak gözü detayı verilmiştir. Bu bağlamda **K04**, **K07**, **K08** ve **K09** numaralı kaideler arasında yapılan karşılaştırmada, **K04** ve **K08** numaralı kaidelerdeki taslak olarak kalan yaprak sayısı 1 tam 1 yarım olmak üzere 1,5 yaprak iken, **K07** ve **K09** numaralı kaidelerde bu sayı 2 tam 1 yarım olmak üzere 2,5 yapraktır.

K10 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir kısmında, yaprak uçlarında ve arrislerin bir bölümünde kırılmalar vardır (Res. 25-26, Lev. 5, K10).

Resim 25: K10 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 26: K10 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Stratonikeia akantuslu kaideleri arasında sütunla birlikte tasarlanan tek örnek **K10** numaralı kaidedir ve bu yönüyle önemlidir. Kaide üzerinde birinci sıra akantus yapraklarının hemen üzerinden Ionik yivli sütun gövdesi devam etmektedir. Taslak olarak kalan diğer örneklerle nazaran **K10** numaralı kaidede üç adet ikinci sıra yaprağın üst bölümleri kaba yonulu olarak şekillendirilemeden kalmıştır. **Res. 21 ve 22**'de görüldüğü üzere kaba yonulu kalan bölümün iki yanında yivler, birinci sıra üzerindeki başlangıç kısmına kadar indirilememiş ve ince yonulu olarak yarım kalmıştır. İkinci sıra yapraklardan bir tanesinde yarısının işlenip, diğer yarısının taslak olarak kaldığı görülmektedir. Bu kullanımıyla Anadolu örnekleri içerisinde sütunla birleşik olarak yapılan tek örnek olma özelliğine sahiptir.

MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde yapılan ve Augustus Dönemi'nde akantus yaprakları işlenen **K10** numaralı⁷⁹ torus profilli akantuslu sütun kaidesinin yivli gövde bölümü ile birlikte yapılması, MS 2. yy. içerisinde tarihlenen Lambaesis'te bulunan bir örnekte de görülmektedir⁸⁰. Spiral yivlere sahip Lambaesis örneği, Ionik yivlere sahip **K10** numaralı kaideden, yivlerin şekli yönüyle ayrılmaktadır.

K11 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akantus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü ve kaidenin diğer yarısı kırıktır (Res. 27-28, Lev. 6, K11).

⁷⁹ Söğüt 2003, 172, Abb. 10; Söğüt-Taşkıran 2014, 191.

⁸⁰ Lambaesis'teki örneğin alt kısmı kırık olduğu için, bu bölümdeki kaide profilinin nasıl olduğu bilinmemektedir. Detaylı bilgi için bkz. Schreiter 1996, 131, Taf. 31c.

Resim 27: K11 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

Resim 28: K11 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi

K03 numaralı kaidede gördüğümüz uygulamanın benzeri, yarısı korunamayan **K11** numaralı kaide üzerinde de karşımıza çıkmaktadır **K03** numaralı kaidede iki akanthus yaprağının birbirine paralel dış yaprak kenarlarında gözler açılmış, bir tanesinde ise yaprak damar çizgileri çizilmiş ancak oyulamamıştır. **K11** numaralı kaidede ise iki paralel yaprağın dış kısma bakan bölümleri işlenmişken, içte birbirine bakan kısımları kaba yonulu olarak bırakılmıştır. **K11** numaralı örnekte **K06** numaralı kaidede olduğu gibi akanthuslu kaidenin diğer yarısı sonraki dönemde tahrip olduğu için, bu bölümdeki uygulamaya dair bilgimiz sınırlı kalmıştır.

K12 numaralı kaide; alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır (Res. 29-30, Lev. 6, K12).

Resim 29: K12 numaralı Stratonikeia Gymnasion köşe plasteri kaidesi

Resim 30: K12 numaralı Stratonikeia Gymnasion köşe plasteri kaidesi

K12 numaralı kaide, Stratonikeia Gymnasion yapısına ait akanthuslu sütun kaideleri arasında, köşe plasteri kaidesi olma özelliğine sahip tek örnektir. Söz konusu kaide diğer örneklerle karşılaştırıldığında yapıya ait hiçbir cephesinde torusu korunamayan tek örnektir.

Kaide üzerinde birinci yaprakların başlangıç bölümünün altından torus profilinin yaprağa birleşen çizgisi net olarak görülebilmektedir. **K03-K11** numarası verilen örneklerle kıyaslandığında, diğer örnekler göre köşe plasteri kaidesinin işçiliğinin farklı olduğu görülmektedir. Yaprak yükseklikleri yapının diğer kaidelerine göre daha kısa, genişlikleri ise daha fazladır. Bu kaideler arasında ölçü bakımından farklılık gösteren şimdilik tek örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaide köşe plasterine ait bir blok olması sebebiyle sadece iki cephesine akanthus bezemesi yapılmış, diğer iki cephe ise anathyrosislidir⁸¹.

Akanthuslu kaidelerin bağımsız sütunlar haricinde plaster olarak görüldüğü örnekler Stratonikeia Gymnasion yapısı dışında Miletos Nymphaeum üçüncü katında yer alan plasterlerde⁸², Alexandria ve çevresindeki kentlerde⁸³, Irak al Amir'deki Tobiaden Hrykanos Sarayı'nda (El-Abd Kasrı) karşımıza çıkmaktadır⁸⁴. Irak al Amir'deki bu örnekler Stratonikeia Gymnasiondaki **K12** numaralı kaide gibi köşe plasteri olarak kullanılması bakımından benzerlik göstermektedir.

Gymnasionda bulunan ve exedraya ait olduğu düşünülen 9 sütun ve 1 köşe plasteri vardır. Buradaki köşe plasteri duvarın başlangıç bölümüne, akanthuslu kaideler ise ön kısımda sütunların altına geliyor olmalıdır. 10 kaidenin stilistik özelliklerine bakıldığında, bu kaidelerin tamamında torus profili üzerinde çift sıra akanthus yaprağının yükseldiği görülmektedir. Yaprak gözlerinin üst diken alt dikenini geçerek damla şeklini alması ve bazı yapraklarda damla şeklinde gözlerin aynı seviyede bitmesi, yaprak yüzeyinin etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanalların "V" biçimli olması ve derin olmaması, akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunması gibi özelliklerin tüm örneklerde ortak olduğu açıkça görülmektedir. Akanthus yaprak kenarlarında iki göz arasında üç diken bulunması ve akanthus yaprak dişlerinin tamamen kenara sıralanmış olması gibi uygulamaların bir Anadolu özelliği olduğu düşünülmektedir⁸⁵. Kanalların derin olmaması dönemin özelliğini gösteren bir detaydır. Yaprak damarları dolgun ve etli işlenmiştir. Yaprak işlenişleri bakımından Hellenistik Dönem'e verilen Efrenk⁸⁶, Atina Olympeion'un⁸⁷ ve Miletos Bouleuterion Propylon'u Korinth başlıklarıyla⁸⁸ benzerlik gösterse de akanthus

⁸¹ Bloğun üst görüntüsünden, anathyrosisli kısımların kenarlarında kenet yerleri bulunmaktadır. Bu kenetler bloğun her iki kenarından sağlam bir şekilde duvar bloklarına bağlandığını göstermektedir.

⁸² Köster 2004, 70, Lev. 34.2-3.

⁸³ McKenzie 1990, 73, No. 1-4, 7, Lev. 209a; Pensabene 1993, 488-489, Kat. No. 780-784, 789, Lev. 87; Schreiter 1996, 123, Taf. 27a, 27d, 27e.

⁸⁴ Schreiter 1996, 120, Taf. 27f; McKenzie 2007, 95, 155-157.

⁸⁵ Boysal 1952, 238.

⁸⁶ Söğüt 2003, 172, Abb. 3-5.

⁸⁷ Tölle-Kastenbein 1994, Taf. 16.

⁸⁸ Knacfuss 1908, Taf. 12.1-4.

yaprak gözlerinin üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla gözlerin betimlenmesi Erken İmparatorluk Dönemi içerisinde Augustus ile birlikte görülmeye başlayan özellikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Augustus Dönemine tarihlenen benzer örnekler Stratonikeia Gymnasion yapısında ele geçen K08 numaralı ve Tiyatro da bulunan K09 numaralı Korinth başlıklarında⁸⁹, Hierapolis Müzesi İon başlıklarında⁹⁰, Hierapolis Çeşme anıtı arşitrav-friz bezemesinde⁹¹, Ephesos Agora Bazilikası⁹², Ephesos Agora Batı Kapısı⁹³ ve Stratonikeia Augustus-İmparatorlar Tapınağı İon başlıklarında⁹⁴ görülmektedir.

Stratonikeia Gymnasion⁹⁵ yapısında bulunan torus profilli akanthuslu kaide örnekleri, yapıların işlenişi değerlendirilerek bir tarihlendirme önerisi getirilmiştir. Exedra bölümüne ait 16 adet akanthus yapraklı kaideden kazılar sonucunda bulunan 10 tanesinin yapının ilk evresi içerisinde yani MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde⁹⁶ exedraya ait sütunlar ve başlıklarıyla birlikte yapıdaki yerlerine konduğu düşünülmektedir. Ancak kaidelerin yaprak özellikleri ve yaprak gözlerinin üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla biçiminde yapılmış olması, akanthuslu kaidelerin işlenmesinin yapının 2. evresi olan Augustus Dönemi'nde geçirdiği imar faaliyetleri sırasında işlenmiş olduğunu göstermektedir.

Yarım yuvarlak Ephebeion'un iç cephesinde konumlandırılan söz konusu akanthuslu kaideler işçilik açısından incelendiğinde farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Kaideler üzerindeki akanthus yaprak bezemeleri detaylı olarak ele alındığında özellikle yaprak damarları, gözleri ve betimlenişinde görülen farklılıklar, bu akanthuslu kaidelerin yapımında birkaç farklı ustanın çalışmış olabileceğini düşündürmektedir.

MÖ 3. yy'da ilk defa Mısır'da görülen akanthuslu sütun kaideleri⁹⁷, MÖ 3. yy'da Rhodos ve Kos'tan⁹⁸ sonra Erken MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde Anadolu'da da görülmeye başlamıştır. Buna göre Stratonikeia Gymnasion yapısı Anadolu'da ilk ve en erken uygulamanın görüldüğü yer olarak bilinmektedir.

⁸⁹ Taşkiran 2011, 67-68, Kat. No. 8-9.

⁹⁰ Söğüt 2005b, 97, 105, Res. 9, 11-12.

⁹¹ Söğüt 2002, 193-194, 197, Res. 1.

⁹² Alzinger 1974, 79, Taf. 103.

⁹³ Buradaki başlıklar Augustus'un erken dönemlerine verilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Alzinger 1974, 72-73, Taf. 73-75; Ganzert 1983, 180-181, Res. 124; Rumscheid 1994, 16-17, Taf. 34.5, (43.6).

⁹⁴ Tırpan 1988, 25-28, Res. 74-76.

⁹⁵ Stratonikeia Gymnasionu arkeolojik ve epigrafik bulgulara göre MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde inşa edildiği ancak Roma Dönemi'nde en az iki defa tamirat geçirerek, bazı bölümlerinin yenilenmiş olduğu bilinmektedir. Gymnasionla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Rumscheid 1994, 141; Schreiter 1996, 121-122, 124,131, Taf. 27c; Mert 2008, 156-166, 176, Abb. 78; Söğüt 2010, 265.

⁹⁶ İ. H. Mert bu örneklerin MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğine ait olması gerektiğini savunur. Bunun için bkz. Mert 2008, 160.

⁹⁷ Fyfe 1936, 75-76; Naumann 1937, 46, Abb. 34; Pensabene 1993, 488, No. 779; Schreiter 1996, 120, Taf. 27a; McKenzie 2007, 93, No. 157.

⁹⁸ Rumscheid 1994, 141, 299, Taf. 63.2, (172.3).

Stratonikeia'nın MÖ 197'de Rhodos'luların⁹⁹ eline geçmiş olduğu, Rhodos elçisinin Roma Senatosu'nda yaptığı konuşmadan anlaşılmaktadır¹⁰⁰. Rhodos elçisi, Stratonikeia'yı kendilerine Antiokhos ve Seleukos'un verdiği bildirmektedir¹⁰¹. En önemli kanıtlardan biri de Tiyatro'nun güneyinde su yapısının önünde bulunan bir yazıttır. Yazıt hem harf karakterine göre hem de birçok Rhodos'lu adının geçmesinden dolayı Rhodos Dönemi'ne (MÖ 188-167) verilmiştir¹⁰². Rhodos sikkelerinin yoğun bir şekilde Stratonikeia'da bulunması, kentteki Rhodos ekonomik etkisinin bu yıllarda da sürdüğüne işaret etmektedir¹⁰³.

Arkaik Dönem'den beri Stratonikeia ve çevresinin Mısır ile ilişki içerisinde olduğu bilinmektedir. Sosyal ilişkiler dışında, daha çok kült ile ilgili etkileşimler olduğu açıktır. Fakat son zamanlarda yapılan çalışmalarla mimari anlamda da önemli derecede etkileşim olduğu görülmektedir. Bu savı destekleyen örneklerden biri kalathos üzerinde çapraz yapan değişik şekillerdeki heliks betimlemelerinin olduğu Korinth başlıklarıdır. Ancak bu tipin Stratonikeia antik kentinde Augustus Dönemi ile başladığı bilinmektedir. Akanthuslu kaidelerin burada görülmesi ise MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğine rastlamaktadır¹⁰⁴.

Mısır menşeli akanthuslu sütun kaidelerinin Stratonikeia'ya nereden geldiği, ithal mi yoksa yerel üretime bağlı olarak mı burada buldukları konusunda belirsizlik söz konusudur. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda kentin Mısır'la olan etkileşiminin mimari anlamda Augustusla başladığı ve Alexandria'daki ilk örneklerin MÖ 3. yy'da ortaya çıktığı düşünülürse, akanthuslu kaidelerin Mısır'dan ithal edilme olasılığı oldukça düşüktür. Mısır menşeli bu kaideler Alexandria'dan sonra MÖ 3. yy. sonu-2. yy. başlarına tarihlenen Rhodos'ta Attik profilli akanthuslu kaide ve Kos'ta Attik-ion profilli akanthuslu kaide olarak devam etmiştir. Adalar ile kıyı etkileşimi nedeniyle benzer kaidenin Stratonikeia'da da yapılmış olabileceği göz ardı edilmemelidir. Stratonikeia'nın MÖ 197-188 yılları arasında Rhodos hakimiyetinde olduğu göz önüne alındığında, konuyla ilgili birtakım varsayımlarda bulunmak çok da yanlış olmayacaktır. Bu etkileşimin mimari uygulamalara yansımış olabileceği muhtemeldir. Bu bağlamda söz konusu kaidenin bu etkileşimin bir ürünü olarak yapılmış olabileceği gibi Rhodos'lu bir mimar ya da ustanın kente gelerek bu uygulamayı yapmış ya da öğretmiş olması da ikinci bir öneri olarak sunulabilir. Söz konusu kaidelerin

⁹⁹ Kentte Rhodos hakimiyeti sırasında yazılmış olduğu düşünülen yazıtlar bulunmuştur (Şahin 2005, 9-12). Karia ve Rhodos devleti arasındaki ilişkilerle ilgili detaylı bilgi için bkz. Aydaş 2010.

¹⁰⁰ Robert-Robert 1955, 555.

¹⁰¹ Boysal 1980, 128; Boysal 1983, 125.

¹⁰² Şahin 2005, 9.

¹⁰³ Boysal-Kadioğlu 1999, 222.

¹⁰⁴ Makale kapsamında ele alınan akanthuslu kaide örneklerinin yapılışı, Stratonikeia Gymnasion yapısının ilk evresi olan MÖ 2. yy'ın 2. çeyreği içerisine verilmiştir (Söğüt-Taşkırın 2014, 191).

kent içerisinde çok sayıda tespit edilmiş olması da bu görüşü kısmen destekler niteliktedir. Tüm bulgulardan hareketle Stratonikeia'da akanthuslu sütun kaideleriyle ilgili yerel bir üretimin olabileceği sonucu çok da yanlış olmayacaktır.

K13 numaralı kaide; Milas Müzesi bahçesinde sergilenen örneklerden biridir. Kaide alt kısmında bir torus, üzerinde astragal profili ve inci payet bezemesi ve devamında akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır (Res. 31-32, Lev. 7, K13).

Resim 31: K13 numaralı Milas Müzesi'nde yer alan sütun kaidesi

Resim 32: K13 numaralı Milas Müzesi'nde yer alan sütun kaidesi

Günümüzde Milas Müzesi'nde bulunan¹⁰⁵ ve Augustus Dönemi'ne tarihlenen kaidenin Mylasa Augustus-Roma Tapınağı'na ait olduğu düşünülmektedir¹⁰⁶. Fakat Augustus-Roma Tapınağı'na ait olduğuna dair kesin bilgi bulunmamaktadır. Burada diğer torus profilli akanthuslu kaidelerden farklı olarak alttaki torusun hemen üzerinde kaideyi inci-payet dizisinin sarmasının yanı sıra, gövdenin üzerinde tek sıra akanthus ve ikinci sırada saz yaprakları işlenmiştir.

K13 numaralı Torus profilli Milas Müzesi kaidesi ile gravürlerde betimlenen **Res. 56**'daki Ephesos profilli Augustus-Roma Tapınağı kaidesi karşılaştırıldığında, ikisinin arasında farklılıklar olduğu gözlenmektedir. Akanthus yaprak ve saz yaprak düzenlemesinde

¹⁰⁵ K13 numaralı akanthuslu kaide 1998 yılında Milas Ulu Camii'nin doğusunda yapılan kanalizasyon çalışmalarında bulunmuştur.

¹⁰⁶ Akanthus yapraklarındaki diken uçları aynı hizada ve gözler kalp şeklindedir. Göz çevrelerinde ipçik şeklinde kabartı gözlenmekte ve ayrıca gözlerin arka kısmında kanal görülmektedir. Bu detaylar tipik Augustus dönemi özellikleridir. Göz araları ise kanallı yapılarak hareketlendirilmiş fakat kanallar derin yapılmamıştır. Kaide hakkında detaylı bilgi için bkz. Hänlein -Schäfer 1985, 179, Taf. 37.

benzerlik olmasına rağmen, kaide profili, ölçü ve **K13** numaralı kaide de görülen inci-payet bezemesi bakımından birbirinden farklıdır.

Kaide üzerindeki akanthus yaprak gözlerinin kalp biçiminde yapılmış olması da torus profilli örnekler arasında kaideyi farklı kılan özelliklerdendir. Erken İmparatorluk Dönemi içerisinde özellikle Augustus Dönemi'nde karşımıza çıkan kalp formlu yaprak gözlerinin arka bölümünde "Y" biçiminde kazıma yivler görülmektedir. Kalp biçimli gözlerin benzer örneklerine Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı Korinth başlıklarında¹⁰⁷, Miletos Bouleuterion Propylonu Augustus Dönemi evresindeki Korinth başlıklarında¹⁰⁸, Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağı frizlerinde işlenen akanthus yaprak gözlerinde¹⁰⁹, Augustus Dönemi'ne tarihlenen Ephesos Bazilikası'nın Korinth başlıklarında¹¹⁰, Sagalassos Aşağı Agora Güneybatı Kapısı'nın Korinth başlıklarında¹¹¹ ve Konya Müzesi'nde yer alan **K01** numaralı İkonium akanthuslu paye kaidesinde de rastlanmaktadır.

Hellenistik Dönem'den itibaren kullanıldığı bilinen ve Olba Zeus Tapınağı Korinth başlıklarında¹¹² görülen gözler arkasına uygulanan kanal biçiminde yivler ile Erken İmparatorluk Dönemi'nde yaygın olarak karşılaşılmaktadır. Bunların benzer örnekleri Hierapolis Arkeoloji Müzesi İon başlığının pulvinus kısmındaki akanthus yapraklarında¹¹³, Laodikeia KD-KB-1 ve KA-KB-1 katalog numaralı Korinth başlıklarında da görülmektedir. **K13** numaralı kaidenin akanthus yaprak ve gözlerinde görülen bu özellikler Augustus Dönemi stil özelliklerini yansıtmaları bakımından önemlidir.

2.3 Attik Profilliler

Attik profile sahip akanthuslu kaidelerin en erken örnekleri (MÖ 3. yy. sonu-2. yy. başı) Rhodos'ta¹¹⁴, MÖ 175 yılına tarihlenen Irak al-Amir Tobiaden Hyrkanos Sarayında¹¹⁵, Libya'daki Ptolemais kentinin sütunlu sarayında (MÖ 1. yy. ortaları)¹¹⁶, Kom el Chugafa

¹⁰⁷ Pisidia Antiokheia Augustus Tapınağına ait Korinth ve köşe plaster başlıklarına ait yaprak detayları için bkz. İdil 1984, 8-9, Lev. 3.2, 4.1

¹⁰⁸ Rumscheid 1994, Taf. 99. 2.

¹⁰⁹ Rumscheid 1994, Taf. 6. 3.

¹¹⁰ Alzinger 1974, 26-37, Fig. 118a-b.

¹¹¹ Vandeput 1997, 58-63, Lev. 22.1-2.

¹¹² Rumscheid 1994, 151-152; Vandeput 1997, 47.

¹¹³ Söğüt 2005a, 304, Res. 9.

¹¹⁴ Rumscheid 1994, 141, 299, Taf. 63. 2.

¹¹⁵ Schreiter 1996, 120, Lev. 27f; McKenzie 2007, 95, Fig. 155-157.

¹¹⁶ Pesce 1950, 43-44, Fig. 48-49, 51; Lauter 1971, 153-154, Abb. 6; Schreiter 1996, 122-123, Lev. 27b.

Nekropolis'inde¹¹⁷, Suriye'de¹¹⁸ MÖ 1. yy'ın 3. çeyreğinde Nocera Umbra'da¹¹⁹, Roma St. Peter Kilisesi'nde¹²⁰ karşımıza çıkmaktadır.

Rhodos'taki yuvarlak kaide, Mısır'daki bazalttan yapılan kaideler ile malzeme ve stilistik açıdan benzerlik göstermekte ve bu benzerliğe bağlı olarak Rhodos'taki kaide MÖ 3. yy'ın sonları-MÖ 2. yy'ın başlarına tarihlendirilmektedir¹²¹. Muhtemelen bunlar Alexandria'dan ithal edilmiş olmalıdır. Bu iki kentin bağlantısının olması hiç şaşırtıcı değildir¹²².

İtalya'nın batı eyaletlerinde de Alexandria Geç Hellenistik Dönem akanthuslu kaide modasının devam ettiği görülmektedir. Nocera Umbra'daki kaide erken örnekler olarak gösterilmekte ve stilistik ve tipolojik nedenlerden dolayı MÖ 1. yy'ın 3. çeyreğine verilmektedir¹²³.

Benzer şekilde Kom el Chugafa Nekropolü'nde de 13 adet Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen ve bir tanesi plaster¹²⁴, diğerleri ise bağımsız sütunlara ait¹²⁵ akanthuslu kaideler görülmektedir¹²⁶.

Suriye bölgesinde ise akanthus kaidelerin örnekleri MÖ 1. yy'da ortaya çıkmıştır. Bu kaideler Irak al Amir¹²⁷ dışında Petra'da da görülmüştür. Attik profille başlayan bu kaidelerin üst kısmı Akhaimenid çan kaide formundan oluşmaktadır. Ayrıca bu kaideler Susa ve Persopolis'teki saraylarda da çok görülmektedir. Suweida'daki Tapınakta da Attik tipte akanthus kaidelere rastlanmaktadır. Fakat bu akanthuslu sütun kaideleri sadece tapınağın ön cephesinde 8 adet olarak karşımıza çıkmaktadır. Si'deki Ba'alsamin tapınağında yer alan kaideler de Suweida'daki kaidelerle benzerlik göstermektedir¹²⁸.

Anadolu'da bugüne kadar yaptığımız araştırmalar sonucunda Attik tipte olan akanthus yapraklı kaidelerin, Mysia ve Pisidia Bölgesi'ndeki kentlerde farklı dönemlerde kullanımının

¹¹⁷ Pensabene 1993, 491, No.789, Lev. 89 (MÖ 1. yy'ın 2. yarısı-MS 1. yy'ın ilk yarısı); Schreiter 1996, 123, Lev. 27d-e.

¹¹⁸ Schreiter 1996, 124-126, Lev. 29a-c.

¹¹⁹ Schreiter 1996, 128-129, Lev. 29d.

¹²⁰ Ward-Perkins 1952, 25, Pl. 3.

¹²¹ Akanthus yapraklı kaideler hakkında detaylı bilgi için bkz. Fyfe 1936, 75-76; Rumscheid 1994, 139-141; Dirschedl 2013, 324-340.

¹²² Schreiter 1996, 120.

¹²³ Schreiter 1996, 128-129.

¹²⁴ McKenzie 1990, 73, No. 7, Lev. 209a; Pensabene 1993, 491, No. 789, Lev. 89; Schreiter 1996, 123, Lev. 27d-e.

¹²⁵ Schreiter 1996, 123, Taf. 27 d-e, 28 a-b.

¹²⁶ Buluntu yeri belli olmayan kaidelerin boyutlarından dolayı ev ya da anıt mezar gibi sivil mimariye ait yapılarda kullanılmış olabileceği düşünülmektedir (Schreiter 1996, 124).

¹²⁷ Irak Al Amir'deki örnek Stratonikeia Gymnasion yapısında yer alan örnekler gibi çift sıra yaprak düzenlemesine sahiptir.

¹²⁸ Schreiter 1996, 123, Taf. 27f, 29a, b.

olduğu görülmektedir. Mysia Bölgesi'nde Kyzikos'daki, Hadrianus Dönemi'ne (MS 117-138) tarihlendirilen¹²⁹ Hadrianus Tapınağı'nda benzer kaideler kullanılmıştır. Buradaki kaideler paye şeklinde yapılmış olup, şu an bir tanesi İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir (Res. 33)¹³⁰.

K14 numaralı kaide; alt kısımda torus, üzerinde astragal, trokhilos, astragal ve defne yapraklı torus profili üzerinde akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır (Res. 33-34, Lev. 7, K14).

Resim 33: K14 numaralı Kyzikos Hadrian Tapınağı paye kaidesi

Resim 34: K14 numaralı Kyzikos Hadrian Tapınağı paye kaidesi

Kaide üst torus profilinde defne yaprağı sırasının işlenmesi bakımından diğer örnekler arasında farklı betimlemeye sahiptir. Akanthus yaprakları benzer kaide örneklerine göre daha kısa verilmiştir. Orta damarın iki yanına ince, uzun ve derin kanallar yapılarak, yapraklarda matkap kullanımıyla ışık-gölge oyunlarının da arttığı görülmektedir. Akanthus yaprak gözleri uzun damla şeklini almış, yaprak dişlerinin üst kısımları ince-derin çizgilerle oyulmuş, geniş, yayvan ve sivri uçlu yaprak formunu kazanmıştır. Söz konusu paye kaidesi sonraki dönemde ikincil bir kullanım görmüş olmalıdır. Kaidenin yarım daire bölümünde parapet geçki yerine benzer bir iz yer almaktadır.

Acanthus yapraklarının biçimi, yaprak dişi yüzeylerinin içe doğru ince-derin çizgilerle oyulmuş olması, yaprak gözlerinin uzun yapılması ve yaprak damarlarındaki derin kanallarla ışık-gölge efektinin artması, üst yaprakların, alttakileri kemer içerisine alması, birinci sıra yaprakların sonradan eklenmiş gibi arkada yer alan taş katmanından büyümüş görünmesi gibi özellikler dönem özelliklerini yansıtmaları açısından önemlidir.

¹²⁹ Barattolo 1995, 74-86, Taf. 29-30.

¹³⁰ Burada torus-trokhilos-torus şeklindeki kaidelerin hemen üst tarafında yaklaşık kaide boyu kadar yüksek bir alana akanthus yaprakları işlenmiştir (Barattolo 1995, 86, Taf. 29-30).

Hadrian Dönemi stil özelliklerinin benzerlerine Milet 1 Serapis Tapınağı, Aydın Müze 1, Ephesos 3 Agora Kompozit başlıklarında¹³¹ rastlamak mümkündür.

Selge'de bulunan ve "Kemerli Yapı" olarak adlandırılan yapıya ait olduğu düşünülen bezemeli sütun kaidesi ise yukarıda değinilen diğer tüm örneklerden farklı olarak, akanthus yaprakları ile çevrelenen sütun alt gövdesi ile tek bir bloktan işlenmiştir¹³². Önemli bir Pisidia kenti olan Selge'deki örnekte; alt torusta örgü, üst torusunda yatay olarak yerleştirilmiş kalın defne yaprakları ile süslü olan Attik profilli akanthuslu kaide, bu özelliği ile Roma Dönemi ve öncesine ait bugüne kadar bilinen tüm örneklerden ayrılmaktadır (Res. 35).

Selge antik kentindeki kaidede gözlemlenen bu özellikler, Sütunlu Cadde ve üzerinde yer alan yapıların inşa edildiği MS 2. yy'ın 2. yarısı ve sonları arasındaki zaman diliminin genel süsleme anlayışı ile uyumaktadır¹³³. Selge'deki Kemerli Yapının yakınında yer alan ve Geç Antoninler Dönemi'ne tarihlendirilen Nymphaeum yapısında bulunan kaidenin (Res. 36) stilistik özelliklerinden dolayı, Kemerli Yapıya ait olduğu düşünülen kaide de aynı dönem içerisine verilmektedir¹³⁴.

Attik profile sahip ve akanthus yaprak işlenişi bakımından farklılık gösteren diğer bir örnek ise Bandırma Müzesi bahçesinde sergilenmektedir¹³⁵.

Resim 35: Selge Kemerli Yapı sütun kaidesi (Machatschek-Schwarz 1981, Abb. 38'den)

Resim 36: Selge Nymphaeum sütun kaidesi (Machatschek-Schwarz 1981, Abb. 33'ten)

¹³¹ Başaran 1999, 18-19, Res. 4-6.

¹³² Machatschek-Schwarz 1981, 70-71, Abb. 33-38.

¹³³ Alp 2008, 34.

¹³⁴ Machatschek-Schwarz 1981, 70-71, Abb. 33-38.

¹³⁵ Buradaki akanthuslu kaidenin çalışma izni alınmadığı ve yayınının olmaması sebebiyle katalog çalışması ve detaylı değerlendirilmesi yapılamamıştır.

2.4 Attik-ion Profililer

MÖ 3. yy'a tarihlenen Kos'taki¹³⁶ yerli akanthus formunda işlenmiş olan Attik-ion kaide erken dönem Attik-ion profilli akanthuslu kaideler için güzel bir örneği oluşturmaktadır. Bu özelliğiyle akanthus yapraklı kaidelerin Anadolu'da da bulunduğunu göstermesi açısından önemlidir¹³⁷. Anadolu dışında karşımıza çıkan Aquileia'da kaide ise kapı kenarındaki sütunlara ait olabileceği düşünülen¹³⁸ kaidelerde erken örnekler olarak gösterilmektedir. Buradaki kaideler ise MÖ 1. yy'ın 3. çeyreğine verilmektedir.

Attik-ion profilli akanthuslu kaideler, bu kaideler arasında en çok tercih edilen tiplerdendir. Patara, Sardeis, Aphrodisias, Xanthos ve Laodikeia gibi Anadolu'daki birçok kentte karşımıza çıkmaktadır.

Attik-ion kaideli bir örnek, Lykia Bölgesi'nde yer alan Patara Tiyatrosu'nda ele geçmiştir. MS 2. yy'ın ilk yarısında sahne binası inşa edildikten sonra, sahne binasına ait olmayan bazı parçaların devşirilerek burada kullanılmış olduğu düşünülmektedir¹³⁹.

Burada ele geçen Attik-ion profilli kaidenin akanthus yaprakları kötü hava şartlarından dolayı uğradığı tahribat nedeniyle korunamamıştır. Bu parça yarım ya da tam bir sütuna ait olmalıdır. Kaide profil çapı plinthenin kırık ve çok tahrip olduğundan dolayı ölçülememiştir. Kaidenin bu kadar zarar görmüş olmasına rağmen dübel deliğinin korunmuş olması da oldukça ilgi çekicidir (Res. 37)¹⁴⁰.

Resim 37: Patara Tiyatrosu sütun kaidesi
(Piesker-Ganzert 2012, Taf. 34e'den)

¹³⁶ Detaylı bilgi için bkz. Fyfe 1936, 75-76; Rumscheid 1994, 141, Taf. 63, (106.2).

¹³⁷ Schreiter 1996, 120.

¹³⁸ Schreiter 1996, 128-129.

¹³⁹ Patara Tiyatrosu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Alanyalı 2005, 2-3.

¹⁴⁰ Piesker-Ganzert 2012, 180-181, Taf. 34e, Abb. 187.

Phrygia Bölgesi kenti olan Laodikeia'da ise Kuzey Tiyatroya ulaşan ara sokakta bulunan akanthus yapraklı Attik-ion tipindeki bir kaide, Severuslar Dönemi mimari bezemeleri anlayışı içerisine tarihlendirilmiştir¹⁴¹. Kaide C. Şimşek'e göre bu kaide Kiliseli Peristylli Ev'in doğusundan geçen sokağın kuzey ucuna yakın yerde, kemerli bir giriş şeklinde planlanan kapının alt bölümünde kullanılmış olmalıdır.

Laodikeia'da Merkezi Propylondaki (Anıtsal Kapı) postamentli örnekler dışında, Kuzey Tiyatro'nun güney analemna duvarının arkasında yer alan sokak ve Batı Tiyatro'nun içinde bulunan Attik-ion profilli akanthuslu sütun kaidelerinin orijinal yerleri şimdilik bilinmemektedir¹⁴². Aynı kent içerisinde farklı yapılarda birden çok akanthuslu sütun kaidesinin kullanılmış olması, kentin Roma Dönemi'ndeki yeri ve zenginliğini göstermesi açısından ayrıca önemlidir.

Kaide ile birlikte postament üzeri Attik-ion kaidenin bulunması, bu iki kaidenin bu kemerli girişte birlikte kullanıldığını göstermektedir. Ancak postament üzeri Attik-ion kaidenin, sonraki dönemde burada devşirme olarak kullanılmış olabileceğini akla getirmektedir. Çünkü Attik-ion profile sahip akanthuslu sütun kaidesinin, yine postament üzeri Attik-ion kaideyle burada birlikte kullanımı devşirme kullanım harici mümkün değildir.

K15 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil ve üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profilin plinthe, torus ve astragal bölümleri kırılmış, yapraklardan ise bir tanesi iyi korunmuş diğer beşi zamanla tahrip olmuştur (Res. 38-39, Lev. 8, K15).

Resim 38: K15 numaralı Laodikeia antik kenti sütun kaidesi

Resim 39: K15 numaralı Laodikeia antik kenti sütun kaidesi

¹⁴¹ Şimşek 2013, 444-451.

¹⁴² Laodikeia'da merkezi propylondaki postamentli örnek ve batı tiyatronun içinde bulunan Attik-ion profilli akanthuslu sütun kaidesi ile ilgili ayrı çalışma yapılmakta olduğundan, bu tez içinde ele alınmamıştır.

K15 numaralı Attik-ion profil üzerinde tek sıra büyük boyutlu akanthus yapraklarından oluşan kaidenin muhtemelen görünmeyen duvara bakan cephesi Stratonikeia Gymnasion Yapısı **K03** ve **K11** numaralı torus profilli akanthuslu kaidelerde olduğu gibi kaba yonulu olarak, işlenmeden bırakılmıştır. Bu yüzden olması gereken iki yaprak betimlenmeden eksik kalmıştır. Attik-ion profili ise trokhilos kısmına kadar tamamen kırıktır. Şimdiye kadar gördüğümüz kaideler arasında akanthus üst yaprak ucunun dışa doğru sarkık yaprakçık şeklinde görüldüğü, korunan tek örnek olma özelliğine sahiptir.

Stil özelliklerine bakıldığında uzun akanthus yapraklarının aralarında boşluklar oluşturarak tüm kaide etrafını sarması, yaprak damarlarının dar ancak fazla derin olmaması, merkezi ana damarın yüzeyinin düzleştirilmesi, yaprak dişlerinin sivri ve uzun, yüzeyinin ise "V" şeklinde derin ve keskin kanallı yapılması, yaprak lobları arasında beş diş olarak tasarlanması, yaprak gözlerinin üst diken alt iki dikenli kapatır şekilde betimlenmesi gibi birçok özellik MS 2. yy bezeme anlayışı içerisinde Erken Antoninler Dönemi'nde de devam eden özelliklerdir.

Hadrian Dönemi sonlarına verilen Bergama Müze 1, Bergama Asklepion Kutsal yol, Hadrian Kapısı, Agora'da ele geçen Ephesos 3A¹⁴³ başlıklarında izlenen stil özellikleri, KA-KB-3, KA-KB-4¹⁴⁴, Ephesos 3B, Ephesos 1A¹⁴⁵ başlıklarında devam etse de bazı belirgin özellikleriyle birbirlerinden ayrıldığı açık bir şekilde görülmektedir. Hadrian Dönemi sonlarına doğru zenginlikten yalınlığa doğru gidiş görülen¹⁴⁶ Kyz' 88/113 numaralı konsol ve Pergamon Asklepion kuzey salonu ile Ephesos Celcus Kütüphanesi'nin alt katına ait başlıklarda¹⁴⁷ akanthus yapraklarının uzaması, yaprak dişlerinin sivri ve uzun betimlenmesi, yaprak dişlerinin şematik biçimde sıralanması ile çeyrek daireyi dolduran formu¹⁴⁸ gibi birçok stil özelliği bir arada değerlendirildiğinde Laodikeia antik kentinde yer alan **K15** numaralı kaidenin MS 2. yy ortalarına yani Geç Hadrian-Erken Antoninler Dönemi'ne tarihlenmek doğru olacaktır.

¹⁴³ Başaran 1999, 21, Res. 7-9, 11.

¹⁴⁴ Yener 2019, 244, Lev. 54-55.

¹⁴⁵ Başaran 1999, 23-24, Res. 14-15.

¹⁴⁶ Başaran 1999, 21, dn. 41.

¹⁴⁷ İdil 1984, 21-22, Lev. 10. 2-3.

¹⁴⁸ MS 2. yy'ın 2. yarısında yaprak dişlerinin şematik biçimde sıralanması ile çeyrek daireyi dolduran formu W. D. Heilmeyer tarafından belirlenmiş, V. İdil tarafından da desteklenmiştir. Detaylar için bkz. Heilmeyer 1970, 90; İdil 1984, 20.

Lydia Bölgesi kenti olan Sardeis Hamam-Gymnasion¹⁴⁹ yapısı, MS 2. yy ortalarında inşa edilmiş, daha sonraki dönemlerde ise değişikliğe uğramıştır¹⁵⁰. Podyum üzerinde yer alan sütunlu düzenlemede akanthus yapraklı kaidelerin benzer uygulamasına rastlanmaktadır¹⁵¹. Günümüzde sadece geçitlerin batı yanında yer alan 2 örnek orijinal olarak bulunmaktadır. Benzer tasarımlarına rağmen bu iki akanthuslu kaide boyut olarak birbirinden farklıdır. Üst kısmı "S" kavisli bir profile sahip olan kaidelerin etrafı çift sıra 8'er adet uzun akanthus yaprakları ile çevrelenmiştir¹⁵².

K16 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil, üst bölümünde sarmal dal bezemesi devamında iki sıra akanthus, tek sıra saz yaprak olmak üzere üç sıra yapraktan oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe tamamen eksik olup, yerine plinthe yapılmıştır (Res. 40-41, Lev. 8, K16).

Resim 40: K16 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi

Resim 41: K16 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi

K16 numaralı kaide; Attik-ion profil üzerinde sarmal dal akanthus bezemeli bant üzerinde iki sıra akanthus ve tek sıra saz yaprak olmak üzere üç sıra yapraktan oluşmaktadır. Kaide altta sarmal dal bezemesi ve akanthuslar arasından yükselen saz yaprak betimlemesiyle akanthuslu kaideler arasında farklı bir yere ve öneme sahiptir. Anadolu'daki akanthuslu kaideler arasında bu şekilde betimlemenin görüldüğü örnek sadece Sardeis kaidelerinde karşımıza çıkmaktadır.

¹⁴⁹ Detaylı bilgi için bkz. Dedeoğlu 2003, 99-107.

¹⁵⁰ MS 2. yy ortalarında inşa edilen yapı, MS 7. yy'a kadar kullanım görmüştür (Yegül 1986, 9).

¹⁵¹ Bu büyük hol doğudaki büyük Palestraya açılmaktadır. Bu sayede Hamam kompleksinden ayrılmakta ve kişisel bir fonksiyon kazanmaktadır. Palestraya karşın Hamam düzenlemesi iki katlı sütun dizilimiyle farklılık göstermektedir. Holün geri kalan kenarlarında da iki katlı sütun dizilimi devam etmektedir (Schreiter 1996, 135-136).

¹⁵² Yegül 1986, 57.

Sardeis Hamam-Gymnasion yapı kompleksinde kemer açıklıklarının iki yanında podyum üzerinde bulunan bu kaideler, kaide profili ile akanthuslu bölümün ayrı yapılmış olması bakımından da önem teşkil etmektedir. Bu yönüyle tüm örnekler arasında ünik olarak nitelendirebileceğimiz tek yapı ve bu yapıda kullanılan iki örneği oluşturmaktadır.

Stratonikeia gymnasion yapısı torus profilli akanthuslu kaideleri, Laodikeia antik kentinde yer alan **K15** numaralı Attik-ion profil üzerinde tek sıra büyük boyutlu akanthus yapraklarından oluşan kaidede olduğu gibi **K16** numaralı kaidenin görünmeyen duvara bakan cephesinin bir bölümü kaba yonulu olarak işlenmeden bırakılmıştır. Sardeis **K16** numaralı kaide akanthuslu kaidelerin görünmeyen cephelerinin işlenmeden bırakıldığı ya da sadece hatlarının belli edilip taslak olarak bırakıldığı düşüncesini destekleyen, ayakta bir yapıda gördüğümüz tek ve en güzel örnektir.

Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı **K16** numaralı kaide, stil özelliklerine bakıldığında uzun ve birbirine değen yaprak dişleri yer yer sığ, bazı bölümlerde derin olan yaprak kanallarıyla ışık-gölge oyunlarının yapılması, merkezi ana damarın iki yanında dipten uca kadar devam eden derin kanallar, merkezi damar yüzeyinin düzleştirilmesi, ikinci yaprak sırasının birinci sıra yaprakların ikinci lobunun alt bölümünden prizma şeklinde kabarıklık üzerinden başlaması, yaprak dişlerinin ve gözlerinin yoğun matkap kullanımına bağlı olarak doğal yapının bozularak tırtıklı görünüme sahip olması gibi birçok özellik Geç Antoninler Dönemi ile başlayıp Severuslar Dönemi içerisine kadar devam etmektedir.

Yaprak dış konturlarının aşırı matkap oyuklarıyla parçalanmasını, J. Rohmann, "feingezahnter akanthus" (tırtıklı akanthus) adlı tipoloji içerisinde ele alarak, bu stile ait ilk örneklerin MÖ 1. yy. kıvrık dallarında ortaya çıktığını ve MS 2. yy'da özellikle Antoninler Dönemi ile tekrar yaygın olarak kullanıldığını belirtmektedir¹⁵³. Geç Antoninler Dönemi ile yaprak işlenişlerinde karşımıza çıkan yüzeysellik ve bunu kırmak amacıyla uygulanan yaprak dış konturlarının aşırı matkap kullanımı uygulamasıyla belirginleşen bozulma, Severuslar Dönemi içerisinde ve daha yaygın olarak MS 3. yy'ın ilk çeyreğinden sonra izlenen değişimdir.

K17 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil üst bölümünde sarmal dal bezemesi devamında iki sıra akanthus, tek sıra saz yaprak olmak üzere üç sıra yapraktan oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthenin bir bölümü eksik olup, bu kısımda tamamlama yapılmıştır (Res. 42-43, Lev. 9, K17).

¹⁵³ Rohmann 1995, 118-120; Yener 2019, 246.

Resim 42: K17 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi

Resim 43: K17 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi

Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı **K17** numaralı kaidenin de stil özelliklerine bakıldığında, **K16** numaralı kaidede olduğu gibi uzun ve birbirine değen yaprak dişleri, yer yer sığ, bazı bölümlerde derin olan yaprak kanallarıyla ışık-gölge oyunlarının yapılması, merkezi ana damarın iki yanına dipten uca kadar devam eden derin kanal, merkezi damar yüzeyinin düzleştirilmesi, ikinci yaprak sırasının birinci sıra yaprakların ikinci lobunun alt bölümünden prizma şeklinde kabarıklık üzerinden başlaması, yaprak dişlerinin ve gözlerinin yoğun matkap kullanımına bağlı olarak doğal yapının bozularak tırtıklı görünüme sahip olması gibi birçok yönüyle benzerdir. Ancak **K16** numaralı kaidenin duvara bakan cephesinde aksine, burada duvara bakan cephedeki yapraklar tam olarak şekillendirilmiştir. Sadece Attik-ion profil üzerinden başlayan sarmal dal bezemesinin duvara bakan cephesinin taslak halde, işlenmeden bırakıldığı görülmektedir. Ayrıca **K16** numaralı kaidenin **K17** numaralı kaideye göre daha yüksek ve daha dar yapıldığı, birinci sıra akanthus yapraklarının ise **K17**'ye göre daha yüksek işlendiği, az da olsa birbirinden farklı ölçülere sahip oldukları tespit edilmiştir.

Bu bağlamda MS 2. yy. ortalarında inşa edildiği ve sonraki dönemlerde değişikliğe uğradığı bilinen yapının **K16** ve **K17** numaralı kaidelerin stil ve dönem özellikleri değerlendirildiğinde, Geç Antoninler-Erken Severuslar Dönemi'nin bezeme anlayışını yansıttığı söylenebilir. Bu nedenle söz konusu kaideleri MS 2. yy. sonu-3. yy. başlarına tarihlendirmek doğru olacaktır.

Sardeis'te yer alan kaideler ile teknik detay bakımından benzerlik gösteren bir diğer örnek ise Leptis Magna Bazilikası'na ait kaidelerde karşımıza çıkmaktadır. Bu iki örneğe bakıldığında üst torusun ya da yaprakların altta yer alan kaide profilinden ayrı yapıldığı

görülmektedir¹⁵⁴. Yapı Justinianus tarafından Bazilika'ya dönüştürülmeden önce, Severuslar tarafından başlatılan ancak MS 216'da Caracalla tarafından bitirilmiş yapılardandır¹⁵⁵.

Xanthos'ta akanthuslu kaidelerin kullanıldığı bilinmektedir. Xanthos Tiyatrosu'nun sahne binasına ait olduğu düşünülen akanthus yapraklı kaideler, stilistik analizler sonucunda MS 3. yy'ın başına tarihlenmiştir¹⁵⁶. Yapı içerisindeki konumundan dolayı yapıya ait bir parçaymış gibi değerlendirilmiştir. P. Demargne'nin notlarına göre sayıca fazla olan dekorasyon blokları, sahne binasının ikinci bir katı olduğunu göstermektedir. Bu çerçeve, beş exedradan birinin çerçevesinde ya da Milet'teki pazar yeri kapısındaki gibi üst kattaki bir yapı ögesi olarak düşünülebilir¹⁵⁷. Kaide üst torus profili ile akanthus yaprağı alt kenarı arasında inci-payet dizisi bulunmaktadır. Bunun üzerinde ise düzenli bir şekilde tek sıra halinde akanthus yaprakları yer almaktadır¹⁵⁸. Kaide üzerinde yer alan yapraklar, sanki rüzgârdan dönmüş gibi burulmuş halde işlenmiştir¹⁵⁹.

K18 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil ve inci-makara dizisi, üzerinde üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profilin plinthenin tamamına yakını, torus, astragal ve trokhilos bölümleri, yapraklardan ise bir tanesinin yarısı kırıktır (Res. 44-45, Lev. 9, K18).

Resim 44: K18 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

Resim 45: K18 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

¹⁵⁴ Burada yer alan 12 kaideden dört tanesi plaster kaidesidir. Detaylı bilgi için bkz. Schreiter 1996, 131, Taf. 30f, 31f.

¹⁵⁵ Ward-Perkins 1948, 64, Fig. 8.

¹⁵⁶ Schreiter 1996, 134-135.

¹⁵⁷ Schreiter 1996, 134-135.

¹⁵⁸ Cavalier 2005, 48, 56, 237, Pl. 5, Fig. 16; Özdilek 2016, 167-168.

¹⁵⁹ Yaprak damarlarının derin kanallı yapılmasıyla oluşan ışık-gölgenin yanı sıra, bu dönemin karakteristik özelliği olan aşırı matkap kullanımına bağlı olarak akanthus yaprak uçlarında bozulmalar meydana gelmiştir. Bunların yanı sıra inci-payet dizisindeki payetlerin, uzayıp boncuk haline gelmesi ve inci-makara dizilerinin arasında görülen ipçikler bu dönemin karakteristik özellikleri arasında yer almaktadır (Schreiter 1996, 134-135).

K19 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil ve inci-makara dizisi üzerinde üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profilin plinthenin bir bölümü, torus, astragal ve trokhilos bölümleri, yapraklardan ise bir tanesinin yarısında kırıklar, yaprak üzerinde aşınmalar görülmektedir (Res. 46-47, Lev. 10, K19). **K18** numaralı kaideye göre Attik-ion profili daha iyi korunmuş olan **K19** numaralı kaidenin yaprak ve inci-makara uygulaması da benzer özelliktedir.

Resim 46: K19 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

Resim 47: K19 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

K18 ve **K19** numaralı kaideler, **K14** numaralı Milas Müzesi torus profilli akanthuslu kaidede olduğu gibi akanthus alt kısımlarında inci-makara dizileriyle süslenmesi açısından benzerlik göstermektedir. Ayrıca bu iki kaidenin yaprakları "Rüzgârda sallanan akanthus yaprağı" olarak tanımlanmıştır. Hierapolis Tiyatrosu sahne binasına ait Korinth başlıklarında (MS 206/207)¹⁶⁰, Perge'de¹⁶¹, Adana Müzesi'nde¹⁶² ve Soli-Pompeipolis'te¹⁶³ görülen benzer yaprak betimlemesi aslında Suriye kökenlidir¹⁶⁴.

Leptis Magna Nymphaeum'unda da bulunan iki sütunda rüzgârdan dönermişçesine hareketli yapraklar söz konusudur. Apsisli Nymphaeum şeklinde düzenlenmiş olan bu yapının kaideleri üst katta Attik-ion kaide şeklinde görülmektedir¹⁶⁵.

K20 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe, torus ve astragalın tamamı,

¹⁶⁰ Cavalier 2005, 56; Sobrá 2012, 190, Fig. 13.

¹⁶¹ Cavalier 2005, 56; Türkmen 2007, 139, Kat. No. 49.

¹⁶² Türkmen Peker 2013, 154, Fig. 14, 1-5.

¹⁶³ Peschlow Bindokat 1975, 383, Taf. 75.3; Kaya 2018a, 434, Kat. No. 61.

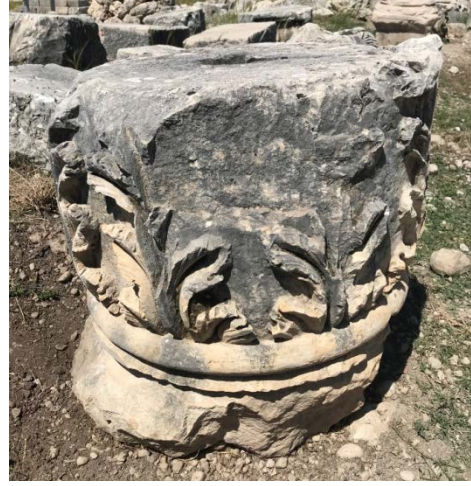
¹⁶⁴ Kaya 2018b, 30, dn. 82.

¹⁶⁵ Schreiter 1996, 136, Taf. 30e;

trokhilosun büyük bir bölümü, akanthus yapraklarının uç kısımları ve iki tanesinin yarısı kırıktır (Res. 48-49, Lev. 10, K20).

Resim 48: K20 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

Resim 49: K20 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

K21 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe, torus ve astragalın tamamı, trokhilos ve torusun büyük bir bölümü, akanthus yapraklarının uç kısımları ve dört tanesinin yarısı kırıktır (Res. 50-51, Lev. 11, K21).

Resim 50: K21 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

Resim 51: K21 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi

K22 ve **K23** numaralı kaidelerin, **K20** ve **K21** numaralı kaidelerden farklı stil özelliklerine sahip olduğu görülmektedir. **K20** ve **K21** numaralı kaideler "Rüzgârda sallanan akanthus yaprağı" olarak tanımlanan yaprak betimlemesine sahipken, **K22** ve **K23** numaralı

kaideler yan yana düz bir şekilde sıralanmışlardır. Ayrıca **K20** ve **K21** numaralı kaidelerin akanthus yaprakları altında yer alan inci-makara bezemesi de bu iki kaidede işlenmemiştir. Bu özellikleriyle Xanthos Tiyatrosu'na ait bu Attik-ion profilli akanthuslu sütun kaidelerinde, iki farklı ekolde ustanın çalışmış olabileceği düşünülmektedir.

Bu bağlamda stil özelliklerine bakıldığında **K20**, **K21**, **K22** ve **K23** numaralı kaideler uzun ve aralıklı düzenlenmiş tek sıra yapraklar, yer yer sığ bazı bölümlerde derin olan yaprak kanallarıyla ışık-gölge oyunlarının yapılması, merkezi ana damarın iki yanına dipten uca kadar devam eden derin kanal, merkezi damar yüzeyinin düzleştirilmesi, akanthusların doğal yapılarını kaybetmesi, yaprak dişlerinin ve gözlerinin yoğun matkap kullanımına bağlı olarak doğal yapının bozularak tırtıklı görünüme sahip olması gibi birçok özellik Severuslar Dönemi karakterini yansıtmaktadır. Bu nedenle MS 3.yy. başlarına tarihlenmesi doğru olacaktır.

Aphrodisias'ta ise Tiyatro gibi Bouleuterion-Odeon yapısında da çok katlı, girinti ve çıkıntılarla süslü bir sahne binası bulunmaktadır. Sütunları spiral yivli gri mermerden yapılmıştır¹⁶⁶. MS 3. yy'ın ilk yarısı içerisine tarihlenen odeonun sahne binasındaki kanıtlar, yapı içerisinde olası bir yer olarak düşünülebilir. Yedi tane açıklığın ortasında mermerden kaplı bir podyum ile sütun dekorasyonlu bir sahne binası söz konusudur ve akanthuslu kaideler bu çerçeveyi oluşturmaktadır¹⁶⁷. Karia Bölgesi kenti olan Aphrodisias Bouleuterion-Odeon yapısında görülen akanthus yapraklı kaide örneğinde de Severuslar Dönemi stilistik özellikler rahatlıkla gözlenmektedir. Attik-ion profil üzerinde, tek sıra şeklinde dört adet akanthus yaprağı yer almaktadır.

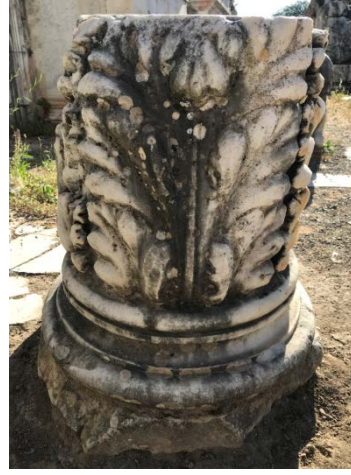
K22 numaralı kaide; alt kısımda Attik-ion profil, üst bölümde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe, torus, astragal ve trokhilosun bir bölümü ile, akanthus yapraklarının uç kısımları kırıktır (Res. 52-53, Lev. 11, K22).

¹⁶⁶ Aphrodisias Tiyatrosuna benzer ancak daha küçük boyutlu bir bina olan bouleuterion kuzey agoraya yaslanmaktadır. Bazen Odeon olarak kullanılan bu binada müzik ve konuşma sanatı gösterileri yapılmıştır. Daha önce aynı alanda bulunan benzer işlevli bir binanın yerine de yapılmış olabilir. Yapı Roma tiyatrolarını andırmakta, tonozlarla desteklenen yarım daire düzeninde oturma kısmı bulunmaktadır. Tek fark bu yapının çatıyla örtülü olmasıdır (Yıldırım 2008, 45-48).

¹⁶⁷ Kaide üzerini çevreleyen bu akanthus yapraklarından bir tanesi yüzeysel olarak bırakılmıştır. Yaprakların diğer örneklere göre oldukça geniş ve derin kanallı işlendiği gözlenmektedir. Yaprak damarlarının derin kanallı yapılmasıyla oluşan ışık-gölgenin yanı sıra, bu dönemin karakteristik özelliği olan aşırı matkap kullanımına bağlı olarak akanthus yaprak uçlarında bozulmalar meydana gelmiştir (Schreiter 1996, 134-135; Bier 2008, 153-154, Fig. 13).

Resim 52: K22 numaralı Aphrodisias Bouleuterion-Odeon sütun kaidesi

Resim 53: K22 numaralı Aphrodisias Bouleuterion-Odeon sütun kaidesi

Kaide üzerinde tasarlanan dört yapraktan bir tanesinin, diğerlerine göre daha yüzeysel şekillendirilmiş olması nedeniyle, bu kısmın sahne binasının duvara bakan cephesine geldiği düşünülmektedir. Yaprak üst bitimi **K15** numaralı Laodikeia akanthuslu kaidesinde olduğu gibi sarkık yaprakçık şeklinde tasarlanmıştır.

K22 numaralı kaidede uzun, geniş ve aralıklı düzenlenmiş tek sıra yapraklar, sıg ve geniş yaprak damarlarında ışık-gölge oyunlarının azalması, merkezi ana damarın iki yanında dipten uca kadar devam eden sıg kanallar, merkezi damar yüzeyinin düzleştirilmesi, akanthusların doğal yapılarını kaybederek monotonluğun hakim olmaya başlaması, yaprak dişlerinin ve gözlerinin yoğun matkap kullanımına bağlı olarak doğal yapının bozularak tırtıklı görünüme sahip olması, gibi birçok özellik Severuslar Dönemi stil özelliklerini yansıtmaktadır.

Tiyatro yapılarına benzer olan bu düzenleme, akanthus yapraklı kaidelerin olduğu bir yapı uygulaması şeklinde MS 3. yy'da inşa edilmiş Alexandria'daki Kom el Dikka Odeonu'nda ve Ptolemaios Dönemi'nde rekonstrükse edilmiş bir yapıda görülmektedir. Sahne binasında iki tane akanthus yapraklı kaide bulunmaktadır. Bu kaideler daha önce inşa edilen sahne binasına ait olmalıdır. Bunlar MS 2. yy ve MS 3. yy'da, görünen cephelerde genellikle üst katlarda yer almaktadır. Bu uygulama doğu kökenli sahne binası için tipiktir¹⁶⁸.

İtalya'nın batı eyaletlerinde daha öncede gördüğümüz Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi'ne ait Alexandria modasının devam ettiği örneklerin farklı tipleri Nimes, Venüs Genetrix Tapınağı ve Utica'da da görülmektedir.

¹⁶⁸ Schreiter 1996, 134-135.

Nimes civarındaki bölgelerde ve MS 1. yy'a verilen Venüs Genetrix Tapınağı'nda bu tür kaidelere rastlanmaktadır. Bunlardan farklı olarak Utica'daki kaidede akanthus yapraklarının ters döndüğü görülmektedir. Utica'daki kaide, Hellenistik Dönem kaidelerinin Erken İmparatorluk Dönemi'nde bezemeli kaide şeklinde yeniden formüle edilmesiyle ortaya çıkmıştır¹⁶⁹.

MS 2. yy'ın 2. yarısına tarihlenen Roma St. Peter'deki bu kaidenin sütunla birlikte monoloid olarak işlendiği görülmektedir¹⁷⁰.

2.5 Pergamon Profilliler

Bugün Bergama Müzesi'nde yer alan akanthus yapraklı kaide Pergamon profilli tek örnek olma özelliğine sahiptir. Nereden geldiği tam olarak bilinmeyen bu kaide geç dönem örneklerine bir nevi ışık tutmaktadır.

K23 numaralı kaide; alt kısımda pergamon profili üzerinde akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki profilin büyük bölümünde, üst kenarlar ile yaprak uçlarında ve bir akanthus yaprağının tamamına yakınında kırılmalar vardır (Res. 54-55, Lev. 12, K23).

Resim 54: K23 numaralı Bergama Müzesi sütunce kaidesi

Resim 55: K23 numaralı Bergama Müzesi sütunce kaidesi

MS 3. yy. başlarından itibaren bezemelerdeki doğal yapının bozulması ve aşırı matkap kullanımı sonrasında motiflerde egemen hale gelen parçalanmalar doruk noktasına ulaşarak, ardından durgun ve kaba hatlara dayalı, monoton çizgilerin hâkim olduğu stil evresine geçilmiştir¹⁷¹. MS 3. yy. sonlarına doğru dönem stilinin en önemli özelliği olarak akanthus

¹⁶⁹ Schreiter 1996, 130, Taf. 30a-c.

¹⁷⁰ Schreiter 1996, 131, Taf. 30b.

¹⁷¹ Başaran 1997, 18.

yapraklarının iri, yüzeysel bezeme anlayışıyla yapılmış, bozuk ve kaba işçiliğe sahip olması gösterilebilir¹⁷².

Bergama Müzesi'nde bulunan örnekte, yaprak gözleri arkası damla şeklinde ve arkasının düzlenmiş olarak verilmesi, yaprak kanallarının çok yüzeysel ve yaprakların stilize yapılması ve yapraklardaki doğallığın bozulmasından dolayı bu kaide muhtemelen MS 3. yy sonrasına ait olmalıdır. Kaide benzer Korinth başlıklarıyla karşılaştırıldığında Severuslar Dönemi'ne tarihlenen Bolu Müzesi 5-7 katalog numaralı Korinth başlıklarından sonra, MS 5. yy'nın 2. yarısına tarihlenen Olympos 13-16 katalog numaralı Korinth başlıklarından¹⁷³ ve MS 5-6 arası tarihe verilen Kekova adası 1-3 katalog numaralı Korinth başlıklarından önce olmalıdır¹⁷⁴. Çünkü MS 3. yy. sonlarına doğru akanthus yapraklarının yüzeysel, bodur yapılması, sığ yaprak kanalları, sivriliğini kaybeden yaprak dişleri gibi karşımıza çıkan birçok özellik artık Geç Antik Çağ bezeme anlayışına geçildiğinin göstergesidir. Ancak Kekova örneklerindeki yaprakların daha stilize yapılması, başlığı tamamen kaplaması, akanthus yapraklarının birbirine değen bölümlerinde geometrik şekiller oluşturması gibi özellikler **K23** numaralı Bergama Müzesi akanthuslu sütun kaidesinde görülmemektedir. Bu nedenle **K23** numaralı Bergama Müzesi akanthuslu sütun kaidesini Geç Antik Çağ bezeme anlayışı içerisinde MS 4-5. yy'a tarihlendirmek doğru olacaktır.

2.6 Asia-ion (Ephesos) Profilliler

Erken İmparatorluk Dönemi içerisinde de devam eden akanthus yapraklı sütun kaidelerini Karia Bölgesi'nde bulunan Mylasa'daki¹⁷⁵ Augustus-Roma Tapınağı'nda da görüyoruz. Tapınak tamamen tahrip olmuş, günümüzde ise bir caminin yapımında bu tapınağa ait parçaların bir kısmı kullanılmıştır. Tapınağın varlığı 18. ve 17. yy. seyyahlarının gravürlerinden tanımlanabilmektedir¹⁷⁶. Bu gravürlerde anlatılanlara göre tapınakta akanthus yapraklı Ephesos kaideler bulunmaktadır¹⁷⁷. Tapınak MÖ 12-2 yıllarına tarihlenmektedir¹⁷⁸. Buradaki gravür çizimine göre kaidede tek sıra şeklinde akanthus yaprakları arasında kamış (saz?) yaprakları yer almaktadır (Res. 56). Tapınağa ait olan Ephesos profilli akanthuslu kaidelerin kullanımını şu an için Anadolu'da ünük olma özelliğine sahiptir. Buradan anlaşıldığı

¹⁷² Başaran 1999, 42, dn. 81.

¹⁷³ Öztaşkın-Sertel 2017, 93, Kat. No. 13-15.

¹⁷⁴ Aslan 2018, 54-55, Fig. 1-3.

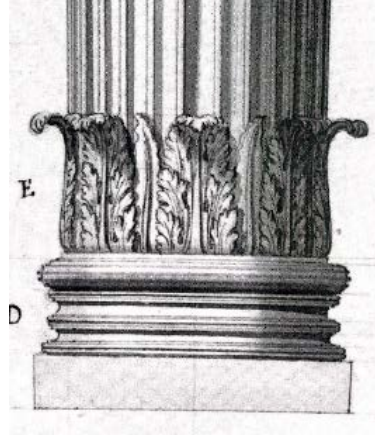
¹⁷⁵ Detaylı bilgi için bkz. Fyfe 1936, 75-76; Rumscheid 1994, 139-141; Schreiter 1996, 126-127; Rumscheid 2004, 158-159; Mert 2008, 159; Dirschedl 2013, 193-230.

¹⁷⁶ Detaylı bilgi için bkz. Schreiter 1996, 126-127; Dirschedl 2013, 193-230.

¹⁷⁷ Rumscheid 2004, 158-159.

¹⁷⁸ 6x7 sütunlu peripteros planlı olan bu tapınak ön cephede Kompozit, yan cephede ise İon başlıklara sahiptir (Schreiter 1996, 126-127).

üzere Milas Müzesinde yer alan torus profilli akanthuslu kaide ile, gravürlerdeki Mylasa tapınağında görülen Ephesos profilli örnek, Mylasa'da aynı döneme ait farklı iki tipte akanthuslu kaidenin ve iki farklı yapının olduğuna dair veriler sunmaktadır.

Resim 56: Mylasa Augustus-Roma Tapınağı sütun kaidesi (Rumscheid 2004, 143'ten)

2.7 Karışık Profilliler

2.7.1 Miletos Örnekleri

MS 2. ve 3. yy'da görünen cephelerin üst katlarında yer alan akanthus kaideler Miletos Agora Kapısı'nın ikinci katında da karşımıza çıkmaktadır¹⁷⁹. Altta plinte üzeri "S" profil, ortada akanthus yaprakları ve üzerinde Attik kaide profillerinden oluşması bakımından farklıdır (Res. 57).

Resim 57: Miletos Güney Agora Kapısı sütun kaidesi (Köster 2004, Taf. 89.4'ten)

Resim 58: Miletos Nymphaeum plaster kaidesi (Köster 2004, Taf. 34.2'den)

¹⁷⁹ Strocka 1981, 8, Fig. 2; Schreiter 1996, 135; Köster 2004, 128-129, Lev. 89. 4.

Miletos'taki bir diğere örnek ise MS 3. yy'ın başlarında inşa edilen Flaviuslar Nymphaeumu'nun üçüncü katında, köşeli plaster kaidesi olarak kullanılan akanthuslu kaidelerdir¹⁸⁰. Anadolu'daki diğere örneklerle kıyaslandığında kendi içerisinde farklı bir üsluba sahip olan bu kaideler, herhangi bir kaide profili ile değil de Miletos'a özgü birer profile başlayıp, üst kısmında tek sıra akanthus yapraklarının sıralandığı örneklerdir (Res. 58).

2.7.2 Stratonikeia Örneği

K24 numaralı kaide; alt kısmında 37 cm yüksekliğinde silindir şeklinde bir yükselti ve üst bölümünde bir geçiş profilinden sonra, akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki silindir şeklindeki yükseltinin büyük bir kısmında ve yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini geçmiş, kapatır şekilde yapılmış olan kaidenin yaprak yüzeyi etli, fakat aradaki kanallar yüzeysel bir şekildedir. Akanthus yaprak kenarlarında iki göz arasında bulunan yaprak dikenleri birbirine bağlanarak köprüler oluşturmuşlardır. Bu köprüler sonucunda kendi aralarında 4 sıra halinde eşkenar dörtgen ve dikdörtgen olarak geometrik şekiller meydana gelmiştir (Res. 59-60, Lev. 12, K24).

Akanthus yaprak dikenlerinin bu şekilde birbirlerine bağlanarak geometrik şekiller oluşturması, yüzeysel işlenen yaprak kanalları ile yaprakların genişlemesi ve monoton yapısı Geç Antik Çağ Korinth başlıklarında karşımıza çıkan belirgin özelliklerdir. Benzer örneklerine Kyz 88/141 ve Kyz 88/115 numaralı Korinth başlıklarında rastlanmaktadır¹⁸¹. Stratonikeia Zıbran yapısı yanında yer alan **K24** numaralı kaide yapraklarında görülen karakteristik özellikler nedeniyle MS 4-5. yy'a tarihlendirilmiştir.

Resim 59: K24 numaralı Stratonikeia Zıbran Yapısı yanındaki sütun kaidesi

Resim 60: K24 numaralı Stratonikeia Zıbran Yapısı yanındaki sütun kaidesi

¹⁸⁰ Stročka 1981, 10; Köster 2004, 70, Lev. 34. (2-3).

¹⁸¹ Başaran 1997, 20-21, Res. 35-36.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

En erken örneklerini MÖ 5. yy'daki vazolar üzerinde ve Delphi'deki MÖ 4. yy ait gövdesi akanthuslu sütunlar ile birlikte görmeye başladığımız ve sonraki dönemde ise Mısır'daki papirüs sütun geleneğinin yerine akanthus yapraklarından oluşan süslemenin kabul görmeye başlamasıyla, Mısır Müzesi'nde yer alan ve MÖ 3. yy'ın sonlarına tarihlenen akanthus kaide şeklinde yapılan örnekler ortaya çıkmaya başlamıştır. Mısır Müzesi'nde yer alan bu örneklerle birlikte herhangi bir profil uygulanmadan yapılan akanthus kaidelerin erken örneklerindeki yaprakların daha yüksek ve ince işlenmiş olduğunu, mızrak şeklinde bir form kazandığını, ancak MÖ 2. yy ile birlikte bu yaprakların gittikçe genişlediğini, yaprakların daha plastikvari yapıldığını ve çift sıra yaprak uygulamasının olduğunu görmekteyiz.

Bu kaidelerin ilerleyen dönem içerisinde yeni bezeme anlayışlarıyla birlikte küçüğe olsa değişime uğradığı ve farklı varyasyonlarının ortaya çıktığı çeşitli örnekler üzerinden izlenebilmektedir. İlk olarak akanthuslu sütun şeklinde vazolarda ve mezar stelleri üzerinde gördüğümüz bu örnekler zaman içerisinde kaide olarak saraylar, tapınak, gymnasium, odeion, nyphaeum, imparator takları, tiyatro sahne binaları, agora kapısı, devşirme olarak kullanılan bazilika ve vaftizhaneler gibi farklı amaca hizmet eden mimari yapılarda karşımıza çıkmıştır.

Yunanistan ve çevresinde, İtalya, Kuzey Afrika, Mısır, Suriye çevresinde genellikle erken örnekleriyle karşımıza çıkan akanthuslu kaidelere bakılarak, Anadolu'da incelediğimiz örneklerde, özellikle Roma Dönemi'nde MS 2. yy. ile birlikte yoğun imar faaliyetleriyle olsa gerek, akanthuslu kaidelerin anıtsal yapılardaki kullanımının ön plana çıkmış olduğu izlenebilmektedir. Yapısal olarak incelediğimizde yapıları net olarak bilinen MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinde Stratonikeia Gymnasium exedra bölümünde karşımıza çıkan sütunun alt kısmını saran akanthuslardan oluşan bu kaideler, MS 2. yy'dan itibaren Kyzikos Hadrian Tapınağı, Sardeis Hamam-Gymnasium Kompleksi Podyumu, Xanthos Tiyatrosu sahne binası, Aphrodisias Bouleuterion-odeon sahne binası 2. Katı, Selge Nymphaeum ve Kemerli Yapı, Mylasa Augustus-Roma Tapınağı, Miletos Güney Agora Kapısı 2. Katı ve Flaviuslar Nymphaeum'unun 3. katında görülmektedir. MS 2. ve 3. yüzyıllardaki yapılarda bu kaidelerin kullanımı genellikle görünen cephelerin üst katlarında olmuş ve cephelerin hareketlendirilmesinde sevilerek kullanılmıştır.

Yapılan araştırma çerçevesinde tespit edilen ve tez kapsamında izinleri alınarak çalışılan 2 paye, 1 köşe plasteri, 2 sütun ve 19 sütun olmak üzere 24 adet akanthuslu kaidenin katalog ve belgeleme çalışmaları yapılarak tipolojik olarak değerlendirilmiş ve bilim dünyasına tanıtılması amaçlanmıştır. Bu kaideler en erken örneklerinin görüldüğü

Stratonikeia antik kentiyle başlayıp, Milas, Bergama, Konya, Nevşehir, Bandırma¹⁸² ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Milas Augustus-Roma Tapınağı, Patara Tiyatrosu, Selge, Laodikeia, Xanthos, Sardeis, Aphrodisias antik kentlerinde yer alan örneklerle devam etmektedir.

Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin kullanımının iki kaide hariç, büyük çoğunluğunun Batı Anadolu'da yoğunlaştığı görülmektedir. Bu kaidelerin kullanıldığı cephe düzenlemeleri ya da yapılar göz önünde bulundurulduğunda, büyük çoğunluğunun kamusal yapıların cepheleri olduğu dikkati çekmektedir.

Akanthuslu kaidelerin tipolojik incelemeleri yapıldığında Konya Müzesi'ndeki Ikonium'dan paye kaidesi ve Nevşehir Müzesi'ndeki sütunceye ait kaide profilsiz; Stratonikeia Gymnasion yapısı ve Milas Müzesi'nde yer alan örnekler torus profillidir. Selge Nymphaeum, Selge Kemerli yapı ve İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde yer alan Kyzikos Hadrian Tapınağı'na ait kaide örnekleri Attik profilli, Patara Tiyatro, Sardeis Hamam-Gymnasion Kompleksi, Xanthos Tiyatro, Aphrodisias Bouleuterion-Odeon ve Laodikeia antik kenti örnekleri Attik-ion profilli, Bergama Müzesi örneği ise Pergamon profillidir. Milas Augustus-Roma Tapınağı kaidesi Asia-ion (Ephesos) profilli, Milet Nymphaeum, Milet Güney Agora Kapısı, Stratonikeia Zıbran yapısı yanında yer alan ve kendine özgü profil tipleriyle betimlenen bu kaideler, mimarlık tarihi içerisinde çok özel bir yere sahip örnekler olarak düşünülmektedir. Ancak bu kaidelerin tek başına akanthus yapraklarından oluşan bir kaide olmadığını ve altında farklı tiplerde kaide profiliyle birlikte kullanıldığını düşündüğümüzde, aslında bunların mimari yapıdaki sütunların gövdelerinin alt kısmını tamamıyla saran bir bezeme olduğu da ortaya çıkmaktadır.

BULUNDUĞU YER	AKANTHUSLU KAİDE TİPİ	AİT OLDUĞU TAŞIYICI	YAPI	DÖNEM	SAYI
Konya Müzesi	Profilsiz Yapılanlar	Paye	-	Augustus Dönemi	1
Nevşehir Müzesi	Profilsiz Yapılanlar	Sütunce	-	Erken İmparatorluk	1
Stratonikeia Antik Kenti	Torus Profilli	Sütun ve Köşe plasteri	Gymnasion	Augustus Dönemi	10
Milas Müzesi	Torus Profilli	Sütun	-	Augustus	1

¹⁸² Bu örneğin çalışma izni alınmadığından kataloğu yapılamamıştır.

				Dönemi	
İstanbul Arkeoloji Müzesi	Attik Profilli	Paye	Kyzikos Hadrian Tapınağı	Hadrian Dönemi (MS 117-138)	1
Selge Antik Kenti	Attik Profilli	Sütun	Kemerli Yapı	MS 2. yy'ın 2. yarısı	1
Selge Antik Kenti	Attik Profilli	Sütun	Nymphaeum	MS 2. yy'ın 2. yarısı	1
Patara	Attik-ion Profilli	Sütun	Tiyatro	MS 2. yy'ın ilk yarısı	1
Laodikeia Antik Kenti	Attik-ion Profilli	Sütun	-	MS 2. yy. ortaları (Geç Hadrian- Erken Antoninler)	1
Sardeis Antik Kenti	Attik-ion Profilli	Sütun	Hamam-Gymnasion	MS 2. yy. sonu-MS 3. yy. başı	2
Xanthos Antik Kenti	Attik-ion Profilli	Sütun	Tiyatro	MS 2. yy. sonu-3. yy. başı	4
Aphrodisias Antik Kenti	Attik-ion Profilli	Sütun	Bouleuterion-Odeon	MS 3. yy. başı	1
Bergama Müzesi	Pergamon Profilli	Sütunce	-	MS 4-5. yy	1
Mylasa Antik Kenti	Asia-ion (Ephesos) Profilli	Sütun	Augustus ve Roma Tapınağı	Augustus Dönemi	1
Miletos Antik Kenti	Miletos Örneği	Sütun	Güney Agora Kapısı	MS 2. yy	1
Miletos Antik Kenti	Miletos Örneği	Plaster	Flaviuslar Nymphaeum'u	MS 3. yy'ın başları	1
Stratonikeia Antik Kenti	Stratonikeia örneği	Sütun	-	MS 4-5. yy	1

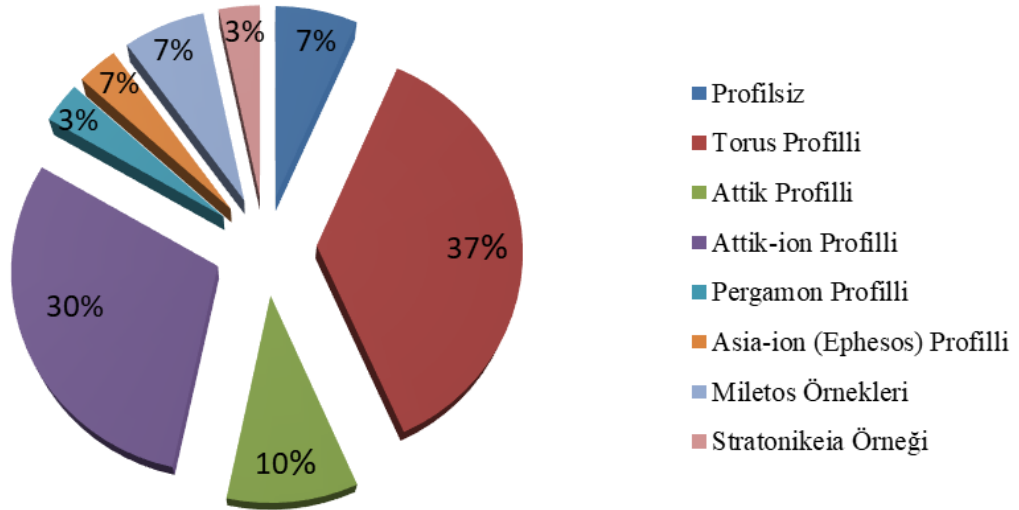
Tablo 2: Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin profil ve tarihsel olarak dağılımı

Tez kapsamında ele alınan Anadolu'daki bu kaidelerin tek, iki ya da üç sıra olmak üzere bloğun ve yapının büyüklüğüne göre akanthus yaprak sayılarının ve profil ya da kaide üzerinde temsil edilen uygulamaların kendi içerisinde farklı betimlemelerin olduğu izlenmektedir. Bunun nedeninin ise Roma Dönemi içerisindeki zenginlik ve refahın kentlere yansması ve mimarlar ile ustaların görsel zenginlik yaratmak amacıyla adeta birbirleriyle olan yarışları olarak düşünülebilir.

Akanthuslu kaidelerin bölgeler arasındaki dağılımı ve kentler arasındaki siyasi etkileşimler göz önüne alınarak değerlendirildiğinde, bu kaidelerin en yoğun görüldüğü kentlerin Batı ve Güneybatı Anadolu'da yaygın bir kullanıma sahip olduğu dikkati

çekmektedir. Sözü edilen bu bölgelerdeki kentler Antik Dönemde Anadolu'nun en önemli ve en büyük kentleri olmasının yanı sıra Roma'nın da hem siyasi hem de ekonomik yönden desteğini almış, dönemin en zengin kentleri olması bakımından da önemli bir yere sahiptir. Akanthuslu kaidelerin normal bir sütun ya da kaidenin yapımından daha maliyetli olması nedeniyle ancak belli bir ekonomik güce sahip kentlerin bu tip kaideleri yapılarında kullanabildiğini kaidelerin bulunduğu kentlerin dağılımından da izlemek mümkündür.

Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan örneklerden hareketle sözü edilen akanthuslu kaidelerin MÖ 2. yy'ın 2. çeyreğinden başlayarak, Geç Antik Çağ'a kadar uzun yıllar kullanım gördüğü anlaşılmaktadır. Bu konuda Roma İmparatorluğu'nun *Pax Romana* süreci ile birlikte özellikle Hadrian ile başlayan yoğun imar faaliyetleri, Roma İmparatorluğu'nun son parlak dönemi olarak bilinen Severuslar Dönemi'nde Septimus Severus ve Caracalla ile birlikte yapılaşma faaliyetleri etkin bir rol oynamıştır. Tez konusu kapsamındaki akanthuslu kaidelerin kullanımında MS 2. yy'dan itibaren MS 3. yy'ın ilk yarısına kadar Attik ve Attik-ion profilli kaidelere talebin yoğun olduğu ve en çok tercih edilen profiller olduğu göze çarpmaktadır (Grafik 1).

Grafik 1: Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin dağılımı

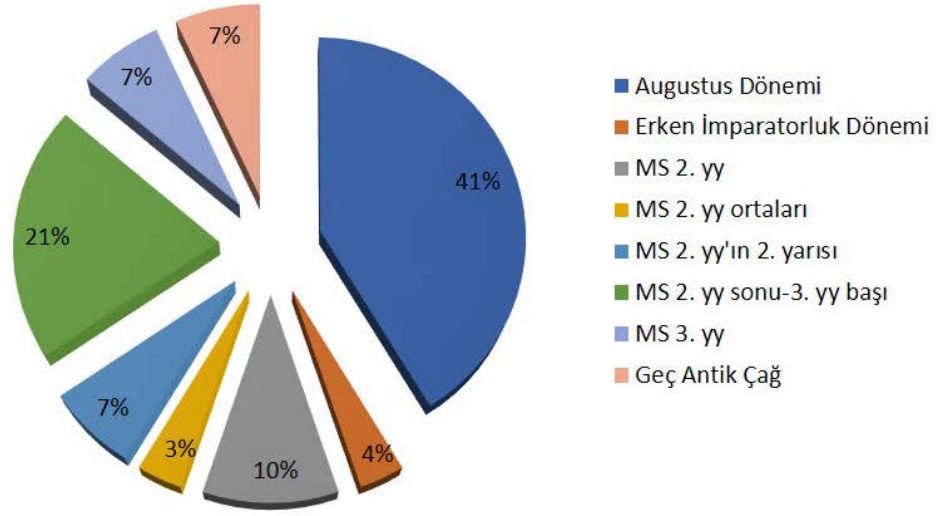
Anadolu'daki ilk ve en erken örnekler olma özelliğine sahip Stratonikeia Gymnasion yapısıyla alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşan, Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı bulunan kaideler, üst diken alt diken kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Üst diken ile alt diken

arasında boşluk olup, yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde verilmiş aradaki kanallar "V" biçimli, akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunan örneklerle Augustus Dönemi'nde görülmeye başlayan yaprak işlemleri, dönemin devamında özellikle yaprak gözleri kalp şeklinde işlenmiş, üst ve alt diken arasında boşluk olup aynı seviyede bitmiştir. Yaprak gözlerinin çevresi yuvarlak yüzeyli ipçik şeklinde yükseltilerek dolgun işlenmesi, yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar bazı yerlerde "V", bazı yerlerde "U" biçimli, akanthus yaprak loblarında iki göz arasında iki ve üç adet diken olarak değişkenlik gösteren betimlemelere dönüşmüşlerdir.

Dönemin ilerlemesiyle kaideler üzerindeki stil özellikleri de değişmiş, dönemin modasına göre farklı uygulama ve bezeme anlayışları kendini göstermeye başlamıştır. MS 2. yy'dan itibaren kaide üzerindeki betimlemelere inci-makara, akanthuslardan oluşan sarmal dal bezemesi, saz ve defne gibi yaprak çeşitleri dahil edilmiştir. Genel ifadeyle yaprak gözleri üst diken, iki alt dikenin üzerine kapatır şekilde damla biçimindeki gözleri oluştururken, üst diken ile ikinci alt diken arasında boşluk olup, aynı seviyede bitmiştir. Yaprak yüzeyi etli ancak ana damar yüzeyleri düzleştirilmiş olup, aradaki kanallar "U" ya da "V" biçimli yapılmıştır. Yaprak yüzeylerinde merkezi yaprak damarı yükseltilerek düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin kanallar açılmış, ışık-gölge oyunları ile barok bir görünüm sağlanmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar düz bir şekilde inen, akanthus yaprak loblarında genellikle iki göz arasında üç adet diken bulunan örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır.

MS 3. yy. ile birlikte ise yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüm almış, yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, üst kısımları düzleştirilmiş damarın iki yanına açılan kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmüştür. Bazen derin bazen ise sığ işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırılmış ancak yoğun matkap kullanımı nedeniyle akanthus yaprakları doğal yapılarını kaybetmeye başlamışlardır.

Geç Antik Çağ ile birlikte yapraklar artık yayvan, kaba ve monoton bir hal almış ve yüzeysel işlenmesinden dolayı tüm doğallıklarını kaybetmeye başlamışlardır. Yan yana duran yaprak dişlerinin birleşmesiyle oluşan köprüler bu dönemde artış göstererek, birden çok geometrik şekil oluşturmuştur (Grafik 2).

Grafik 2: Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin dönemsel dağılımı

KATALOG

1. Profilsiz Yapılanlar

Katalog No: K01

Tipi: Profilsiz Yapılanlar

Resim No: 5-8

Müze Envanter No: 2652

Buluntu Yeri: Başarabey Mescidi

Ait Olduğu Yapı: -

Bulunduğu Yer: Konya Arkeoloji Müzesi

Ölçüleri: Yüksek.: 57; Geniş.: 53x50; 1. sıra Ak. Yüksek.: 36; 1. sıra Ak. Gen.: 26; Ölç. 2. sıra Ak. Yüksek.: 54; 2. sıra Ak. Gen.: 42; Dibeğin Gen.: 25x37; Dibeğin Çap.: 25; Dibeğin Der.: 5.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaidenin alt kısmında herhangi bir profil bulunmamakta, iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Bloğun üst kısmı, yaprak uçları ve yaprakların üst kısımlarındaki dışa bükümlü sarkık yaprakçıklarda kırılmalar, yaprak başlangıç bölümlerinde ise aşınmalar vardır. Dörtgen olan kaide üzerinde merkeze yerleştirilmiş 4 adet büyük boyutlu, köşelere yerleştirilmiş 4 adet küçük boyutlu olmak üzere iki sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Köşelere gelen birinci sıra akanthus sırasının arasından, hemen zeminin üstünden büyük boyutlu ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Akanthus yapraklarından 8 tanesi de işlenmiştir. Ancak bir cephesi ve bu cephenin iki köşesine denk gelen 1. sıra yapraklar, diğer üç cepheye göre daha yüzeysel yapılmıştır. Yaprak gözleri bir cephesinde "U", diğer cephelerde kalp şeklinde işlenmiş, üst ve alt diken arasında boşluk olup aynı seviyede bitmiştir. Yaprak gözlerinin çevresi yuvarlak yüzeyli ipçik şeklinde yükseltılarak dolgun işlenmiştir. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar bazı yerlerde "V", bazı yerlerde "U" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arası diken sayısı, iki ve üç adet olarak değişkenlik göstermektedir.

Bibliyografya: Söğüt-Gider Büyüközer-Büyüközer 2016, 187-208, Fig. 1-10.

Katalog No: K02

Tipi: Profilsiz Yapılanlar

Resim No: 9-10

Müze Envanter No: -

Buluntu Yeri: -

Ait Olduğu Yapı: -

Bulunduğu Yer: Nevşehir Müzesi

Ölçüleri: Yük.: 35; Ölç. Alt Çap.: 25; Ölç. Üst

Çap.: 25; 1. sıra Ak. Yük.: 31; 1. sıra Ak. Gen.: 12;

Ölç. 2. sıra Saz Yük.: 28; 2. sıra Saz Gen.: 3 cm.

Eserin Dönemi: Erken İmparatorluk

Tanımı: Kaidenin alt kısmında herhangi bir profil bulunmamakta ve iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Üst iki yaprak ucunda kırılmalar vardır. "S" profil veren kaide üzerinde akanthus ve saz olmak üzere 8'er adet iki sıra yaprak bulunmaktadır. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, zemine yapışık şekilde ikinci sıra saz yaprakları yükselmektedir. Birinci sıra akanthus, ikinci sıra saz yapraklarının tamamı işlenmiştir. İkinci sıra yapraklar, birinci sıra yapraklara göre daha sade, ince ve saz yaprak şeklinde yapılmıştır.

Bibliyografya:

2. Torus Profilliler

Katalog No: K03

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 11-12

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait Olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yük.: 44; Ölç. Alt Çap.: 56,5; Ölç. Üst Çap.: 53,5; Torus Yük.: 7; 1. Sıra Ak. Yük.: 28; Ölç. 1. Sıra Ak. Gen.: 16; Ölç. 2. Sıra Ak. Yük.: 38; 2. Sıra Ak. Gen.: 12; Dibek Gen.: 23x33; Dibek Der.: 13 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısmında bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Altındaki torusun bir bölümü ve üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Üst yapraklardan ikisinin yarısı tahrip olmuştur. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden, ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci sıra akanthus yapraklarından altı tanesi işlenmiştir. Yapraklardan birisinin yarısında gözler işlenmiş, diğer yarısı taslak halde bırakılmıştır. Diğer bir yaprakta ise gözler ve yarısının damar çizgileri belli edilmiş ancak diğer yarısı kaba yonulu bırakılmıştır. İkinci yaprak sırasından beş tanesi işlenmiştir. Yapraklardan ikisinin gözleri işlenmiş, diğer bölümleri taslak halde bırakılmıştır. Yerinde olması gereken bir yaprak ise tamamen kırıktır. Kaba yonulu bırakılan yaprakların olduğu bölümde torus yüzeyi de kaba yonulu olarak kalmıştır. İkinci sıra yaprakların arasında yer alması gereken yivler de kaidenin büyük bölümünde açılmamıştır. Yaprak gözleri üst diken alt dikenli kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra İonik yivli gövdenin 9 cm'lik bölümü korunmuştur. Kaidenin en üst kısmı oyularak daha sonraki dönemde dibek olarak kullanılmıştır.

Bibliyografya:

Katalog No: K04

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 13-14

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yüksek.: 44,5; Ölç. Alt Çap.: 56,5; Ölç. Üst Çap.: 54; Torus Yüksek.: 6,5; 1. Sıra Ak. Yüksek.: 29; 1. Sıra Ak. Gen.: 17,5; 2. Sıra Ak. Yüksek.: 38; 2. Sıra Ak. Gen.: 12 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun bir bölümü kırıktır. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Üst yapraklardan birisi ise tahrip olmuştur. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci sıra akanthus yapraklarından altı tanesi işlenmiştir. Yapraklardan birinin yarısı işlenmiş, diğer yarısı ince yonulu bırakılmış, diğer yaprakta ise gözler açılmış ancak diğer yarısı ince yonulu olarak kalmıştır. İkinci yaprak sırasından beş tanesi işlenmiştir. Yapraklardan ikisinin yarısı işlenmiş, diğer yarısı ince yonulu taslak halde yarım kalmış, yerinde olması gereken bir yaprak ise tamamen kırıktır. Yaprak gözleri üst diken alt diken kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra İonik yivli gövdenin 9 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K05

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 15-16

Kazı Envanter No: 735

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yüksek.: 45; Ölç. Alt Çap.: 56,5; Ölç. Üst Çap.: 53; Torus Yüksek.: 7; 1. Sıra Ak. Yüksek.: 30; 1. Sıra Ak. Gen.: 17,5; 2. Sıra Ak. Yüksek.: 38; 2. Sıra Ak. Gen.: 11 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusunun bir yarısı kırılmış olup, üst kenarlar ile yaprak uçlarında şekerlenmeler vardır. Birinci sıra yapraklardan altı tanesi iyi korunmuş diğer ikisi zamanla oluşan bozulmadan dolayı tahrip olmuştur. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı işlenmiştir. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. İkinci sıra akanthus yapraklarının iki boşluğu kaba yonulu olarak bırakılmış, yivler açılmamıştır. Yaprak gözleri üst diken alt dikenli kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra İonik yivli gövdenin 9 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K06

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 17-18

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yük.: 45; Ölç. Alt Çap.: 58; Ölç. Üst Çap.: 45; Torus Yük.: 7,5; 1. Sıra Ak. Yük.: 29; 1. Sıra Ak. Gen.: 18; 2. Sıra Ak. Yük.: 29; 2. Sıra Ak. Gen.: 12,5 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusunun büyük bir kısmında ve üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırıklar vardır. Kaidenin diğer yarısı ise tahrip edilmiştir. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci yaprak sırasından üç, ikinci yaprak sırasından üç tanesi korunabilmiştir. Birinci sıra yapraklardan bir tanesi ise korunan üç yapraktan sonra ince yonulu boşluk bırakılarak, yarım ve diğerlerine göre daha yüzeysel yapılmıştır. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra Ionik yivli gövdenin 7cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K07

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 19-20

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yük.: 46; Ölç. Alt Çap.: 58,5; Ölç. Üst Çap.: 50; Torus Yük.: 6,5; 1. Sıra Ak. Yük.: 30; 1. Sıra Ak. Gen.: 18,5; 2. Sıra Ak. Yük.: 38; 2. Sıra Ak. Gen.: 9,5 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun bir yarısı ve üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. İşlenmiş olanlarla aynı hizada olan altta bir, üstte ise üç yaprak sonradan tıraşlanmıştır. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci sıra yapraklardan dört tanesi işlenmiş, ikisi taslak halde bırakılmış, birisinin yarısı işlenmiş diğer yarısı ise yaprak gözleri işlendiği halde tamamlanamamıştır. Bir yaprak ise torus başlangıç noktasına kadar kırıktır. İkinci yaprak sırasında üç tanesi işlenmiş, üç tanesi taslak halde bırakılmış, diğer ikisi ise torus başlangıç noktasına kadar kırıktır. Taslak halde bırakılan ikinci sıra yaprakların arasında yer alması gereken yivler de açılmamıştır. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra Ionik yivli gövdenin 11 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K08

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 21-22

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif

Alanı

Ölçüleri: Yük.: 45; Ölç. Alt Çap.: 50; Ölç. Üst Çap.: 51; Torus Yük.: 7; 1. Sıra Ak. Yük.: 29; 1. Sıra Ak. Gen.: 18; 2. Sıra Ak. Yük.: 37; 2. Sıra Ak. Gen.: 12 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısmında bir torus ve üst bölümde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torus tamamen kırıktır. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Birinci ve ikinci sıra akanthus yapraklarından ikişer tanesi tahrip edilmiştir. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı olması muhtemel olan torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci sıra yapraklardan altı tanesi işlenmiş, birisi taslak halde bırakılmış, birisinin yarısı işlenmiş, diğer yarısı ise taslak halde yarım kalmıştır. Yine ikinci sıra akanthus yapraklarından beş tanesi işlenmiş, üç tanesi taslak halde bırakılmıştır. Taslak halde bırakılan ikinci sıra yaprakların arasında yer alması gereken yivler de açılmamıştır. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra Ionik yivli gövdenin 8 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K09

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 23-24

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yük.: 44; Ölç. Alt Çap.: 58,5; Ölç. Üst Çap.: 53; Torus Yük.: 6,5; 1. Sıra Ak. Yük.: 29;1. Sıra Ak. Gen.: 18; 2. Sıra Ak. Yük.: 37,5; 2. Sıra Ak. Gen.: 9 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci sıra akanthus yapraklarından beş tanesi işlenmiş, iki yaprak taslak halde bırakılmış, birisinin ise yarısı işlenmiş diğer yarısı taslak halde yarım kalmıştır. İkinci sıra akanthus yapraklarından beş tanesi işlenmiş, üç tanesi taslak halde bırakılmıştır. Taslak halde bırakılan ikinci sıra yaprakların arasında yer alması gereken yivler de açılmamıştır. Yaprak gözleri üst diken alt diken kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra Ionik yivli gövdenin 10 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K10

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 25-26

Kazı Envanter No: 714

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif Alanı

Ölçüleri: Yük.: 80; Ölç. Alt Çap.: 52; Ölç. Üst Çap.: 44; Torus Yüksek.:6; 1. Sıra Ak. Yüksek.: 31; 1. Sıra Ak. Gen.: 18; 2. Sıra Ak. Yüksek.: 44; 2. Sıra Ak. Gen.: 11,5 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir kısmında, yaprak uçlarında ve arrislerin bir bölümünde kırılmalar vardır. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 8'er adet iki sıra akanthus yaprağı işlenmiştir. Birinci sıra akanthus sırasının arasından torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Birinci sıra akanthus yapraklarının hepsi işlenmiş ancak iki yaprağın üst uç kısımları ince yonulu bırakılmış ve yaprak aralarında yer alması gereken yivler açılmamıştır. İkinci sıra akanthus yapraklarından bir tanesinin yarısı işlenmiş, diğer yarısı ise taslak halde bırakılmıştır. Taslak halde bırakılan bu yaprak ve devamındaki üç yaprak üzeri kaba yonulu, bir yaprak üzeri ise ince yonulu bırakılmış, yaprak aralarında yer alması gereken yivler de açılmamıştır. Yaprak gözleri üst diken alt dikeni kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra Ionik yivli gövdenin 44 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K11

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 27-28

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Prefabrik Tasnif

Alanı

Ölçüleri: Yük.: 44; Ölç. Alt Çap.: 56; Ölç. Üst

Çap.: 53; Torus Yük.: 7; 1. Sıra Ak. Yük.: 29; 1.

Sıra Ak. Gen.: 18; Ölç. 2. Sıra Ak. Yük.: 30; 2.

Sıra Ak. Gen.: 9 cm.

Eserin Devri: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır ve aynı zamanda kaidenin diğer yarısı tahrip edilmiştir. Orta bölümü dışa keskin çıkışlı torus üzerinde 5'er adet iki sıra akanthus yaprağı işlenmiştir. Birinci sıra akanthus sırasının arasından torus kısmının hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmiştir. Birinci sıra akanthus yapraklarından üç tanesi işlenmiş ancak yaprak yüzeylerinde kırık ve aşınmalar mevcuttur. İki yaprağın ise yarısı işlenmiş, diğer yarıları kaba yonulu bırakılmıştır. İkinci sıra akanthus yapraklarından beş tanesi işlenmiş fakat yaprak üst bölümlerinde kırık ve aşınmalar oluşmuştur. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde, aradaki kanallar ise "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Birinci yapraktan sonra İonik yivli gövdenin 9 cm'lik bölümü korunmuştur.

Bibliyografya:

Katalog No: K12

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 29-30

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Gymnasion

Ait olduğu Yapı: Gymnasion

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Gymnasion Tasnif

Alanı

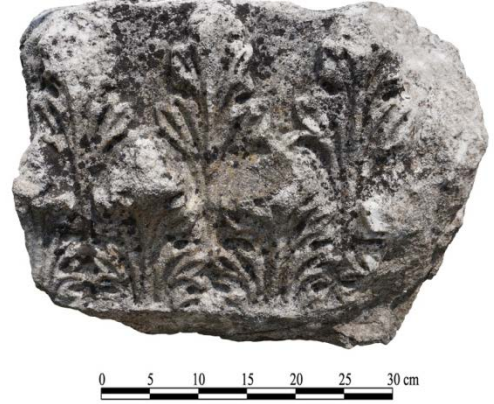
Ölçüleri: Yük.:43; Ölç. Gen.: 53; Ölç. Uz. :57; Ölç.

Torus Yük.: 7; 1. Sıra Ak. Yük.: 22; 1. Sıra Ak.

Gen.: 15; Ölç. 2. Sıra Ak. Yük.:27; 2. Sıra Ak. Gen.:

12 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus ve üst bölümünde iki sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki torus kısmı korunamamış ancak torus çizgisi belirgindir. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır ve aynı zamanda kaidenin iki yüzü kaba yonulu bırakılmıştır. Torus çizgisi üzerinde 7 adet birinci sıra, 6 adet ikinci sıra olmak üzere iki sıra akanthus yaprağı işlenmiştir. Birinci sıra akanthus sırasının birinci lobunun ikinci dikenin hemen üstünden ikinci sıra akanthus yaprağı yükselmektedir. Köşe plasteri kaidenin bir cephesindeki yapraklar doğal işlenmişken, diğer cephesindeki yapraklar daha yüzeyseldir. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini kapatır şekilde damla biçiminde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde, aradaki kanallar ise "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır.

Bibliyografya:

Katalog No: K13

Tipi: Torus Profilli

Resim No: 31-32

Müze Envanter No:

Buluntu Yeri: Milas Ulu Camii'nin Doğusu

Ait olduğu Yapı: -

Bulunduğu Yer: Milas Arkeoloji Müzesi

Ölçüleri: Yüksek.: 52; Ölç. Alt Çap.: 73; Ölç. Üst Çap.:70; Ölç. Profil Yüksek.: 12; 1. Sıra Ak. Yüksek.: 40; 1. Sıra Ak. Gen.: 24; Ölç. 2. Sıra Ak. Yüksek.: 37; 2. Sıra Ak. Gen.: 7 cm.

Eserin Dönemi: Augustus

Tanımı: Kaide, alt kısımda bir torus üzerinde astragal profili ve inci payet bezemesinin yanı sıra üst bölümünde akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Büyük çoğunluğu tahrip olmuş torus üzerinde 8'er adet akanthus ve saz yaprağı olmak üzere iki sıra yaprak işlenmiştir. Birinci sıra akanthus sırasının arasından, ikinci dikenin hizasından saz yaprak şeklinde ikinci sıra yaprak yükselmektedir. Birinci sıra akanthus yapraklarından sekiz tanesi işlenmiş, bir tanesi ise yarıya kadar kırıktır. Bir yaprağın ise yaprak dişlerinin olduğu bölümde dişler açılmaya çalışılmış ancak matkap izleri olarak kalmış detay verilememiştir. İkinci sıra saz yapraklarından sekiz tanesi işlenmiş, iki yaprak ise üst bölümlerinden yarıya kadar kırılmıştır. Saz yaprakların orta bölümünde dış bükey ve iç bükey olmak üzere yuvarlak yüzeyli yivler bulunmaktadır. Yaprak gözleri ucu tam birleşmeyen kalp şeklini almış ve üst diken ile alt diken arasında boşluk olup, aynı seviyede bitmiştir. Yaprak gözlerinin çevresi yuvarlak yüzeyli iççik şeklinde yükseltılarak dolgun işlenmiştir. Yaprak yüzeyi etli ve tatlı bir şişlik halinde yivlendirilmiş olup aradaki kanallar "V" biçimlidir. Akanthus yaprak loblarında iki göz arasında dört adet diken bulunmaktadır.

Bibliyografya: Hänlein-Schäfer 1985, 179, Taf. 37.

3. Attik Profilliler

Katalog No: K14

Tipi: Attik Profilli

Resim No: 33-34

Müze Envanter No: 2407

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: Kyzikos Hadrian Tağınağı

Bulunduğu Yer: İstanbul Arkeoloji Müzesi

Ölçüleri: Yük.: 46; Ölç. Gen.: 75; Ölç. Uz.; 107;

Ölç. Profil Yük.: 23; Ölç. 1. Sıra Ak. Yük.: 23; 1.

Sıra Ak. Gen.: 23; Ölç. 2. Sıra Ak. Yük.: 23; 2.

Sıra Ak. Gen.: 22 cm.

Eserin Dönemi: Hadrian (MS 117-138)

Tanımı: Kaide, alt kısımda torus, üzerinde astragal, trokhilos, astragal ve defne yapraklı torus profili üzerinde akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki torusun büyük bir bölümü kırıktır. Üst kenarlar ile yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Orta bölümü dışa hafif keskin çıkışlı torus üzerinde 10 adet 1. sıra, 9 adet 2. sıra olmak üzere iki sıra akanthus yaprağı işlenmiştir. Birinci sıra akanthus yapraklarından on tanesi işlenmiştir. Ancak bir yaprağın yarısı kırıktır. İkinci sıra yapraklardan dokuz tanesi işlenmiş, bir tanesi ise tahrip edilmiştir. İkinci sıra yapraklardan üç tanesinin ilk gözünün altındaki diş detayları verilememiş taslak halde bırakılmıştır. Yaprak gözleri üst diken, iki alt dikenin üzerini kapatır şekilde damla biçimindeki gözleri oluştururken, üst diken ile ikinci alt diken arasında boşluk olup, aynı seviyede bitmiştir. Yaprak yüzeyi etli ancak ana damar yüzeyleri düzleştirilmiş olup, aradaki kanallar "U" biçimlidir. Yaprak yüzeylerinde merkezi yaprak damarı yükseltılarak düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanallar, yaprak tabanına kadar düz bir şekilde inmekte, akanthus yaprak loblarında ise iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır.

Bibliyografya: Barattolo 1995, 74-86, Taf. 29-30.

4. Attik-ion Profililer

Katalog No: K15

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 38-39

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Kiliseli Peristylli Evin Doğusu'ndaki Sokak

Ait olduğu Yapı: -

Bulunduğu Yer: Laodikeia Antik Kenti

Ölçüleri: Yük.: 92; Ölç. Üst Çap.: 77; Ölç. Profil Yük.: 40; Ak. Yük.: 52; Ak. Gen: 32cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. ortaları

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil ve üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profilin plinthe, torus ve astragal bölümleri kırılmış, yapraklardan ise bir tanesi iyi korunmuş diğer beşi zamanla tahrip olmuştur. Yaprak uçlarında ve kaidenin üst kenarlarında kırıklar vardır. Attik-ion profilin üzerinde 8 adet akanthus yaprağı olacak şekilde bölüm ayrılmış ancak 6 adet akanthus yaprağı işlenmiş, diğer ikisinin olacağı bölüm işlenmemiş ve kaba yonulu bırakılmıştır. Akanthus yaprak aralarında birbirine değmeyecek şekilde boşluklar mevcuttur. Yaprak dişleri sivri uçlu ve uzundur. Yaprak dişlerinin yüzeyi "V" şeklinde derin ve keskin kanallıdır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, yaprak lobları beş dişli olarak tasarlanmıştır. Yaprak gözleri üst diken iki alt dikenini geçmiş, kapatır şekilde yapılmıştır. Birinci göz ince, uzun formulu damla şeklinde yapılmışken, ikinci diken üst dikenin uç kısmında birleşerek üçgen biçimli ikinci gözü oluşturmuştur. Akanthus yaprakları üst bölümde dışa sarkık yaprakçık şeklinde sonlanmaktadır. Yaprak yüzeylerinde merkezi damarın iki yanına derin bir şekilde kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Şimşek 2013, 444-451.

Katalog No: K16

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 40-41

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Hamam-Gymnasion Kompleksi

Ait olduğu Yapı: Hamam-Gymnasion Kompleksi

Bulunduğu Yer: Sardeis Hamam-Gymnasion
Podyumu

Ölçüleri: Ölç. Yük.: 129; Ölç. Üst Çap.: 71; Ölç. Profil Yük.:51; Ölç. Sarmal Yük.: 15; Ölç. Sarmal Gen: 28;1. Sıra Ak. Yük.: 46; 1. Sıra Ak. Gen.: 24; Ölç. 2. Sıra Ak. Yük.: 37; 2. Sıra Ak. Gen.: 19; 3. Sıra Saz Yük.: 12; 3. Sıra Saz Gen: 8 cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. sonu-MS 3. yy. başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil, üst bölümünde sarmal dal bezemesi, devamında iki sıra akanthus ve tek sıra saz yaprak olmak üzere üç sıra yapraktan oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe tamamen eksik olup, yerine betondan plinthe yapılmıştır. Torus, astragal ve trokhilosun bir bölümünde, akanthus yapraklarının uç kısımları ve dört tanesinin ikinci ve üçüncü sıra yaprakları kırıktır. Bu yaprakların olması gereken bölümünde beton tamamlama yapılmıştır. Attik-ion profilin üzerinde 8 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Attik-ion profilin üzerinde akanthus yapraklarından oluşan sarmal dal şeklindeki bezemenin bir bölümünde yapraklar aşağıdan yukarıya doğru eğik olarak betimlenmiştir. Birinci sıra akanthus yapraklarından altı tanesi işlenmiş, bir yaprak taslak halde bırakılmış, birisinin ise yarısı işlenmiş diğer yarısı taslak halde yarım kalmıştır. İkinci sıra akanthus yapraklarından yedi tanesi işlenmiştir. Bu yapraklardan üç tanesi başlangıç bölümlerine kadar kırık, bir tanesi ise kaba yonulu bırakılmış ancak o da başlangıç bölümünden kırıktır. Üçüncü sıra olan saz yapraklardan üç tanesi işlenmiş, bir tanesi kaba yonulu bırakılmış, diğer yapraklar ise kırıktır. İkinci sıra yapraklar birinci sıra akanthus yapraklarının üçüncü lobu yanından, üçgen prizması şeklinde bir kabarıklığın devamında başlamıştır. Üçüncü sıra saz yapraklar ise birinci sıra yaprakların hemen üzerinden, ikinci sıra yaprakları arasından betimlenmiştir. Yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüme sahiptir. Akanthus yaprakları üzerinde ince yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, üst kısımları düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin ve geniş kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Yegül 1986, 57; Schreiter 1996, 137, Taf. 31f.

Katalog No: K17

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 42-43

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: Hamam-Gymnasion Kompleksi

Ait olduğu Yapı: Hamam-Gymnasion Kompleksi

Bulunduğu Yer: Sardeis Hamam-Gymnasion

Podyumu

Ölçüleri: Ölç. Yük.: 116; Ölç. Üst Çap.: 75; Ölç.

Profil Yük.: 51; Ölç. Sarmal Yük.: 12; Ölç. Sarmal

Gen: 26;1. Sıra Ak. Yük.:36; 1. Sıra Ak. Gen.: 27;

Ölç. 2. Sıra Ak. Yük.:38; 2. Sıra Ak. Gen.:23; 3.

Sıra Saz Yük.: 17; 3. Sıra Saz Gen: 8 cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. sonu-MS 3. yy. başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil, üst bölümünde sarmal dal bezemesi, devamında iki sıra akanthus ve tek sıra saz yaprak olmak üzere üç sıra yapraktan oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthenin bir bölümü eksik olup, yerine betondan tamamlama yapılmıştır. Profilin hemen üzerinde yer alan akanthus yapraklarından oluşan sarmal dal şeklindeki bezemenin büyük bölümü ve yaprak uç kısımları kırıktır. Attik-ion profilin üzerinde 8 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Attik-ion profilin üzerinde akanthus yapraklarından oluşan sarmal dal şeklindeki bezemenin bir bölümünde kırıklar mevcut olup bu kısımlarda harç tamamlama yapılmış, bir cephesinde ise bezemenin hatları belli edilmiş fakat ince detaya geçilememiş, yarım kalmıştır. Birinci ve ikinci sıra akanthus yapraklarından sekiz tanesi işlenmiş, üçüncü sıra olan saz yapraklardan ise beş tanesi işlenmiş, üç tanesinin olması gereken bölüm ince yonulu bırakılmıştır. İkinci sıra yapraklar birinci sıra akanthus yapraklarının üçüncü lobunun yanından, üçgen prizması şeklinde bir kabarıklığın devamında başlamıştır. Üçüncü lobun yanından başlayan bu kanallar, iki yaprakta birinci lobun hemen üzerinden başlamaktadır. Üçüncü sıra saz yapraklar ise birinci sıra yaprakların hemen üzerinden, ikinci sıra yaprakları arasından betimlenmiştir. Yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüme sahiptir. Akanthus yaprakları üzerinde ince yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, üst kısımları düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin ve geniş kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Yegül 1986, 57; Schreiter 1996, 137, Taf. 31f.

Katalog No: K18

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 44-45

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: Xsanthos Tiyatrosu

Bulunduğu Yer: Xsanthos Tiyatrosu Tasnif Alanı

Ölçüleri: Ölç. Yük.: 70; Ölç. Üst Çap.: 68; Ölç.

Profil Yük.: 29; Ölç. İnci-makara Yük.: 2; Ölç. Ak.

Yük.: 39; Ak. Gen: 22cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. sonu-MS 3. yy. başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil ve İnci-makara dizisi üzerinde üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthenin tamamına yakını, torus, astragal ve trochilos bölümleri, yapraklardan ise bir tanesinin yarısı kırıktır. Attik-ion profilin üzerinde 8 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Yapraklar rüzgârdan uçarmış gibi hareketli yapılmıştır. Akanthus yaprak aralarında birbirine değmeyecek şekilde boşluklar mevcuttur. Yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüme sahiptir. Akanthus yaprakları üzerinde yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, merkezi yaprak damarı yükseltilerek düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Schreiter 1996, 134, Taf. 30d; Cavalier 2005, 48, Pl. 5, Fig. 16.

Katalog No: K19

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 46-47

Kazı Envanter No: TH 299

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: Xsanthos Tiyatrosu

Bulunduğu Yer: Xsanthos Tiyatrosu Tasnif Alanı

Ölçüleri: Ölç. Yük.:70; Ölç. Üst Çap.: 68; Ölç.

Profil Yük.: 31; Ölç. İnci-makara Yük.: 2; Ölç. Ak.

Yük.: 39; Ak. Gen: 22 cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. sonu-MS 3. yy. başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil ve İnci-makara dizisi üzerinde üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profilin plinthenin bir bölümü, torus, astragal ve trokhilos bölümleri, yapraklardan ise bir tanesinin yarısında kırıklar, yaprak üzerinde aşınmalar görülmektedir. Attik-ion profilin üzerinde 8 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Yapraklar rüzgârdan uçarmış gibi hareketli yapılmıştır. Akanthus yaprak aralarında birbirine değmeyecek şekilde boşluklar mevcuttur. Yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüme sahiptir. Akanthus yaprakları üzerinde yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, merkezi yaprak damarı yükseltilerek düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Schreiter 1996, 134, Taf. 30d; Cavalier 2005, 48, Pl. 5, Fig. 16.

Katalog No: K20

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 48-49

Kazı Envanter No: TH 298

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: Xsanthos Tiyatrosu

Bulunduğu Yer: Xsanthos Tiyatrosu Tasnif Alanı

Ölçüleri: Ölç. Yük.: 80; Ölç. Üst Çap.: 73; Ölç.

Profil Yük.: 35; Ölç. Ak. Yük.: 46; Ak. Gen: 24 cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. sonu-MS 3. yy başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil, üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe, torus ve astragalın tamamı, trokhilosun büyük bir bölümü, akanthus yapraklarının uç kısımları ve iki tanesinin yarısı kırıktır. Attik-ion profilin üzerinde 8 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Akanthus yaprak aralarında birbirine değmeyecek şekilde boşluklar mevcuttur. Yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüme sahiptir. Akanthus yaprakları üzerinde yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, merkezi yaprak damarı yükseltilerek düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar, yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Schreiter 1996, 134, Taf. 30d; Cavalier 2005, 48, Pl. 5, Fig. 16.

Katalog No: K21

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 50-51

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: -

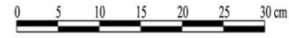
Ait olduğu Yapı: Xsanthos Tiyatrosu

Bulunduğu Yer: Xsanthos Tiyatrosu Tasnif Alanı

Ölçüleri: Ölç. Yük.: 50; Ölç. Üst Çap.: 72; Ölç.

Profil Yük.: 15; Ölç. Ak. Yük.: 34; Ak. Gen: 22 cm.

Eserin Dönemi: MS 2. yy. sonu-MS 3. yy. başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe, torus ve astragalin tamamı, trokhilos ve torusun büyük bir bölümü, akanthus yapraklarının uç kısımları ve dört tanesinin yarısı kırıktır. Attik-ion profilin üzerinde 5 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Akanthus yaprak aralarında birbirine değmeyecek şekilde boşluklar mevcuttur. Yaprak kenarları yoğun matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünüme sahiptir. Akanthus yaprakları üzerinde yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, merkezi yaprak damarı yükseltilerek düzleştirilmiş, damarın iki yanına derin kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu derin kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin, bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Schreiter 1996, 134, Taf. 30d; Cavalier 2005, 48, Pl. 5, Fig. 16.

Katalog No: K22

Tipi: Attik-ion Profilli

Resim No: 52-53

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: Bouleuterion-Odeon

Bulunduğu Yer: Bouleuterion-Odeon

Ölçüleri: Ölç. Yük.: 65; Ölç. Üst Çap.: 42; Ölç.

Profil Yük.: 23; 1. Sıra Ak. Yük.: 42; 1. Sıra Ak.

Gen.: 31 cm.

Eserin Dönemi: MS 3. yy. başı

Tanımı: Kaide, alt kısımda Attik-ion profil üst bölümünde tek sıra akanthus yaprağından oluşmaktadır. Alttaki Attik-ion profildeki plinthe, torus, astragal ve trokhilosun bir bölümü, akanthus yapraklarının uç kısımları kırıktır. Attik-ion profilin üzerinde geniş ve büyük boyutlu 4 adet tek sıra akanthus yaprağı bulunmaktadır. Yapraklardan biri diğer üçüne göre daha yüzeysel işlenmiştir. Akanthus yaprak aralarında birbirine değmeyecek şekilde boşluklar mevcuttur. Yaprak kenarları matkap kullanımı nedeniyle tırtıklı bir görünümde ve yapraklar üst bölümde dışa sarkık yaprakçık şeklinde sonlanmaktadır. Akanthus yaprakları üzerinde yivler bulunmaktadır. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, merkezi yaprak damarı ve yan damarlar yükseltılarak düzleştirilmiş, damarın iki yanına yüzeysel kanallar açılmıştır. Akanthus yaprak damarlarına matkapla açılan bu yüzeysel kanalların yaprak tabanına kadar indiği görülmektedir. Bazen derin bazen ise yüzeysel işlenen damarlar yapraklara plastik bir etki kazandırmaktadır.

Bibliyografya: Schreiter 1996, 134, Taf. 31d; Bier 2008, 153-154, Fig. 13.

5. Pergamon Profililer

Katalog No: K23

Tipi : Pergamon Profilli

Resim No: 54-55

Müze Envanter No: 2328

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: -

Bulunduğu Yer: Bergama Müzesi

Ölçüleri: Yük.: 31; Ölç. Alt Çap.: 33; Ölç. Üst Çap.: 29; Ak. Yük.: 22; Ak. Gen: 22,5; Profil Yük.; 9 cm.

Eserin Dönemi: MS 4-5. yy.

Tanımı: Kaide, alt kısımda pergamon profili üzerinde 4 adet tek sıra akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki profilin büyük bölümünde, üst kenarlar ile yaprak uçlarında ve bir akanthus yaprağının tamamına yakınında kırılmalar vardır. Yapraklardan birindeki tek yaprak gözü kapalıdır. Yaprak gözleri, üst diken iki alt dikenini geçmiş, kapatır şekilde yapılmıştır. Birinci göz ince, uzun formlu damla şeklinde yapılmışken, ikinci diken üst dikenin uç kısmında birleşerek üçgen biçimli ikinci gözü oluşturmuştur. Yaprak damarları çok etli olmamakla birlikte, aradaki kanallar "V" biçimlidir ve yaprak lobları iki göz arasında beş dişli olarak tasarlanmıştır. Yaprak yüzeylerinde merkezi damarın iki yanına yüzeysel bir şekilde kanallar açılmıştır.

Bibliyografya:

6. Karışık Profilliler (Stratonikeia Örneği)

Katalog No: K24

Tipi: Stratonikeia Örneği

Resim No: 59-60

Kazı Envanter No: -

Buluntu Yeri: -

Ait olduğu Yapı: -

Bulunduğu Yer: Stratonikeia Zıbran Yapısı Yanı

Ölçüleri: Yükl.: 85; Ölç. Alt Çap.: 86,5; Ölç. Üst

Çap.: 86; Ak. Yükl.: 38; Ak. Gen: 33; Dibek Gen.;

41x37; Dibek Der.; 35 cm.

Eserin Dönemi: MS 4-5. yy.

Tanımı: Kaide, alt kısımda 37 cm yüksekliğinde silindir şeklinde bir yükselti ve üst bölümünde bir geçiş profilinden sonra akanthus yapraklarından oluşmaktadır. Alttaki silindir şeklindeki yükseltinin büyük bir kısmında ve yaprak uçlarında kırılmalar vardır. Silindir şeklinde olan yükselti üzerinde 8 adet tek sıra halinde akanthus yaprağı işlenmiştir. Ancak bu yapraklardan iki tanesinin yarısı işlenmiş diğer yarısı ince yonulu olarak bırakılmış ve işlenmiş bu iki yarım yaprak zamanla tahrip olmuştur. Yaprak gözleri üst diken alt dikenini geçmiş, kapatır şekilde yapılmıştır. Yaprak yüzeyi etli fakat aradaki kanallar yüzeysel bir şekilde yapılmıştır. Akanthus yaprak kenarlarında iki göz arasında üç adet diken bulunmaktadır. Yapraklar dikenleri birbirine bağlanarak köprüler oluşturmuştur. Bu köprüler sonucunda kendi aralarında 4 sıra halinde eşkenar dörtgen ve dikdörtgen olarak geometrik şekiller meydana gelmiştir. Kaidenin en üst kısmı oyularak daha sonraki dönemde dibek olarak kullanılmıştır. Kaidenin yan bölümlerinde ise geçki yerleri bulunmaktadır.

Bibliyografya:

KAYNAKLAR

Antik Kaynaklar

Vitruvius Vitruvius, *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Çev. Ç. Dürüşken, İstanbul, 2017.

Modern Kaynaklar

- Alanyalı 2005 S. H. Alanyalı, "Patara Tiyatrosu 2004 Yılı Çalışmaları", *Anatolia* 29, 2005, 1-12.
- Alp 2008 O. A. Alp "Hellenistik-Roma Anadolu Mimarlığında Bezemeli Kaideler", *Anatolia* 34, 2008, 27-46.
- Alzinger 1974 W. Alzinger, *Augusteische Architektur in Ephesos*, Wien, 1974.
- Aslan 2018 E. Aslan, "Kekova Adası Erken Bizans Dönemi Korinth Başlıkları", *Arkhaia Anatolika* 1, 2018, 52-60.
- Aydaş 2010 M. Aydaş, *MÖ 7. Yüzyıldan 1. Yüzyıla Kadar Karia ile Rodos Devleti Arasındaki İlişkiler*, İstanbul, 2010.
- Barattalo 1995 A. Barattalo, The Temple of Hadrianus-Zeus at Cyzicus, *Istmitt* 45, 1995, 57-108.
- Başaran 1997 C. Başaran, "Kyzikos Korinth Başlıkları", *Türk Arkeoloji Dergisi* 31, İstanbul, 1997, 1-52.
- Başaran 1999 C. Başaran, *Anadolu Kompozit Başlıkları*, İstanbul, 1999.
- Bier 2008 L. Bier "The Bouleuterion". Ed. Ch. Ratte - R. R. R. Smith, *Aphrodisias Papers: Recent Work on Architecture and Sculpture. JRA Supplemental Series* 4, 2008, 145-168.
- Boysal 1952 Y. Boysal, "Korinth Düzeninin En Eski Dini Yapısı Olan Silifke Civarındaki Olba Zeus Tapınağı Hakkında", *IV. TTKB*, 234-240.
- Boysal 1957 Y. Boysal, "Die Korinthischen Kapitelle der Hellenistischen Zeit Anatoliens", *Anadolu* 2, 1957, 123-132.
- Boysal 1980 Y. Boysal, "Stratonikeia", *KST* 2, 1980, 127-131.
- Boysal 1983 Y. Boysal, "Stratonikeia", *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Edebiyat Dergisi* 2, 1983, 123-137.
- Boysal 1994 Y. Boysal, "Kuzey Karia Hellenistik Tapınaklarına Kısa Bir Bakış", *XI. TTK-1*, 1994, 321-331.
- Boysal-Kadıoğlu 1999 Y. Boysal - M. Kadıoğlu, "1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları", *KST*

20/2, 1999, 215-228.

- Cavalier 2005 L. Cavalier, *Architecture Romanie D'Asie Mineure Les Monuments de Xanthos et Leur Ornementation*, Bordeaux, 2005.
- Dedeoğlu 2003 H. Dedeoğlu, *The Lydian and Sardis*, İstanbul, 2003.
- Dirschedl 2013 U. Dirschedl, Die Griechischen Säulenbasen, *Arch Forsch* 28, Germany, 2013.
- Er 2006 Y. Er, *Klasik Arkeoloji Sözlüğü*, Ankara, 2020.
- Fyfe 1936 T. Fyfe, *Hellenistic Architecture an Intoductory Study*, London, 1936.
- Ganzert 1983 J. Ganzert, "Zur Entwicklung Lesbischer Kymationformen", *Jdl* 98, 1983, 123-202.
- Hänlein-Schäfer 1985 H. Hänlein-Schäfer, Veneratio Augusti. Eine Studie zu den Tempeln des ersten römischen Kaisers, *Archaeologica* 39, Rome, 1985.
- Heilmeyer 1970 W. D. Heilmeyer, *Korinthische Normalkapitelle: Studien zur Geschichte der römischen Architekturdekoration.*, Heidelberg, 1970.
- İdil 1984 V. İdil, "Anadolu'da Roma İmparatorluk Çağı Korinth Başlıkları", *Anadolu - Anatolia* XX, 1984, 1-49.
- Jenkins 2005 I. Jenkins, "The Relief of the Dancing Nymphs from A Nymphaeum at Knidos", Ed. M. Şahin - İ. H. Mert, *Ramazan Özman'a Armağan*, İstanbul, 2005, 181-192.
- Karatağ 2020 M. Karatağ, *Klasik Arkeoloji Sözlüğü (Yunan-Roma)*, Ankara, 2020.
- Kaya 2018a F. M. Kaya, "Soli - Pompeiopolis Sütunlu Caddesi Korinth Başlıkları", Ed. T. Kahya - A. Özdişbay - N. Öner Tünen - M. Wilson, *Uluslararası Genç Bilimciler Buluşması II: Anadolu Akdenizi Sempozyumu, Sempozyum Bildirileri Antalya 2015*, İstanbul, 227-244.
- Kaya 2018b F. M. Kaya, "Roma Döneminde Anadolu Korinth Başlıklarının Yayılım Alanı: Sanat ve Sanatçının Devinimi", *Meltem - İzmir Akademisi Dergisi* 4, 2018, 6-32.
- Knacfuss 1908 H. Knacfuss, *Das Rathaus von Milet (Milet 1.2)*, Berlin, 1908.
- Köster 2004 R. Köster, *Die Bauornamentik von Milet (Milet VII.1)*, Berlin, 2004.
- Lauter 1971 H. Lauter, "Ptolemais in Libyen", *Jdl* 86, 1971, 149-178.
- Machatschek-Schwarz 1981 A. Machatschek - M. Schwarz, *Bauforschungen in Selge, Ergänzungbande zu den Tutili Asiae Minoris* 9, Wien, 1981.
- McKenzie 1990 J. McKenzie, *The Architecture of Petra*, Oxford, 1990.
- McKenzie 2007 J. McKenzie, *The Architecture of Alexandria and Egypt c. 300 BC to Ad 700*, London, 2007.

- Mert 2008 İ. H. Mert, Untersuchungen zur Hellenistischen Kaiserzeitlichen Bauornamentik von Stratonikeia, *IstForsch 50*, Tübingen, 2008.
- Naumann 1937 R. Naumann, *Der Qelbezirk von Nimes*, Berlin, 1937.
- Özdilek 2016 B. Özdilek, "Lykia Tiyatrolarına Genel Bakış", *Cedrus IV*, 2016, 139-185.
- Öztaşkın-Sertel 2017 G. Öztaşkın - S. Sertel, "Olympos Bizans Dönemi Sütun Başlıkları ve Kaideleri", Ed. B. Y. Olcay Uçkan, *Olympos I, 2000-2014 Araştırma Sonuçları*, İstanbul, 2017, 79-116.
- Pensabene 1993 P. Pensabene, *Elementi Architettonici di Alessandria e di Altri Sit Egiziani*, Rome, 1993.
- Pensabene 2017 P. Pensabene, "Architectural Spolia and Urban Transformation in Rome from the Fourth to the Thirteenth Century", Ed. S. Altekamp - C. Marcks-Jacobs, P. Seiler, *Perspektiven der Spolienforschung 2. Zentren und Konjunkturen der Spolierung*, Berlin, 2017, 177-233.
- Pesce 1950 G. Pesce, *Il "Palazzo Delle Colonne" in Tolemaide Di Cirenaica, MDAL II*, Roma, 1950.
- Peschlow Bindokat 1975 A. Peschlow Bindokat, "Zur Säulenstraße von Pompeipolis in Kilikien", *IstMit 25*, 1975, 373-391.
- Piesker-Ganzert 2012 K. Piesker - J. Ganzert, *Patara II.2 - Das Theater von Patara. Ergebnisse der Untersuchungen 2004 bis 2008*, İstanbul, 2012.
- Reggiani Massarini 1990 A. M. Reggiani Massarini, *Museo Civico di Rieti*, Roma, 1990.
- Robert-Robert 1955 J. Robert - L. Robert, *Me'langes Isodore Lewy*, Brüksel, 1955.
- Rohmann 1995 J. Rohmann, Einige Bemerkungen zum Ursprung des "feingezahnten Akanthus", *Istmitt 45*, 1995, 109-121.
- Rumscheid 1994 F. Rumscheid, *Untersuchungen Zur Kleinasiatischen Baurnamentik Des Hellenismus*, Mainz, 1994.
- Rumscheid 2004 F. Rumscheid, "Der Tempel des Augustus und der Roma in Mylasa. Eine kreative Mischung östlicher und westlicher Architektur", *Jdl 119*, 2004, 131-178.
- Rykwert 1994 J. Rykwert, On the Palmette, *Anthropology and Aesthetics*, No. 26, 1994, 10-21.
- Saltuk 1990 S. Saltuk, *Arkeoloji Sözlüğü*, İstanbul, 1990.
- Schreiter 1996 C. Schreiter, "Hellenistische und Römische Kelchbasen", *DaM 9*, 1996, 113-141.
- Sobrá 2012 G. Sobrá, "The Analysis of the Fragments from the Scaenae Frons of the Theatre in Hierapolis", Ed. F. Masino - P. Mighetto - G. Sobrá, *Restoration And Management of Ancient Theatres in Turkey: Methods, Research, Results, Proceeding of the Hierapolis International Symposium 2007*, Congedo, 2012,

183-204.

- Söğüt - Gider Büyüközer - Büyüközer 2016 B. Söğüt - Z. Gider Büyüközer- A. Büyüközer, "İkonium'dan Akanthus'lu Paye Kaidesi", *Cedrus 4*, 2016, 187-208.
- Söğüt 2002 B. Söğüt, "Phrygia Hierapolis'nde Bir Çeşme Anıtı", *Archivum Anatolicum 5*, 2002, 193-202.
- Söğüt 2003 B. Söğüt, "Ein Hellenistisches Kapitell aus dem Rauhen Kilikien: Das Korinthische Kapitell von Efrenk", *IstMit 55*, 2003, 161-177.
- Söğüt 2005a B. Söğüt, "Hierapolis Arkeoloji Müzesi'ndeki MÖ 1.-MS 1. Yüzyıla Ait Bezemeli Mimari Elemanlar", Ed. M. Şahin - İ. H. Mert, *Ramazan Özgan'a Armağan, İstanbul*, 2005, 349-371.
- Söğüt 2005b B. Söğüt, "Hierapolis Arkeoloji Müzesi Bahçesi'nde ve Güney Roma Hamamı'nda Bulunan Ionik Mimari Elemanlar ile İlgili Bir Değerlendirme", *Anatolia/Anadolu 28*, 2005, 91-106.
- Söğüt 2010 B. Söğüt, "Stratonikeia 2008 Yılı Çalışmaları", *KST 31/4*, 2010, 263-286.
- Söğüt 2019 B. Söğüt, *Stratonikeia (Eskihisar) ve Kutsal Alanları*, Stratonikeia Çalışmaları 5, İstanbul, 2019.
- Söğüt-Taşkiran 2014 B. Söğüt - M. Taşkiran, "Stratonikeia'dan Augustus Dönemi Mısır Etkili Korinth Başlıkları", *Olba 22*, 2014, 189-211.
- Strocka 1981 V. M. Strocka, *Das Markttor von Milet. 128. Winckelmanns programm der Archäologischen Gesellschaft zu Berlin*, Berlin, 1981.
- Şahin 2005 Ç. Şahin, "A Hellenistic List of Donors from Stratonikeia", *EA 34*, 9-12.
- Şimşek 2013 C. Şimşek, *Laodicea ad Lycum*, Laodikeia Çalışmaları 2, İstanbul, 2013.
- Taşkıran 2011 M. Taşkiran, *Stratonikeia Korinth Başlıkları*, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 2011, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Tekçam 2007 T. Tekçam, *Arkeoloji Sözlüğü*, İstanbul, 2007.
- Temple 2013 Ç. Temple, *Konya İkonion ve Çevresinde Bulunan Bizans Dönemi Taş Eserleri*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2013, (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Tırpan 1988 A. A. Tırpan, *Stratonikeia Augustus-İmparatorlar Tapınağı*, Konya, 1988.
- Tırpan-Gider-Büyüközer 2012 A. A. Tırpan- Z. Gider- A. Büyüközer, "The Temple of Hekate at Lagina", "Dipteros und Pseudodipteros: bauhistorische und archäologische Forschungen", Ed. T. Schulz, *Byzas 12*, İstanbul, 2012, 181-202.
- Tölle-Kastenbein 1994 R. Tölle-Kastenbein, *Das Olympieion Athen*, Wien, 1994
- Türkmen 2007 M. Türkmen, *Pamphylia ve Kilikia'da Severuslar Dönemi Mimari Bezemesi*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007,

(Yayınlanmamış Doktora Tezi).

- Türkmen Peker 2013 M. Türkmen Peker, "A Note on the Architectural Decoration of the Severan Period in Pamphylia and Cilicia", Ed. T. Brennan - E. De Sena, *The Roman Empire during the Severan Dynasty: Case Studies in History Art, Architecture, Economy and Literature, AJAH 6-8*, New Jersey, 2013, 151-172.
- Vandeput 1997 L. Vandeput, *The Architectural Decoration in Roman Asia Minor, Sagalassos: A Case Study*, SEMA I, Brepols, 1997.
- Ward-Perkins 1948 J. B. Ward-Perkins, "Severan Art and Architecture at Lepcis Magna", *JRS 38*, 1948, 59-80.
- Ward-Perkins 1952 J. B. Ward-Perkins, "The Shrine of St. Pater and its Twelve Spiral Columns", *JRS 42, Part 1-2*, 1952, 21-33.
- Yegül 1986 F. K. Yegül, *The Bath-Gymnasium Complex at Sardis*, Cambridge, 1986.
- Yener 2019 B. Yener, *Laodikeia Roma Dönemi Mimari Bezemeleri*, Pamukkale Üniversitesi, Arkeoloji Enstitüsü, Denizli, 2019, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- Yıldırım 2008 B. Yıldırım, "Aphrodisias: Şehir ve Kamu Yapıları", Ed. R. R. R Smith- J. L. Lenaghan, *Aphrodisias'tan Roma Portreleri*, İstanbul, 2008.

RESİMLER LİSTESİ

- Resim 1:** MÖ 4. yy'a ait Panathenaia Amphorası üzerindeki gövdesi akanthuslu sütunlar (Jenkins 2005, Fig. 7'den)
- Resim 2:** MÖ 4. yy sonlarına ait Delphi'deki gövdesi akanthuslu sütun (Rykwert 1194, Fig. 12'den)
- Resim 3:** Atina'da Megalo Manastırı olarak bilinen kilisedeki gövdesi akanthuslu sütun (Jenkins 2005, Fig. 8'den)
- Resim 4:** S. Prassede kilisesinde kullanılan gövdesi akanthuslu sütun (Pensabene 2017, Fig. 25'ten)
- Resim 5:** K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "U" biçimli gözlerin olduğu cephe (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 6:** K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "U" biçimli göz detayı (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 7:** K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "Kalp" biçimli gözlerin olduğu cephe (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 8:** K01 numaralı İkonium paye kaidesi, "Kalp" biçimli göz detayı (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 9:** K02 numaralı Nevşehir Müzesi sütunce kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 10:** K02 numaralı Nevşehir Müzesi sütunce kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 11:** K03 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 12:** K03 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 13:** K04 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 14:** K04 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 15:** K05 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 16:** K05 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 17:** K06 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 18:** K06 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 19:** K07 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 20:** K07 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 21:** K08 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 22:** K08 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 23:** K09 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 24:** K09 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 25:** K10 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 26:** K10 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 27:** K11 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 28:** K11 numaralı Stratonikeia Gymnasion sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 29:** K12 numaralı Stratonikeia Gymnasion köşe plasteri kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 30:** K12 numaralı Stratonikeia Gymnasion köşe plasteri kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 31:** K13 numaralı Milas Müzesi'nde yer alan sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 32:** K13 numaralı Milas Müzesi'nde yer alan sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 33:** K14 numaralı Kyzikos Hadrian Tapınağı paye kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 34:** K14 numaralı Kyzikos Hadrian Tapınağı paye kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 35:** Selge Kemerli Yapı sütun kaidesi (Machatschek-Schwarz 1981, Abb 38'den)
- Resim 36:** Selge Nymphaeum sütun kaidesi (Machatschek-Schwarz 1981, Abb. 33'den)
- Resim 37:** Patara Tiyatrosu sütun kaidesi (Piesker -Ganzert 2012, Taf. 34e'den)
- Resim 38:** K15 numaralı Laodikeia antik kenti sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 39:** K15 numaralı Laodikeia antik kenti sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 40:** K16 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)

- Resim 41:** K16 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 42:** K17 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 43:** K17 numaralı Sardeis Hamam-Gymnasion yapısı sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 44:** K18 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 45:** K18 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 46:** K19 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 47:** K19 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 48:** K20 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 49:** K20 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 50:** K21 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 51:** K21 numaralı Xanthos Tiyatrosu sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 52:** K22 numaralı Aphrodisias Bouleuterion-Odeon sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 53:** K22 numaralı Aphrodisias Bouleuterion-Odeon sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 54:** K23 numaralı Bergama Müzesi sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 55:** K23 numaralı Bergama Müzesi sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 56:** Mylasa Augustus-Roma Tapınağı sütun kaidesi (Rumscheid 2004, 143'ten)
- Resim 57:** Miletos Güney Agora Kapısı sütun kaidesi (Köster 2004, Taf. 89.4'ten)
- Resim 58:** Miletos Nymphaeum plaster kaidesi (Köster 2004, Taf. 34.2'den)
- Resim 59:** K24 numaralı Stratonikeia Zıbran Yapısı yanındaki sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)
- Resim 60:** K24 numaralı Stratonikeia Zıbran Yapısı yanındaki sütun kaidesi (S. Tulumbacı Ateş)

ÇİZİMLER LİSTESİ

- Çizim 1:** Asia-ion (Ephesos) Sütun Kaidesi
- Çizim 2:** Samos Sütun Kaidesi
- Çizim 3:** Attik Sütun Kaidesi
- Çizim 4:** Attik-ion Sütun Kaidesi
- Çizim 5:** Toskania Kaide

TABLolar LİSTESİ

- Tablo 1:** Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin dağılımı
- Tablo 2:** Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin profil ve tarihsel olarak dağılımı

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 1:** Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin dağılımı
- Grafik 2:** Anadolu'daki akanthuslu kaidelerin dönemsel dağılımı

KISALTMALAR DİZİNİ

Abb.	Abbulding
Ak.	Akanthus
Bkz.	Bakınız
Çev.	Çeviren
Çiz.	Çizim
Der.	Derinlik
dn.	Dipnot
Ed.	Editör
Fig.	Figür
Gen.	Genişlik
Kat. No	Katalog Numarası
Katalog No	Katalog Numarası
Kazı Env. No	Kazı Envanter Numarası
Lev.	Levha
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
Müze Env. No	Müze Envanter Numarası
Ölç.	Ölçülebilen
Res.	Resim
Resim No	Resim Numarası
Taf.	Taffel
vd.	Ve diğerleri (Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler)
Yük.	Yükseklik
yy.	Yüzyıl

LEVHALAR

LEVHA 1

0 5 10 15 20 25 30 cm

K01

0 5 10 15 20 cm

K02

K03

K04

K05

K06

K07

K08

LEVHA 5

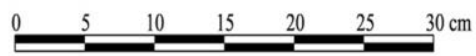
K09

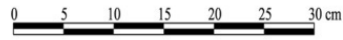
K10

K11

K12

K13

K14

K15

K16

K17

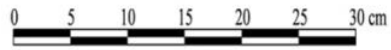
K18

K19

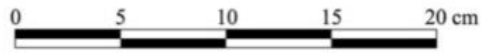
K20

K21

K22

K23

K24